

Public díaria 30

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Os intelectuais mobilízanse contra o clientelismo

7

O BNG comeza as relações oficiais con Portugal reuníndose co PCP

8

Miguel Anxo Murado:

"A investigación tamén está suxeita aos intereses nacionais"

9

Mobilización unitaria sen precedentes a favor dos presos en Euskadi

18

A Xunta oculta que Blanco Torres, a quen se lle adicán as Letras Galegas deste ano, foi fusilado

25

14 DE XANEIRO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 865 • 200 PTA

Periga o diálogo en Euskadi

"Cando consigan a liberdade dos presos quererán negociar a autodeterminación". Esta sentencia do ministro do Interior, Mayor Oreja, esquedida en todos os titulares e comentários, pode ilustrar a dinámica que está impedindo pasar a un verdadeiro proceso de pacificación en Euskadi. O Governo central, con divisiones internas moi fortes, non aposta verdadeiramente por un proceso de pacificación, senón por gañar a guerra de Euskadi por outros medios, sacando o maior rédito electoral do proceso. Os abertzales tentan, consecuentemente, que o proceso remate nunha negociación política na que, ao final, imperen as suas teses nacionalistas. Desde o Governo utilizan aos presos como escudo da negociación, mentres que desde HB os presos son a bandeira e, ao mesmo tempo, o pecho para conseguir as suas arelas emancipadoras. O Governo negáse a mudar a política penitenciaria mentres ETA non realice concesións políticas (Aznar dixit). Os nacionalistas presionan para que o PP se decida aos excarceramentos. Nesta loita política e estratéxica, co abenzoiamento de que pararon as mortes, son lóxicas as diferencias internas, os tirapuxas e as voltas atrás. Son inherentes mesmo as contradicciones no seo da esquerda abertzale e as discusións da mellor estratéxia a seguir. Uns e outros, Governo e ETA, están no tanteo do comezo de toda negociación. Pero o proceso está en perigo. A liña pacificadora impulsada polo PNV é a que sofre desde o Estado español os más furibundos ataques (incluído dos servizos secretos) que teñen como obxectivo impedir un Governo basco nacionalista. Se falla Arzallus, cal será a proposta española?♦

ALÉN DA DESVENTURA

Xavier Alcalá

Premio Blanco-Amor 1998.
Unha gran novela de aventuras.

galaxia

**A limpeza do quirófano do Meixoeiro durou cinco minutos
o dia que se produciron os contáxios,
segundo o informe técnico**

(Páx. 10)

Crián unha fundación para que os emigrantes galegos veñan declarar contra a represión en Latinoamérica

(Páx. 19)

**Estréanse a película
Fisterra e a serie
de televisión
Mareas vivas**

(Páx. 31 e 40)

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:

Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.CONSELLEIRO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.VOGALIS:
Alberto Ansede,
Xosé M. Doballo,
Antón Fernández,
Manuel Veiga, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:

Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Ten,
Xan Carballa, Manuel Veiga,
Horacio Vixande,
Arantxa Estevez, Carmo Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantinos.EDICIONES ESPECIALES:
Xosé Henrique Acaña.DISEÑO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

COLABORADORES:

MADRID:
Manuel Soane.BARCELONA:
Iria Varela.PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.SANTIDÍADE:
Maria Alonso.CULTURA:
Xoán M. Estévez,
Celso López Pazos,
Manuel Villar, Lugo Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M. de Castro Eroteta,
Xesús González Gómez, Manuel
Rivas Borobó.LECTER:
André LucaFotografía:
Andrés Panaro.
Xosé Marra,
Voz Noticias.Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Calisto Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Samartín.Publicidade:
Carlos Martínez MuñozXefa de Administración:
Blanca CostasSubscriptions:
Lola Fernández PugaVendas:
Xosé M. Fdez. AbraldesRedacción e Administración:
Rua do Príncipe 22, baixo.
36200 Vigo
Apartado 1371, 36200 VigoEdición Electrónica:
www.arrakis.es/~anipcg

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 86 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
anipcg@arrakis.esADMINISTRACIÓN, SUBSCRIPTIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*Imprenta:
E.C. C-3 1958Depósito Legal:
C-963-1977ISSN:
0213-3105Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.Está permitida a reproducción
sempre que se cite
procedencia.

Os órganos fiscalizadores, os partidos e os movimentos cidadáns aumentan as suas críticas ao executivo

Acusan a Fraga de gobernar cada vez de xeito máis antidemocrático

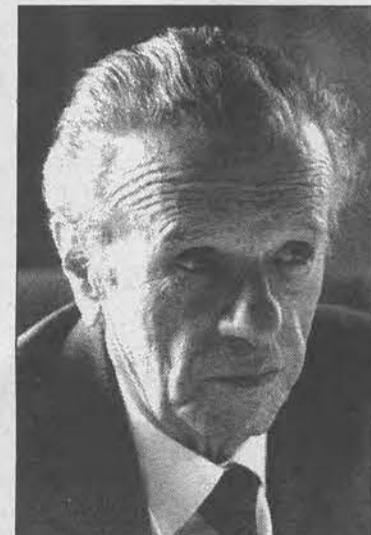
• A. EIRÉ - C. VIDAL - P. CASTRO

Négase a comparecer no Parlamento, non lle pide consulta ao Consello Económico e Social, modifica os orzamentos despois de aprobalos, retrasa os traballos do Consello de Contas e, cando os órganos fiscalizadores, como o Valedor do Povo, o critican, enfróntanse a eles. Os movimentos cidadáns, pola súa banda, comezan a mobilizarse contra o clientelismo.

A

grande teima de Fraga foi ter todo baixo control, até as ruas eran suas. Pero, segundo vai pasando o tempo, e perdendo facultades, prodúcense escapes altamente contaminantes que, se os analisamos ao xeito, son a comprobación dun xeito de gobernar, autoritario, que subverte as principais reglas de funcionamento democrático.

Até o de agora BNG e PSOE viñan poñendo como exemplo dese xeito "espúreo de gobernar" o desprezo que viña submetendo ao Parlamento, utilizándoo como apéndice do Executivo. Logo, as críticas aumentaron ante a negativa de Fraga a someterse ao control do Lexislativo. A críspación foi en aumento con plante de toda a oposición incluída ao rematar o anterior período de sesións ao saltarse os trámites lexislativos coa Lei de Cooperativas. Polos

Xosé Cora, Valedor do Povo.

mesmos días, á negativa de Fraga a comparecer no Parlamento para explicar os asuntos más graves que lle afectan a

Galiza, houbo que engadirlle que a Mesa do Parlamento, cos votos ponderados do PP (maioría absoluta) comeza tamén a vetar a comparecencia dos conselleiros para idéntico motivo. Deste xeito, como denúncian conxuntamente BNG, PSDG-PSOE e Grupo Mixto, "impídese toda función fiscalizadora do Governo por parte da oposición".

Agora son tamén as institucións autonómicas independentes e os organismos dependentes da Xunta os que critican a maneira de gobernar de Fraga Iribar-

ne. O 28 de Decembro, no seu informe anual, o Consello Económico e Social, por boca do seu presidente Luís Suárez-Llanos, poñía de manifesto algo tan grave coma que en todo 1998 a Xunta non lle remitise nen un só proxecto de lei para a sua consulta.

Os organismos que xestionan diñeiro público fuxen cara o direito privado, segundo o Valedor do Povo.

Esta nova ten tal gravidade que o 5 de Xaneiro Fraga chamou a Suárez-Llanos a unha entrevista para abordar as "diferencias de criterio existentes". Á saída da reunión, o presidente do CES indicou que

Pasa á páxina seguinte

Fraga ignora sistemáticamente no Parlamento as peticionais de comparecencia da oposición.

A. PANARO

Ven da páxina anterior
a "colaboración coa Xunta continua aberta, xa que Fraga amosoume a sua confianza no Consello".

Ao mesmo tempo, Suárez-Llanos mostrouse confiado en que, froito das queixas mostradas no informe de 1998 e da entrevista mantida, a Xunta lle envie, a partires de agora, o anteproxecto de acompañamento dos orzamentos, un dos escapes ao control do Lexislativo más criticados nos últimos tempos.

Consellos e contas

O Consello de Contas tamén atopa múltiples dificultades para levar a cabo a súa función fiscalizadora. Así o manifestou o Conselleiro Maior, Carlos Xilberto Otero Díaz, home comedido onde os haxa. As dificultades foron tan importantes que levou a retrasar o debate das contas de 1994 e do Xacobeo de 1993. Otero Díaz viuse na obriga de pospoñer o debate até despois das últimas eleccións autonómicas, mália a que ambos informes estaban listos para a súa tramitación na anterior legislatura.

Mália ás dificultades "técnicas e contábeis", cuxa existencia denunciaba Otero Díaz, non só se apreciaron na contabilidade do Xacobeo 93 "contabilizacións técnicamente incorrectas" en diferentes gastos, senón que tamén se puxo de manifesto un endebedamento que sobrepasou o permitido legalmente. Afírmase en fontes do PP que foron esas "irregularidades" as que remataron coa carreira do conselleiro Vítor Vázquez Portomeñe.

Pero as dificultades que atopa o Consello de Contas para realizar a súa laboura batan contra un balado infranqueábel feito con rebos e capas a xeito de Fundacións, Sociedades e Empresas Públicas dependentes da Xunta. Estas cachafuas que levanta a Xunta, que impiden a transparéncia administrativa, foi denunciada polos partidos da oposición en numerosas ocasións. Pero a Xunta, cada ano, constrúe algúna máis.

Carlos Otero Díaz, Presidente do Consello de Contas.

Otero Díaz viuse na obriga de pospoñer o debate até despois das últimas eleccións autonómicas, mália a que os informes estaban listos na anterior legislatura.

Ante esta proliferación de fundacións e empresas participadas pola Xunta, o Valedor do Povo realizou unha serie advertencia do que definiu "unha fuxida cara a direito privado" por parte dos organismos que xestionan fondos públicos.

Se non gostan de que lle fiscalicen as contas, enfurrúñanse todos cando estes organismos lle dan consellos. O último informe do Valedor do Povo sobre a pobreza alborizou a Fraga, até o punto de que se produciu unha singular regueifa de números, dades e interpretacións entre a Xunta e o

Valedor, Xosé Cora.

No informe extraordinario do Valedor sobre a pobreza e a marxinación social na Galiza, pone de manifesto o fracaso da política de servicios sociais da Administración (sobre todo a RISGA), así como a evolución negativa do emprego da nosa comunidade, en sentido inverso ao resto do estado.

Fraga non só se mostrou en desacordo cos dados aportados polo informe, senón que o descalificou no seu conxunto nun tono bastante acedo. A resposta da Xunta foi más comedida cando tamén o Valedor denunciou a falta de pluralismo político nos medios de comunicación de titularidade pública, pedindo a creación dun Consello Audiovisual para garantir o cumplimento da lei.

Tampouco os informes do Consello Galego de Relaciones Laborais (CGRL) deixan en bon lugar a Fraga e á súa equipa. O CGRL, sostén, entre outras premisas contrarias á política oficial da Xunta, que o emprego galego medrará por baixo da media do Estado nos próximos anos. Neste senso, pésie a estar formado o CGRL maioritariamente por empresarios e sindicatos, descalifica os acordos asinados por UGT e CCOO coa Xunta a pór de manifesto que eses acordos non son quen de incrementar o emprego indefinido.

E non se pode dicir que estes organismos e institucións estean tomados pola oposición. A súa elección está condicionada pola mayoría parlamentar, dependendo os nomeamentos do PP, que conta con mayoría absoluta para imponer, sen negociación, ás persoas que se lle antoxe. É más, presidentes como Otero Díaz foron conselleiros do próprio Governo do PP. Agora, os seus informes semillan feitos pola propia oposición pois reflecten basicamente as denúncias realizadas veces e más veces por esta no Parlamento, ás que, loxicamente, amparado na mayoría absoluta, Fraga non lle vai facer caso. Menudo é el para cambiar de rego. Nen chamándoo.♦

Coñecelos polos seus feitos

Fraga deixa ver ás claras o concepto patrimonialista das institucións cando afirma que os órganos de control da Administración os puxo a funcionar el, sabendo que, o ian controlar e, "precisamente por iso", os critica cando os informes non son do seu gosto. Así llo declara ao director de *La Voz de Galicia*, Xosé Luís Gómez. Esquece que o Valedor do Povo e o Consello de Contas son institucións recollidas no noso ordenamento xurídico, no Estatuto, e que, governando o PP, tardaron unha dúzia de anos en estar a cumplir co seu cometido, moitas veces en situacións deplorábeis. A súa posta en funcionamiento, a súa existencia e función controladora non é algo graciábel do político de turno, senón un mandato imperativo da lexislación vixente.

O mesmo ocorre coa teima de canear o control parlamentar argumentando teimadamente que se trata do xogo democrático das maiorías e minorías. Fraga segue a pensar como o seu amigo *Ligero*, que foi alcalde da Guarda, cando nos confesaba despois das primeiras eleccións municipais que se tiña a maioria absoluta e non podía facer o que quería, para que lle servía a maioria.

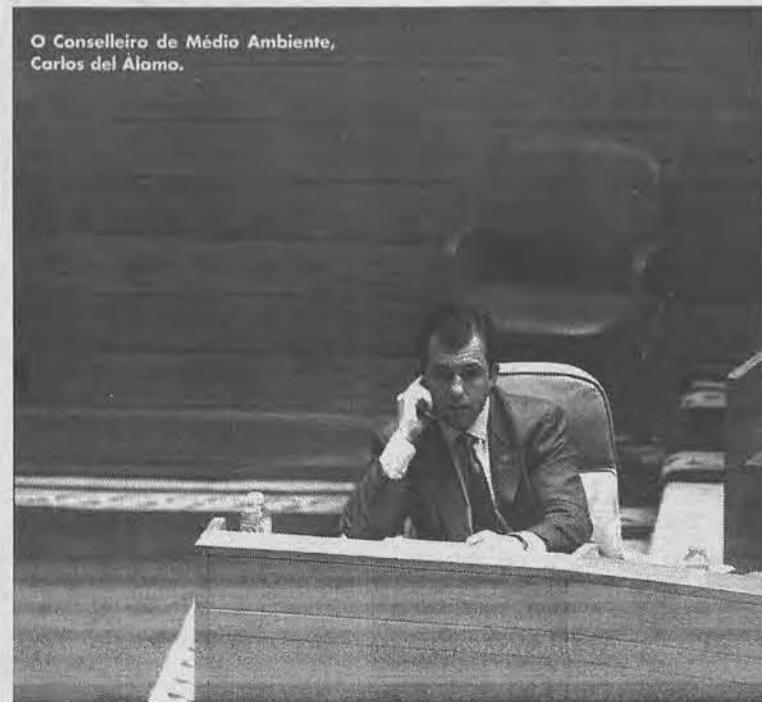
Ambas posturas miméticas son un xeito autoritario de entender a democracia, pero non son democráticas, por máis que se amparen nos votos conseguidos, no apoio popular e na lexitimidade dos cargos. Estes comportamentos subverten completamente os mesmos cernes da democracia que se basean no control do executivo por parte do lexislativo, do Governo por parte da oposición, no cumprimento das leis, no respeto aos direitos das minorías, no funcionamento dos resortes fiscalizadores da acción gubernamental, na transparencia da función pública, na igualdade de oportunidades e na información veraz e obxectiva aos ciudadáns, promovendo o debate.

Xa sabemos que isto non ten nada que ver coa *Democracia Orgánica* na que aprenderon as artes da política que, agora, exportan simetricamente, ainda que, seguro, sen querer atentar contra as principais reglas que sustentan o réxime de liberdades que fumos quen de conseguir contra moitos dos que se beneficián agora del e imparten non só clases de democracia, senón certificados de demócratas. Hai unha sentenza, tirada da doctrina cristiá, que centra fidelmente a polémica: "coñecerédelos polos seus feitos". Os feitos de Fraga, agora, como antes, centílan para non perderse. As críticas dos órganos independentes fiscalizadores da Xunta, os partidos políticos e até os movementos cidadáns denunciando o clientelismo, deixan moi pouco lugar para as dúbidas.♦

A NOSA TERRA

Un Consello de Meio Ambiente á medida de Del Álamo con expertos de SOGAMA

O Conselleiro de Medio Ambiente, Carlos del Álamo.

A petición dos ecoloxistas dunha reunión extraordinaria do Consello de Meio Ambiente en Setembro, para tratar sobre os incendios forestais, caeu en saco roto. A Consellaria deseñou un Consello Galego de Medio Ambiente (COGAMA) á sua medida cunha mayoría absoluta de membros afins á política ambiental da Xunta que se completa agora coa renovación dos químicos Felipe Macias, Manuel Bao e Dario Prada en calidad de expertos. Os tres teñen unha coñecida traxectoria de avalar a política medioambiental da Xunta, en especial na defensa da incineración.

Felipe Macias e Manuel Bao son membros do consello de administración de SOGAMA, a sociedade que xestiona o tratamento de residuos sólidos urbanos da Xunta. Pola sua ban-

da, Felipe Macias opúxose á tese defendida na Universidade de Compostela polo ecoloxista e biólogo Ramón Varela sobre os efectos da chuva ácida, traballo que finalmente foi aprobado pola Universidade Autónoma de Madrid. A Federación Ecoloxista Galega (FEG), ADEGA e a Sociedade Galega de Historia Natural mostráronse contrarios aos nomeamentos que o conselleiro non someteu a votación.

Ao dizer do secretario xeral de ADEGA, Manuel Soto, a decisión de Del Álamo deixa á vista a "falta de independencia do Consello, pois designan como técnicos a tres pro-incineradores, caracterizados pola ausencia total de crítica a calquier decisión medioambiental que tome a consellaria, son científicos mansos que defenden a incineración, a xes-

tión de parques eólicos ou negan os efectos da chuva ácida". Soto engade ainda que, desde o momento da sua creación a "inoperancia" foi a que caracterizou ao Consello, o que se evidencia, entre outras cousas, no feito de que no ano 1998 só se reunio unha vez a mala que o seu estatuto recoile xuntanzas cuatrimestrais.

Para ADEGA, o Consello adoece de falta de independencia e paralización cando o seu papel tería que ser o de debater, emitir informes públicos e asesorar en matéria medioambiental. Para a FEG co nomeamento dos químicos estase a "reforzar o control da Xunta sobre o COGAMA, pois os tres están moi próximos ao actual Governo. Carlos del Álamo pretende que o COGAMA sexa un órgano consultivo pouco plural e submisivo ao Governo".♦

Fraga negase a comparecer no Parlamento.

A.N.T.

BNG, PSdeG e EdeG responsabilizan ao goberno de deteriorar a vida democrática

A oposición di que o PP elude os órganos consultivos e de control igual que fai co Parlamento

Unha "concepción patrimonialista" do poder e a "incapacidade" do presidente da Xunta para submeter a sua xestión e a do executivo tanto ao control do Parlamento como dos órganos consultivos son as causas que, segundo os grupos da oposición, explican que o PP trate de eludir de forma sistemática a estas instituciones. Nacionalistas, socialistas e grupo mixto responsabilizan ao Governo de deteriorar a vida democrática galega recurriendo á deslegitimación dos informes feitos públicos polos órganos criados polo próprio lexislativo para controlar o papel do goberno.

Logo de facerse públicos os informes sobre a pobreza en Galiza, do Valedor do Povo, e a Memoria sobre a situación económica e Social de Galicia, 1997, do Consello Económico e Social (CES), desde o executivo tratouse de deslegitimar o seu contenido, afirmando o próprio presidente da Xunta, Manuel Fraga Iribarne, que adolecian de falta de "obxectividade".

Para a oposición parlamentaria, a actitude do titular do executivo habría que inserila no conxunto de actuacións que veñen caracterizando ao Governo do PP. O deputado do BNG, Xesús Vega,

fala de "impunidade política absoluta". Pola súa banda, para o parlamentario socialista, Ismael Rego, as respostas do presidente da Xunta son "a mellor mostra da súa actitude anti-democrática e da falla de respeito ás institucións que ten o grupo maioritario da cámara".

Desde o PP non só se cuestionou a validez das conclusións do informe sobre a pobreza do Valedor do Povo senón que mesmo se ameazou con publicar un contra-informe, ao igual que anunciaran logo de que o Consello de Contas fixera público o resultado da fiscalización do concello do Vicedo. Rego lembra que no seu momento minimizaron uns dados que con posterioridade serviron como suporte para que a fiscalía de Lugo procesara ao alcalde popular, Isaac Prado Villapol, por malversación de fondos públicos.

Informes "benevolentes"

Sen embargo, alén de pór en cuestión algunas das políticas levadas a cabo polo Governo encabezado por Manuel Fraga, Vega considera que tanto o Valedor como o Consello de Contas "non están facendo outra cousa que cumplir o papel que teñen asig-

Xesús Vega, parlamentario do BNG.

nado segundo se especifica nas leis polas que se rexen".

O parlamentario nacionalista mesmo sinala que os informes do Consello de Contas teñen un carácter "moi benévolos e ainda así provocan reaccións contrárias por parte do Governo". Pola contra, destaca a maior contundencia que presentan as conclusións dos informes elaborados pola equipa do Valedor do Povo, Xosé Cora.

Pero se estes organismos son cuestionados, no caso do CES asistese á sua anulación como órgano consultivo. O próprio presidente da institución, Luis Suárez-Llanos, lamentaba que desde o executivo non se lle remítise nengún proxecto de lei para a sua consulta. "Estamos diante dunha actitude de boicote consciente por parte do Goberno. Os informes do CES son só preceptivos, nen sequér vinculantes e, ainda así, preséndese da sua consulta para evitar a incomodidade de escuchar as suas conclusións", explica Vega.

No decurso do ano 1998 o CES non recibiu nengún proxecto de lei para a sua consulta mália ter pasado polo parlamento a Lei de Acompañamiento dos Orzamentos, o proxecto de Lei de creación do Instituto Enerxético de Galiza, o proxecto de lei de Ordenación Farmacéutica ou o proxecto de lei do Audiovisual, que ainda non entrou na cámara para o seu debate á totalidade. Sen embargo, todos estes proxectos cumplen o requisito de ser relevantes para o desenvolvemento económico e social de Galiza, xusto o que precisan para ter que enviarlos á consulta deste organismo.

Ismael Rego define esta actitude como de "ocupación da administración". O deputado socialista considera que se "non se recorre ao CES é porque todo o que non se pregue a lexitimar as políticas de Fraga queda excluído".

Papel do Parlamento

Tanto o Valedor como o Consello de Contas son institucións dependentes do Parlamento. Sen embargo, Xesús Vega sinala que o executivo "concibe-as como propias e espera unha actitude submisiva e apoloxética da súa xestión, anulando a capacidade de intervención do lexislativo".

Desde os grupos da oposición sublíñase que esta actitude é paralela á que adopta o grupo popular, ao utilizar a súa maioría parlamentaria para impedir a comparecencia do presidente da Xunta ou dificultar ás dos conselleiros. "Trátase de restarlle credibilidade e capacidade de control ao Parlamento", di Vega. Ao que Rego engade que con este comportamento "provocan que se vaya interiorizando o descrédito nas institucións democráticas, sobre todo cando á frente do goberno está un señor que presume de non submitirse ao seu control".

Congreso do PPdeG celebrado en Santiago en Xuño do pasado ano.

A. PANARO

Ao PPdeG noméanlle un coordinador de campaña valenciano e Fraga non aparece no congreso estatal

Aznar anula pasenijo a Fraga

♦ A. EIRÉ

Fraga non será a estrela do próximo congreso do PP, nem sequer comparsa, nem vai aparecer pechando o acto como até de agora. Nos textos congresuais tamén se suprimiron as referencias ao Presidente Fundador que eran comuns todos estes anos. Tampou aparecen recollidas as suas ideas forza. Se isto non lle chegará a Aznar nomeoule un espia valenciano para seguir a próxima campaña eleitoral.

Afirman os haxiógrafos de Fraga Iribarne que os organizadores do XIII congreso do PP, que se celebrará os días 29, 30 e 31 de Xaneiro en Madrid, realizaron un "xesto innecesario", mudándolle de apelidos a algunas das propostas que o presidente galego lanzou todos estes anos á política estatal. Sen discutir se, no fondo, as propostas de Fraga, son as mesmas que se recollen nos documentos congresuais, o certo é que a Administración Única, patentada por Fraga, pasou a denominarse Administración Común, batizada por Mariano Rajoi.

Os propagandistas de Fraga non lle dan importancia e afirman que a maior parte das novas formulacións que sustentan a suposta viaxe ao centro do PP, incluído o lema congresual, *La España del siglo nuevo*, foron pensadas por Fraga e veñen sendo utilizadas desde 1997, "cando se proxección sobre o país a marcha de Galicia cara o século XXI", afirma Xavier Navaza en *O Correo Galego*.

O xesto de mudarle o nome é relevante, significa a apropiación por Aznar das propostas de Fraga, e, ao mesmo tempo, se os contidos foran os mesmos, a

necesidade de desposuillas de paternidade, por non considerar a de Fraga como axeitada e crivel. Pero a decisión ten ainda un maior transondo político cando é Mariano Rajoi, un ministro galego, o que enmenda a terminología do próprio Fraga. Trátase non só de desprenderse, con evidencia, dun maxistério, senón tamén da tutelaxe. Non só Aznar vai por libre, deixando o ganchete do fundador, senón que tamén Raxoi marca o seu territorio político e a sua independencia.

O xesto de Raxoi, que ben podía mudar o concepto de Administración Única conservando o nome (como Arenas na reforma do Senado), é máis perceptible por tanto Fraga Iribarne propúxoo, xunto con Cuiña Crespo, para ser un dos oradores que representen a Galiza no Congreso. Non terá o mesmo papel relevante o presidente galego. Afeito ao protagonismo no PP, aínda que nos estatutos non se introduce nengun cambio a respeito das funcións e atribucións de Fraga, no congreso non se lle asigna nengun papel relevante como tivo en todos os anteriores congresos, nos que foi o auténtico referente. Nem tan sequer o citan como fundador do partido, nem como un dos membros da ponencia constitucional.

O más chocante é que Fraga semella resignado á perda total de protagonismo, seu e de Galiza. Na entrevista concidida a *La Voz de Galicia* a semana pasada, reconoce que Aznar vai ter un papel sobranceiro na elección do seu sucesor na Galiza, cando Fraga sempre apostou por deixar a partixa feita como fixera con Aznar.

Como se desde a rua Génova de Madrid quixesen deixar ben sentado que a sombra de Aznar cubre todos os recantos do Esta-

do, ao PP de Galiza noméanlle como coordinador eleitoral a un parlamentario valenciano, José Ramón Pascual Moltó. O xesto non gostou nada na rua do Hórreo compostelá. Uns xa o alcuman de espia antes de chegar e outros estánlle xa a mandar información, cartas e queixas.

Moltó apurouse a afirmar que, cando chegue a Compostela, estará ao mandado de Fraga e Cuiña Crespo. Desde Madrid tamén puxeron de manifesto que Galiza non recebe un trato especial, senón que mandan observadores neutrais a todas as autonomías. Esa é a diferéncia. Até de agora, Galiza funcionaba singularmente, Madrid deixáballe facer a Fraga que hai un tempo non tería permitido esta inxerencia no seu territorio. A chegada de Moltó a Compostela, recoñézase ou non, introducirá un elemento novo entre o PPdeG e a cúpula do PP. Aznar cortocircuitou a sua liña directa con Fraga.

Estas liortas internas non terían repercusión se os que Fraga Iribarne definiu como obxectivos prioritarios da Xunta para esta legislatura aparecesen na política que o PP vai marcar no próximo congreso. Pero non é así. Os textos eluden un compromiso para a mellora das infraestruturas na Galiza, sobre todo no ferrocarril, do que só se fan formulacións xenéricas sen nengunha concreción nem referéncia á nosa nación, como pedía o PPdeG. A situación agravábase por tanto no Congreso dos Deputados o PP tamén aprobou textos nos que Galiza quedou excluída da modernización do ferrocarril. Os deputados galegos do PP votaron a favor. Agora agardan que Cuiña lles salve a cara, cando Cuiña o que vai ter que salvar é o seu posto.♦

A NOSA TERRA

Aguirre prémia a Cacharro Pardo pola súa labor 'a prol da educación e da cultura'

A visita da ministra de Educación Esperanza Aguirre a Galiza o Luns 11 tivo duas paradas: a primeira na Coruña, onde visitou o Arquivo do Reino de Galiza, cuxa sede é de titularidade ministerial, e Lugo, onde se comprometeu a facer xestións para a que a muralla romana sexa declarada Patrimonio da Humanidade. En Lugo tamén entregou a Francisco Cacharro Pardo, presidente da Deputación, a encomenda da orde civil de Afonso X O Sabio, que prémia as persoas destacadas en educación, ciencia, cultura e investigación, ou que teñan prestado servizios a España ou no ámbito internacional". Para explicar a concesión ca Cacharro Pardo, a ministra explicou que "a Deputación de Lugo levou e leva a cabo unha actividade dedicada ao fomento da educación e a cultura".♦

5

Asemblea Constituinte da Organización Galega de Comunidades de Montes

O Sábado 16 de Xaneiro celebrase en Vigo a Asemblea Constituinte da Organización Galega de Montes. Os obxectivos desta asociación son a defensa do monte viciñal como propiedade de carácter xermánico, a concepción do monte como un espazo que cumple funcións ecolóxicas, sociais e produtivas e a exixencia á Administración do cumplimento da legislación vixente no que se refire ao monte viciñal. A Asemblea tamén elixirá unha Xunta Reitora e abordará o problema suscitado pola Lei de Acompañamento dos Presupostos Xerais do Estado de 1999, pola que se introduce unha fiscalidade cun tipo impositivo do 25% nos montes viciñais. O acto rematará coa leitura dun manifesto titulado "Por un monte sen lumes".♦

O PSOE propón un plano para o ensino que inclue libros gratuitos

Os socialistas queren propor no Parlamento un plano cuatrienal para o ensino que se aplicaría entre o ano 2000 e o 2003, segundo sinalaron nunha rolda de prensa o Luns 11 de Xaneiro Emilio Pérez Touriño e Xosé Luis Méndez Romeo. Apostar polo futuro do ensino e adaptalo ás características do país son as bases sobre as que se sustenta esta proposta. Implantación de novas tecnoloxías e potenciacións dos segundos idiomas son algunas das medidas contempladas, así como a mellora das infraestruturas. Necesitaríase un orzamento adicional de 68.350 millóns de pesetas até o 2003, e 39 mil destes corresponderían a investimentos. Os socialistas apostan tamén pola gratuidade dos libros de texto e o material escolar, que mercarian os mesmos centros con fondos da consellaría de Educación.♦

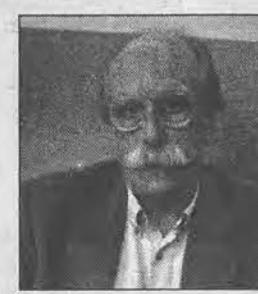
En 1998 morreron

477 persoas nas estradas do país

Ainda que son datos provisionais até facer o balance final, a Xefatura Provincial de Tráfico da Coruña sinalou que durante o pasado ano 477 persoas perderon a vida nas estradas galegas. Mentre que en autoestradas e estradas comarcas e locais o número de sinistros é pequeno, son as estradas nacionais nas que se perden máis vidas. As vítimas mortais son, na sua maioria, as que non van conducindo e persoas atropeladas. Producíronse quince accidentes máis que en 1997 e morreron once persoas máis.♦

PSOE e EdeG irán por separado ás eleccións municipais

As conversas entre o PSdeG-PSOE e Esquerda de Galiza para concorrer conjuntamente ás vindeiras eleccións municipais de Xuño deste ano non serviron para achegar posturas e como consecuencia da falta de acordo, ambas formacións apresentaránse por separado a eses comicios. EdeG pretendía un acordo semellante ao acordado nas eleccións autonómicas, pero o PSOE só admitía incluir nas suas propias listas aos candidatos de EdeG pero non facer unha coalición. Por outra banda, o candidato do PSOE á presidencia do Governo central visitou a Galiza, Josep Borrell, reuníuse con Emilio Pérez Touriño e manifestouse a prol de acordos post-electorais entre socialistas e BNG para desprazar ao PP das alcaldías galegas.♦

Anxo Guerreiro.

OPINIÓN

Zona fronteiriza entre Tailandia e Camboya.

BJÖRN H. LARSSON

CONFIANZA FRONTE AO MEDO

VICTORINO PÉREZ PRIETO

Entre o sentimento sincero e o tópico, coñecemos cada ano desexando aos nosos amigos e xente que tratamos: "Espero que che vaia ben". Un bon desexo a cabalo entre a apostila honrada e o ceticismo. Ceticismo porque o medo ten feito o seu niño no noso corazón e no noso povo, onde a esperanza é socavada a diario pola frustración e o absurdo, e noutros povos mesmo pola pola irracionalidade e a barbárie.

Se o medo ronda cada dia as vidas dos instalados, dos que teñen un traballo e unha familia máis ou menos estable, as suas poutas son moito más ameazantes cando se trata do caso dos parados, dos que teñen un traballo en precario ou os marchinados aos que a sociedade xa botou fora do camiño. Medo por non poder –ou non poder abondo–, medo a non valer –non valer abondo–, medo a non ter ou a perder o que se ten, medo a non ser querido, ou valorado, ou a non atinar nas decisiñas... Nos casos máis extremos, medo a non ter mañán que comer; a fame e a miseria de millóns de persoas, que os media nos poñen cada dia nos fuciños aos que vivimos no bárrio residencial da Terra. O medo atravesa toda a experiencia humana, con más ou menos intensidade, causándonos feridas que non son doadas de curar, pero necesitan ser sanadas.

Fronte a esta experiencia de desesperanza, fracaso e medo que ameazan as nosas vidas, o insensato mira para o outro lado, mais o sabio ve a dureza da realidade; sabe que non ten solución doadas, pero busca atopar unha raiola de esperanza no medio dos conflitos de cada dia. Porque fronte ao medo non hai outro antídoto que a esperanza que nace dunha confianza radical. Paulo de Tarso díxoo cunha frase xenial: "Esperar contra toda esperanza" (Rom 4,18).

Os cristiáns fundamentamos a nosa esperanza na actitude de Xesus de Nazaret para afrontar os seus medos, tal como refle-

xan os Evanxélicos. As verbas "non teñades medo" aparecen repetidas veces en boca do Nazareno, argumentadas desde varias experiencias vitais que invitan á confianza: A experiencia da proximidade do Deus de amor e "misericordia entrañable"; para quen cre e confía en Xesus Cristo é posibel esperar contra toda esperanza, afná que non sexa cousa doadas, como reflexan constantemente os textos evanxélicos. A invitación a non temer tradúcese na liberación das cadeas ou os lazos que atan e oprimen, para entrar na dinámica do amor e a comunión. En terceiro lugar, a agonía de Xesus en Xetsemani, na véspera da sua morte, manifesta o medo, pero tamén a radical confianza no Pai Deus; non entende o que lle acontece, pero confía no sentido que pode ter unha morte tan absurda.

En fin, a exortación de Xesus a "non te-

mer" non se traduce en pasividade ou refúgio intimista, senón que é unha invitación a entrar activamente no seu proxecto solidario. É o encontro coa humanidade doente, cunha esperanza mobilizadora e transformadora da realidade inxusta e violenta, a realidade que oprixe sobre todo aos más febles. O discípulo de Xesus Cristo quere crer máis firmemente cada dia que nada do bon que vai facendo se perde; son as pequenas ou grandes pedras que van construindo o mundo novo.

Fronte ao medo que anula e fai sufrir, Xesus Cristo ofrece a paz que construye algo realmente novo. Fronte á desestruturación e a inseguridade que paralisan, Xesus ofrece integración e confianza, abertura esperanzadora ao futuro.

Un esperanzado e ilusionado –que non iluso– derradeiro ano do milénio. ♦

BÚSCASE ANFITRIÓN

XAN HERMIDA

Un ano máis Galiza parece que vive en período electoral permanente. Xa son varios anos de decadencia prolongada que de non rematar pode deixar estenuado o país. Somente a unidade de acción, a declaración común de acción de governo e unha boa química dos dirigentes progresistas pode torcer o rumbo.

Nos últimos tempos as tres forzas da oposición, cada unha coas suas peculiares características políticas e culturais, teñen avanzado non só na unidade da oposición, senón nunha aproximación grande sobre as diversas cuestións que configuran unha alternativa de governo e o que é máis importante na plasmación dunha estratexia converxente, non exenta de contradicións, de concrécion dos grandes ideais transformadores en propostas críbeis e realizables: na politización do cotián. BNG, PSdG-PSOE ou EdeG teñen madurado internamente os seus respectivos proxectos políticos e téñense liberado de lastres que lles impiedan relacionarse de xeito dinámico coa sociedade civil. O actual proxecto do BNG, á marxe de repuntes, ten avanzado na asunción do proxecto democrático e aparcado o seu tradicional populismo radical. A nova dirección do PSdG-PSOE achégase ás formulacións do federalismo asimétrico defendidas polos sectores máis avanzados da socialdemocracia e abandoando posturas "neoforalestas" que caracterizaron á Secretaria Xeral anterior. EdeG ten madurado no seu proxecto nacional rachando coa dependencia políti-co-cultural estatal e rompendo coa visión estratéxica do necesario enfrentamento na esquerda como única posibilidade de criarse un espazo próprio.

Asi as cousas e cunhas municipais á volta da esquina, o Partido Popular aparece, como xa ven sendo habitual, sen proxecto de futuro e sen ideas, pero asemade, e como novidade, con graves enfrentamentos internos cun desgaste de imaxe importante e coa posibilidade xa recoñecida off de record por certos dirixentes populares de perder alcaldías significativas na próxima cita eleitoral. Diante desta situación non sería raro que empezasen a proliferar nalguns meios de comunicación noticias de divisiones ou conflitos nos partidos da oposición ou se relanzaran proxectos afortunadamente xa enterrados na Galiza. O esquerismo utilizado por unha direita presa do medo de perder poder político e interesantes beneficios económicos non é un produto novo na historia contemporánea.

Sería lamentábel que as forzas da oposición non tivesen en conta este panorama político e por unha competencia mesquina que a nengún dos tres favorece, intentasen aproveitarse das misérias dos outros en lugar de observar e dar resposta ás misérias da nación. Non é posibel unha alternativa –plural– á direita, se as forzas que están chamadas a construila non empezan a ter canles más fluídos de comunicación e responden conciuentemente ás provocacións que desde o poder se van plasmar.

Nacionalismo progresista, socialdemocracia galeguista e esquerda transformadora –ou como algunha gosta denominar ecosocialismo galego– poden e deben entenderse. Beiras, Touriño e Guerreiro deberían telo en conta. Quizais alguén debería ser o anfitrión dunha velada a porta pechada da que non saisen sen "fumata branca". ♦

XOAN HERMIDA GONZALEZ é membro da Executiva Nacional da Esquerda de Galicia

Xaqin Fernández Leiceaga, Antón Baamonde e Ramón Máz na ronda de prensa na que anunciaron a proxima presentación dunha proposición contra o clientelismo. A. PANARO

Luzes de Galiza promove unha iniciativa da oposición

Colectivos cidadáns comezan a mobilizarse contra o clientelismo

• P. CASTRO

O Foro *Luzes de Galiza* apresentará publicamente o xoves 14 de Xaneiro unha proposición non de lei na que recollen algunas das medidas que habería que pór en marcha para paliar as prácticas clientelares instaladas na sociedade galega e fomentadas desde a propia administración autonómica e local.

"Non estamos diante dun problema só xurídico senón tamén de actitudes e prácticas sociais", aseguraba o ensaista Antón Baamonde, na presentación do acto no que se fará pública a proposición contra o clientelismo político, promovida polo Foro *Luzes de Galiza*. O que está en cuestión, segundo o decano da facultade de Ciencias Políticas, Ramón Máz, é a própria credibilidade no sistema democrático, xa que as prácticas clientelares "xeran unha cultura de desconfianza nos mecanismos democráticos e impiden que se consolide a conciencia de país ao dificultar que se asuman os problemas de forma colectiva".

Compartindo esta análise, un importante número de intelectuais xunto cos representantes políticos dos grupos da oposición e os secretarios xerais dos sindicatos CIG, CCOO e UGT, veñen de sumarse a esta iniciativa para amosar o seu apoio á proposición non de lei e para demandar a adopción de medidas que permitan acabar con estas prácticas. Os propios grupos da oposición, BNG, PSDG-PSOE e EdG, serán os encargados de defender, no pleno do Parlamento, a proposta do foro.

Carácter exemplarizante

Na proposición recollense catro puntos dos que o profesor de Estrutura Económica, Xaqin Fernández Leiceaga, sinala que teñen, sobre todo, un carácter exemplarizante. "Non se trata de atallar todas as modalidades de prácticas clientelares que poden existir na Galiza, estamos diante dun fenómeno que abranxe moitos más aspectos porque hoxe a capacidade de intervención da administración pública e doutros organismos autónomos, nas suas relacións cos cidadáns, é enorme e, polo tanto, resulta imposible modificarlos todos através dunha única proposición para converter estas relacións en algo más transparente ou obxectivo".

Tratariase de comprobar a actitude que adopta o grupo de goberno diante desta proposta, xa que entenden que "corresponde ao PP aprobara e mesmo mellorara e desenvolvella". Segundo Baamonde, co voto que emitan os deputados populares poderase comprobar se se corresponde a teoria defendida polo Presidente da Xunta, que "asegura que o PP non é un partido clientelar, coa evidencia das suas prácticas".

Control político e cidadá

Entre os puntos recollidos na proposición sinalan a necesidade de controlar as subvencions que concede a administración, tanto a persoas físicas como xurídicas, destacando as que se destinan aos propios medios de comunicación. Neste sentido, Leiceaga asegura que existen comunidades autónomas como a de Madrid, que contan cunha

lei de subvencions atraves da que se pretenden garantir os principios básicos polos que se deben rexer estas axudas. Entre outros apontan o principio de concorréncia, o de obxectividade, o de transparéncia e o de non discriminación.

Por outra banda, demandan a reintegración dos organismos criados desde a Xunta, como fundacións ou mesmo a Sociedade Pública de Inversiones (SPI), ao sistema público, xa que polo seu carácter mercantil quedan á marxe dos controis previos e a posterior que establece a propia administración. "Diste xeito, os cidadáns teñen maior coñecemento dos movementos de carácter económico que se producen atraves destes entes", explica Leiceaga.

As administracións locais e provinciais tampouco quedan á marxe das suas demandas. Desde o foro analísanse que as deputacións "son os organismos públicos más opacos". Por iso reclaman maior transparéncia e control e a creación dunha Comisión parlamentaria de carácter extraordinario e estable que acometa a reforma da Lei de Administracións Locais para poder acadar estes obxectivos.

O derradeiro dos aspectos recollidos na proposición refírese ao Consello de Contas. Mália ter

como obxectivo fiscalizar o comportamento económico da administración autonómica, dos seus organismos e dos concellos, Leiceaga afirma que "a tardanza coa que se presentan os informes restala eficácia ao seu labor". Desde o foro demandase máis medios materiais e humanos para axilizar o traballo e garantir a redución dos retrasos acumulados. Ademais pédese unha maior independencia dos conselleiros a respecto dos grupos políticos, para o que propón o seu escrutínio previo, na Comisión de Economía do Parlamento, a fin de garantir a sua competencia profesional e neutralidade.

Demandan maior control das subvencions, dos organismos autónomos e reforzar o Consello de Contas

Da posta en práctica dalgúnhas destas medidas dependerá, segundo Máz, que remate "esa cultura de intercambio de votos por favores que baileira de contido o próprio conceito de democracia". En todo caso, considera que haberá que ir encetando os cambios de forma progresiva, xa que "non se trata tanto de comportamentos individuais como de que estamos assistindo á consolidación dunha estrutura e dunha cultura política. Redes que funcionan establecendo formas de exercicio de poder, oculto aos controles da democracia, que xenera a aparición de amigos políticos e dunha concepción patrimonialista da administración que está moi institucionalizada".♦

O Consello Escolar do Estado deturpa a toponímia galega

O Consello Escolar do Estado emprega topónimos deturpados como "Puenteareas", "La Cañiza", "Junquera de Ambía", "Caldas de Reyes", "Ginzo de Limia" ou "Sobrado de los Monjes", segundo denunciou a CIG. Esta central sindical entende que esta atitude é unha "grave desconsideración" para coa Galiza. A CIG mesmo atopou o que considera como casos "surrealistas", como a referéncia á cidade de "A Cruña". O uso de toponímia deturpada aparece nunha axenda enviada a distintos membros do Consello Escolar do Estado a través do seu presidente, o ex conselleiro de Educación, Xan Piñeiro Permei.♦

Iniciativa para non pagar a peaxe na A-9 en Rande

A Plataforma contra a Peaxe en Rande aprobou o Sábado 9 de Xaneiro iniciar unha campaña para pedir a gratuidade do tramo da A-9 que une O Morrazo e Vigo ademais de considerar lóxico que moitos dos usuários deste tramo non paguen. A Plataforma, que está integrada por representantes das federacións viciáis de Vigo, Pontevedra, Moaña e Cangas e do BNG e Esquerda de Galicia, leva meses pedindo a gratuidade da peaxe xa que son milleiros de usuários os que a utilizan diariamente e ao considerar que a rendabilidade económica xa está conseguida por parte da empresa Audasa. A concesionaria recoñece que hai viciños que optan por pasar de balde polas cabinas de cobro pero sinala que "son catro". A iniciativa da plataforma inclue o reparto de 50 mil trípticos informativos, cinco mil autocolantes e mil cincocentos cartaces.♦

Fraga solicita do Papa que veña a Compostela

Sabendo que a visita do Papa Xoán Paulo II sería o prato forte deste Xacobeo 99 e que non é fácil acadalo debido ao seu estado de saude, Manuel Fraga acompañado doutros representantes da Xunta como o conselleiro de Comunicación Xesús Pérez Varela e do arcebispo de Compostela Julián Barrio, partiu o Martes 12 de Xaneiro cara Itália para solicitárllelo en persoa. A visita do presidente galego incluiu unha primeira parada en Perugia, cidade na que se atopa un centro de estudos dedicados ao Xacobeo. Fraga participará na inauguración dunha mostra xacobea no instituto Cervantes de Roma e está previsto que o Papa o reciba o dia 15, o mesmo que Oscar Luigi Scalfaro, o presidente italiano.♦

Celebrarán novos encontros para analisar o proceso de integración europea

Superar o distanciamiento histórico entre Galiza e Portugal, principal obxectivo do BNG e o PCP

• P. CASTRO

"Portugal e Galiza están do lado, mas por razões históricas os nossos povos e as nossas culturas afastaram-se. Estas relações devem contribuir a um maior conhecimento de Portugal na Galiza e da Galiza em Portugal", aseguraba Emídio Ribeiro, membro da Comissão Política do Comité Central do Partido Comunista Portugués (PCP), na presentación do primeiro encontro formal entre os representantes lusos e o BNG. A delegación do PCP respondía, coa sua visita a Santiago de Compostela, o pasado Venres 8 de Xaneiro, ao convite oficial realizado polos nacionalistas galegos para incentivar as relacións políticas e culturais entre os dous países.

Establecer relacións institucionais, normalizar as relacións lingüísticas e culturais, manter encontros periódicos para analisar o proceso de desenvolvemento da UE, intercambiar experiéncias en política local ou impulsar a colaboración no eido da problemática da muller, programando actuacions conxuntas nas institucións e na vida social, foron algúns dos acordos aos que chegaron os representantes do PCP e do BNG, no decurso da xornada de traballo celebrada en Compostela.

Diste xeito, os representantes das duas formacións políticas, asumian o compromiso de "superar os atracos históricos que obstaculizan unha inter-relación más profunda entre os nosos povos" e impulsar, en dianete, unha maior colaboración.

Políticas da UE

Esta colaboración non se limitará únicamente, segundo se recolle na declaración conxunta, á celebración de novos encontros. As delegacións do PCP e do BNG conclúian que Galiza e Portugal comparten problemáticas comuns que atinxen a sectores produtivos "de grande importancia estratégica", nomeadamente agro, pesca, sector forestal, construcción naval ou sector textil, "acentuadas ainda máis polo proceso de integración europea". Unha serie de cuestións que entenden "demandan respostas comuns por parte das forzas progresistas de Galiza e Portugal".

Entre as liñas de traballo conxunto definidas tras do encontro, sinálase a necesidade de manter reunións periódicas para a "análise e intercambio de experiéncias e o estudo das posibilidades de actuación conxunta na defensa dos sectores básicos das respeitivas economías".

BNG e PCP promoverán o intercambio de opinións sobre o proceso de desenvolvemento da UE e as suas repercusions nas dous países e xa anunciaron o compromiso de organizar unha

A delegación do PCP estivo composta por varios membros do Comité Central e de organizacións rexionais do Norte de Portugal.

A. PANARO

xuntanza, antes de que se celebren as eleccións europeas, para poder analisar polo miúdo o proceso de integración, a cooperación transfronteiriza e os problemas compartidos no espazo Galiza-Norte de Portugal.

Segundo Emídio Ribeira, con este programa, trátase de "topar puntos de entendimento que permitan que os menos desenvolvidos não sejam vítimas das políticas definidas pelos más fortes".

Calendario de traballo

No calendario de traballo establecido recóllese tamén a intención de programar activida-

des conxuntas, con carácter periódico e continuado, a promoción do intercambio editorial e de contactos estabelecidamente entre editoriais galegas e portuguesas e a celebración dun encontro entre "activistas culturais" de ambas formacións para concretar a colaboración neste ámbito.

No que respecta á política local, a atención de BNG e PCP centrarse no intercambio de experiéncias a respecto do funcionamento das freguesias en Portugal e na proposta do BNG, na Galiza, de constituir Consellos Parroquiais, no estudo dos mecanismos de participación e xestión cidadá, na análise do

papel do concello como axente de promoción económica e na posta en comun de programas de xestión cultural e de xestión do patrimonio histórico e socioeconómico.

A esta recién inaugurada "relación de bilateralidade", como a definiu o secretario de organización do BNG, Francisco García, chégase co obxectivo de afondar na cooperación entre os povos galego e portugués, partindo da particularidade da comun pertenza a un mesmo espazo económico, que ten como base unha comunidade idiomática e cultural compartida.

Á xuntanza, ademais de Francisco García, asistiron Encarna Otero, responsábel de prensa e relacions exteriores; Pilar García Negro, responsábel da problemática das mulleres e deputada do Parlamento galego; o responsábel de política municipal, Lois Obelleiro; os deputados Xesús Vega e Emilio López; o alcalde de Allariz, Anxo Quintana e o candidato á alcaldía de Vigo, Lois Pérez Castrillo.

Pola súa banda, a delegación do PCP estaba composta polo membro da Comisión Política do Comité Central e responsábel do Distrito de Porto, Honório Novo, deputado do PCP no Parlamento Europeu; António Lopes, tamén membro da Comisión Política do Comité Central e responsábel das organizacións regionais do Minho e Tras-os-Montes, João Duarte, tamén do Comité Central e da dirección Distrital de Viana do Castelo, ademais de responsábel para cuestións agrícolas e Jorge Sarabano, membro do Comité Central e da dirección Distrital de Porto, responsábel do sector intelectual e deputado da Asamblea Municipal de Porto.♦

A. EIRE

No camiño dos devanceiros

A reunión que mantiveron as delegacións do Bloque Nacionalista Galego e do Partido Comunista Portugués a pasada semana ten unha doble relevancia. Por unha banda, é a primeira acción de sustancial importancia que realiza o BNG para cumplir co mandato da sua VIII Asemblea Nacional nas que se pronunciou por "mantener unha estratexia decidida de achegamento entre Galiza como nación e o Estado portugués". Unha iniciativa que, como tamén aprobou o BNG, "deberá de responder sempre a posiciones asumidas tamén desde Portugal por forzas políticas con capacidade maioritaria". Neste sentido, o PCP non só é unha das forzas políticas maioritarias, senón que ten especial incidencia no espacio económico portugués, así como no eido cultural e da comunicación, dous dos eixos básicos que o BNG cita como cardinais, conxuntamente do institucional, na estratexia de achegamento a Portugal. Por outro lado, esta xuntanza cos comunistas portugueses ven rachar unha eiva do nacionalismo galego nas suas relacións internacionais, pois nunca pudo relacionarse oficialmente coos Partidos Comunistas pois que a irmandade destes co PCE impide calquier caste de posta en comun. A reunión de Compostela entre BNG e PCP esnaqua esa estratexia que isolaba ás nacións sen estado das esquerdas estatais, ninguneándolas no campo internacional. Os acordos futuros que o nacionalismo galego pode acordar con forzas maioritarias portuguesas terán tamén, entre outras, a virtualidade de constituir unha referencia singular en Europa, tanto pola proximidade cultural e lingüística, como polas semellanzas do espazo económico. Foi o camiño soñado polos devanceiros.♦

Denunciantes animosos

En Lugo un cidadán desconfiado co nível de cumprimento horario dos funcionarios sitúase vixiante na muralla romana para seguir con detalle que tempo utiliza cada empregado público en tomarse o café. Nun alarde de compromiso coa moralidade e os bons costumes, o supervisor de incumplimentos horarios denuncia ante a autoridade competente a todo aquel que se pase da media hora no tempo de descanso. En Ourense un xubilado pesa todas as bombonas para cerciorarse que o gas que compra se corresponde exactamente co sinalado na botella, en caso contrario, procede a esixirlle á empresa o cambio de recipiente. En Santiago un peón militante denuncia, polo menos unha vez á semana, por fax, ante o Concello os aparcamentos en dobre fila e sobre os pasos de cebra. En San Caetano as denuncias salfiran desde a un conselleiro con dous fillos de alcalde de asesores a un secretario xeral ao que lle cambian as bombillas do chalé os do servizo de mantenemento da empresa privada do seu próprio departamento. Unha muller de Pontevedra leva presentadas 21 denuncias por maos tratos inflingidos por un militar na reserva.

A alcaldesa carteira que delega o choio na parentela, o concello de Padrón que poda os plataneiros cortando de xeito indiscriminado as polas, os de Medio Ambiente que non se preocupan polos vertidos ao río San Roque, o míster do Dénpor polos últimos resultados, os da Autoestrada por manter a perigosidade no punto quilométrico 99,5, e os da executiva da CIG que reparten unha axenda con propaganda Xacobea sen horario de misas, son outros destinatarios de queixas e denuncias de cidadáns resoltos a tomar a iniciativa da protesta construtiva.

Por iso é inquietante que nas instancias oficiais se sorprendan que en Vigo denúncian un *aspergillus* de nada un fungo microscópico. Está comprobado, hai xente confabulada e en conspiración constante, nun intento de desacreditar aos que altruistamente se preocupan pola calidade de vida dos seus semellantes.♦

Que supuxo durante estes máis de 25 anos a existencia do Instituto de Investigacións Mariñas en Vigo?

O nacemento deste centro nos anos cincuenta está vinculado a existencia de Galiza como potencia pesqueira. Existían tamén o de Cádiz e o de Castellón, os tres, sucursais do de Barcelona. A finais dos oitenta, reformase a estrutura de investigación no Estado e pasa a ser independente. Fíxose moito traballo relacionado coas cotas pesqueiras en caladeros internacionais. Desde o primeiro momento tamén se considerou que a investigación debía desenvolverse en duas vertentes, a mariña e a terrestre. O mar é unha fonte de recursos, cuxa transformación, unha vez na terra, xa non dependen da investigación mariña.

Cales son as liñas de traballo que se están seguindo?

Por unha banda estúdiase o mar como sistema e por outra as posibles transformacións dos seus recursos. A oceanografía ten unha particular importancia en Galiza. En xeral, o mar é moi pouco produtivo porque os nutrientes tenden a caer nas zonas nas que non hai luz. Este drama ecolóxico solucionase nunha dúzia de puntos do planeta porque hai movementos que suben as augas profundas á superficie e fertilizan. As costas galegas son un deses puntos. De aí a súa alta produtividade. A xustificación dun equipo de oceanografía que teña controlada esa dinámica é más que evidente. Esta unidade tamén se ocupa das pesquerías internacionais e dos recursos que son de plataforma, máis cercanos. A outra unidade ademais de ocuparse dos procesos tecnológicos e dos produtos, traballa no tratamento de efluentes, de materiais de baixo prezo, de evitar problemas de contaminación e racionalizar a explotación evitando perdas.

O Instituto tamén traballa cunha serie de proxectos que non implican directamente ao mar.

Son proxectos que teñen que ver por exemplo coa fermentación da castaña, co viño, con comidas preparadas, que non son de orixe mariña. Non é extraño porque os sectores de producción de alimentos, ligados á producción terrestre foron sempre máis adiantados que os que están ligados á producción mariña. O Instituto actualmente está tendo tanta demanda de investigación terrestre como de sectores mariños. Unha demanda que depende do desenvolvemento industrial.

Que nivel de investigación existe no Estado?

Moi por debaixo dos países do noso entorno socioeconómico. En termos de producto interior bruto que se adica a investigación andamos no mesmo nivel de Portugal e Grécia, que son dos máis baixos. Nos últimos vinte anos a organización millorou sustancialmente, pero o problema dalguns sectores da investigación é que se pasou da autarquia dos tempos da ditadura a un excesivo cosmopolitismo. Semella que as liñas de traballo internacionais pesan máis que os intereses internos.

A investigación ven moi determinada polos intereses económicos.

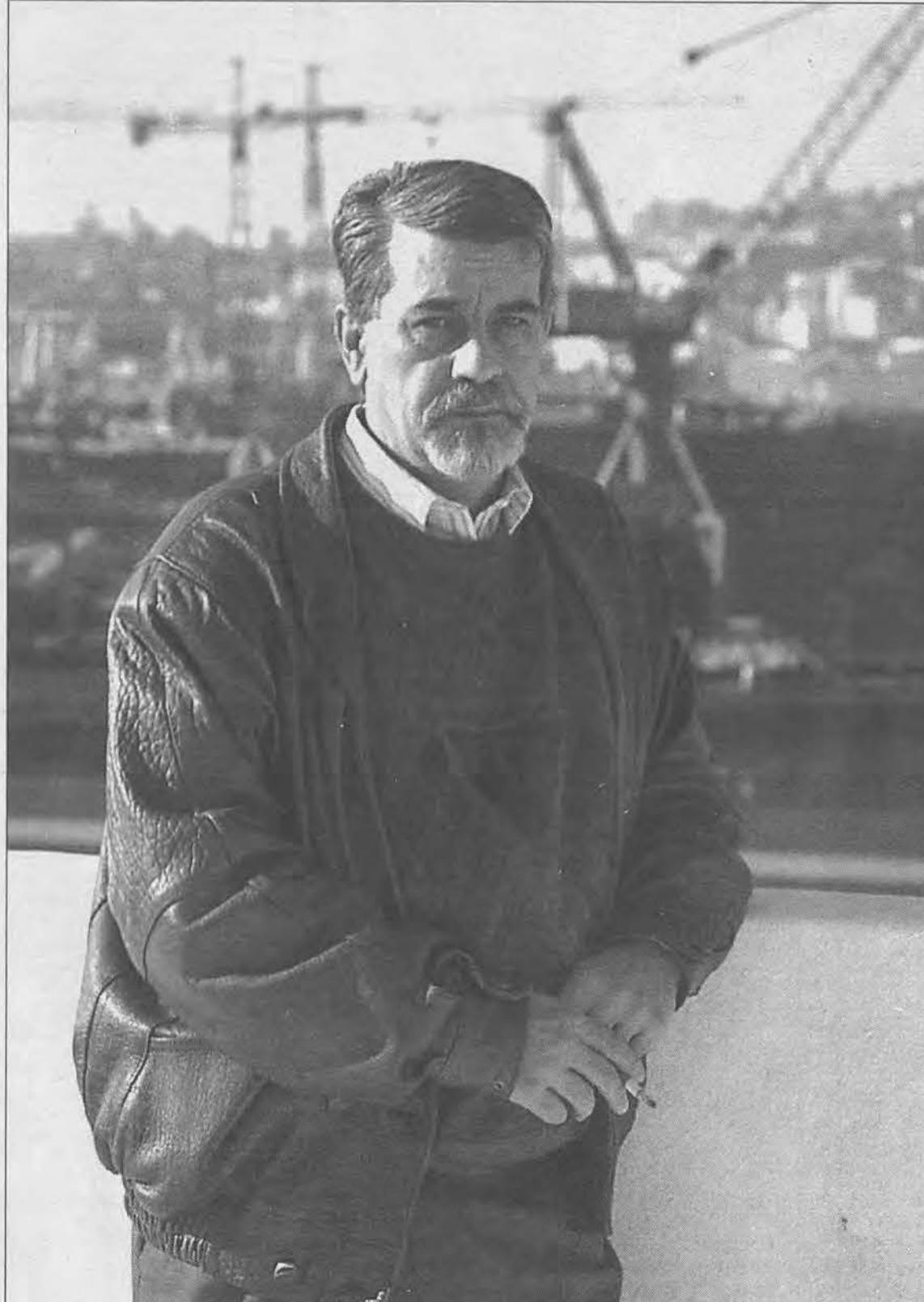
A Unión Europea é un bloco que

Miguel Anxo Murado

'As liñas de investigación internacionais pesan máis que os intereses galegos'

• PAULA BERGANTIÑOS

VENSE DE CELEBRAR O 25 ANIVERSARIO DO ASENTAMENTO EN BOUZAS, VIGO, DO INSTITUTO DE INVESTIGACIÓN MARIÑAS. MIGUEL ANXO MURADO OCUPOU A SUA DIRECIÓN NOS ANOS OITENTA E AGORA, COMO XEFE DA UNIDADE DE TECNOLOGÍA, FALA DA NECESIDADE DE MILLORAR A COMUNICACIÓN ENTRE INVESTIGADORES E EMPRESAS E DA NECESIDADE DE RENTABILIZAR OS RECURSOS DO MAR.

P. BERGANTIÑOS

Que debería impulsar en matéria de investigación pesqueira o Goberno gallego?

Debería potenciar todo aquello que permitiera absorver, transferir aos recursos mariños coñecimentos aplicados en ámbitos terrestres. O seu tratamento non difire esencialmente do tratamiento dos recursos agrícolas, gandeiros ou forestais. Sen embargo, o que caracteriza o tratamiento industrial dos recursos mariños é un atraso importante verbo dos terrestres.

Que se ha conseguido a nível práctico no país?

Grande parte das cotas pesqueiras que se teñen negociado ano tras ano para a nosa flota dependen deste instituto e do de oceanografía. Asimismo téñense acordado pequenas mejoras en procesos industriais, investigaciones que nalguns casos foron solicitadas e que noutras partiron da iniciativa do próprio Instituto. O traballo formativo tamén é importante e axuda a que a rede de investigación se complete

en universidades e empresas.

Como se comportan as empresas perante os novos descubrimientos?

Unha das facetas que falla é a transferencia da investigación desde os centros até as empresas que os poden aplicar. Nos últimos anos criáronse os OTRIS, que son organismos de transferencia dos resultados das investigaciones. Terían que conectar os centros públicos co mundo da producción empresarial, pero polo de agora non están o suficientemente rodados. Grande parte da investigación que facemos non se aplica aquí porque as patentes as utilizan fóra. Xa non é a primeira vez que veñen vendidas de fóra.

Estos avances, teñen repercusión no ensino?

Lamentablemente chegan máis ao ensino que a industria. O mundo do ensino ten relación con todos os sectores da investigación. Están ben capacitados para enterarse do que é importante e do que paga a pena dicir ainda que non apareza nos libros. Iso é o que lle falta ao mundo da empresa. Titulados con suficiente formación como para darse conta dos avances importantes.

Un problema é que a maior parte das publicacións científicas son en inglés. Investiga-se nesa lingua?

Totalmente, pero iso non é malo en principio. O que xa empeza a ser preocupante é que se empieza a publicar divulgación tamén en inglés. Publicar resultados orixinais nesa lingua potencia o seu coñecimento pero se non publicamos nada de divulgación en euskera, español, catalán ou galego, eses entornos quedan completamente "in alvis" e teñen que recorrer, curiosamente a revistas inglesas. Que exista tamén unha dimensión local é bastante importante, pero é un problema que se ignora. A investigación está orientada a revistas internacionais, léase americanas, inglesas ou alemanas.

Os ríos e rias sempre foron grandes produtores. Como podería atallarse o seu deterioro?

O seu interés como sistemas produtores de recursos ten que explotarse millor. Non se pode competir con outras actividades industriais sacando só peixe. Hai que procurar engadirlle valor, facendo conservas más atractivas, fármacos... imitando a forma de traballar na investigación terrestre que saca do trigo, por exemplo, 80 produtos.

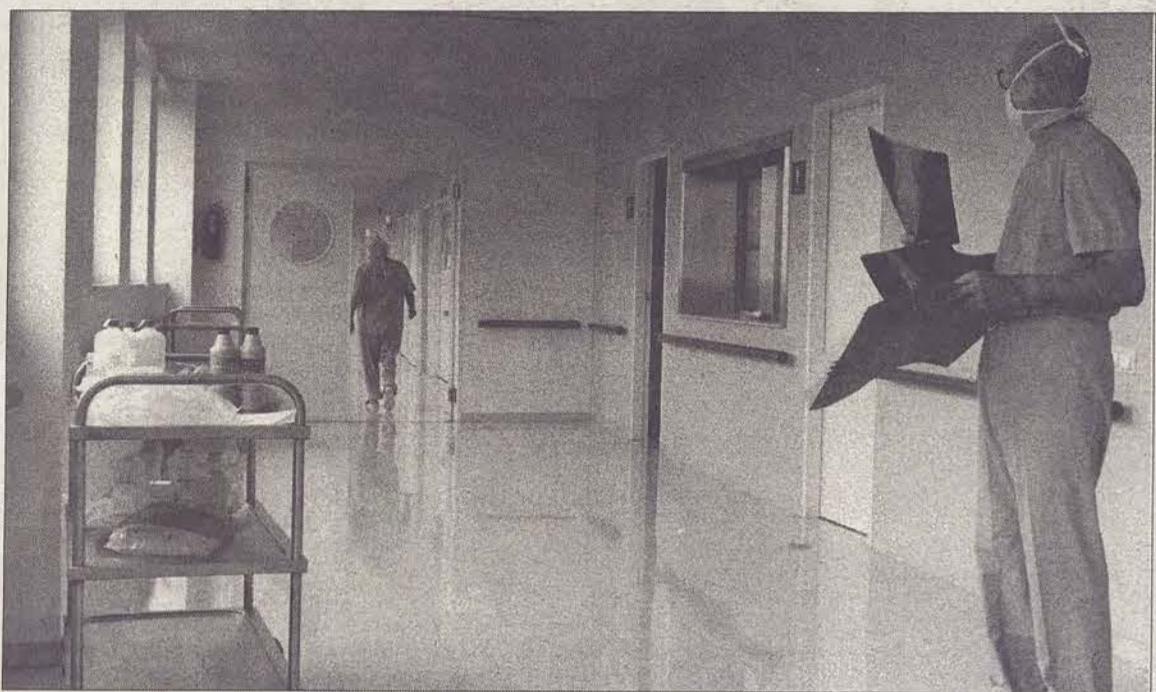
A Xunta ven de aprobar o financiamento dunha planta piloto de depuración e reciclaxe dos verquidos que se liberan na coacción industrial do mexilón.

Foi unha investigación que partiu do Instituto e na que levamos sobre dez anos traballando. Daquela a contaminación por plaguicidas era un problema importante en Estados Unidos e iso favoreceu que se estudase en todo o mundo. Aquí valoramos que tiñan moito máis interés como contaminantes, por exemplo, os 100 milloñs de litros de auga de coción do mexilón que se botan ás rías ao ano. Se se depuran a metade dos efluentes que se están a deitar na ría de Arousa probablemente, a sua facturación anual equivaldría a que dá o mexilón en total. ♦

SANIDADE

O informe sobre o Medtec do Meixoeiro recolle irregularidades na limpeza, hixiene e seguridade

Nos días de contáxio realizouse a limpeza do quirófano contaminado de *Aspergillus* en cinco minutos

ANT.

• B. LAXE

Realizouse a limpeza do quirófano en cinco minutos, mantívérone portas abertas e o personal sanitario mudábase de roupa na sá de reabilitación e non no vestíario. Estas son as principais irregularidades que cita o informe, provisório, sobre as infeccións no Medtec do Meixoeiro. Serian as causantes directas das infeccións polo fungo *Aspergillus*.

O informe técnico localiza o fungo infeccioso na lámpada do quirófano. Desde este punto o fungo extendeuse polo instrumental que se utiliza para as sucesivas intervencións cirúrxicas. Deste xeito infectarianse varios dos operados, até de agora cinco contabilizados oficialmente, catro homes e unha muller, con defensas altas, que logrou sobrevivir.

Segundo os técnicos da Consellería de Sanidade e a Xunta de Personal do Meixoeiro, detectáronse irregularidades na limpeza do quirófano (que realiza unha empresa contratada). No mes de Xullo, que foi cando se operaron os doentes contaxiados, realizáronse limpezas no quirófano en cinco minutos, cando a ordenanza contempla un mínimo de 45 para a limpeza destes quirófanos de alta tecnoloxía e risco. O non limpiar ao xeito sería a causa de que o fungo xerminase ao calor da lampada e colonizase o resto do instrumental médico-cirúrxico, que tampouco contaría coas normas adecuadas de hixiene.

A seguinte pregunta que contesta o informe, que non se dará a coñecer nin terá oficialmente a sua redacción definitiva até que o Conselleiro Hernández Cochón o apresente a semana que ven no Parlamento, é a de como entrou o fungo no quirófano.

No informe afírmase que se incumpliron as normas básicas de seguridade, deixando portas sen pechar para, neste xeito, apurar más. Así que o fungo mortal *Aspergillus* entraría pola porta.

Apurar a facer as operacións

Outra pregunta seria de onde veu. Esta contestación xa é más complicada. Sábese que veu de fora, supostamente das obras que se estaban a realizar ao carón. Pero o informe recolle tamén outra grave irregularidade: o persoal sanitario non se mudaba de roupa no vestíario, senón na sá de reanimación.

Os sindicatos médicos culpan directamente ao Medtec destas irregularidades e afírmam que o "incumprimento das normas de seguridade, limpeza e hixiene

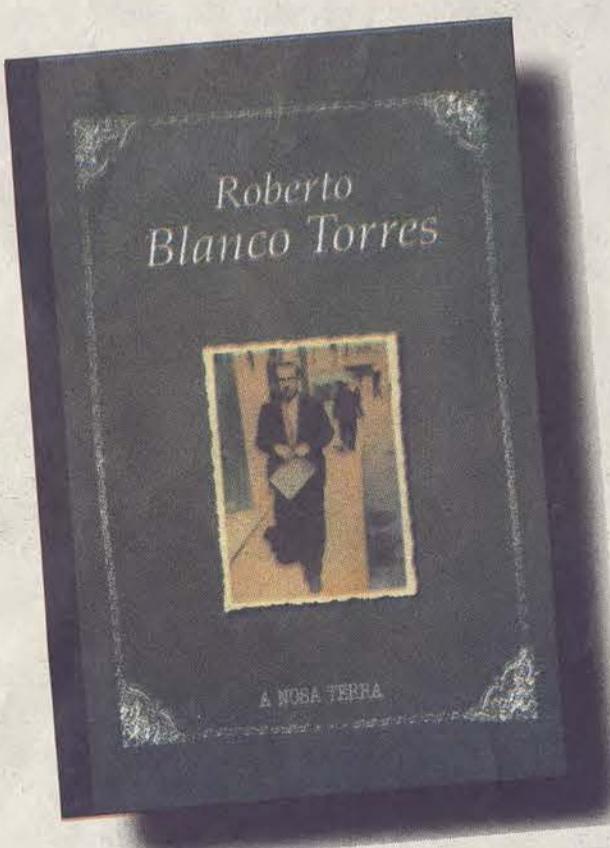
no quirófano" se deben ás presas por realizar máis e más operacións: á rendibilidade económica que persegue o Medtec.

Os representantes da xunta de persoal creen que a Consellería de Sanidade trata de desviar a responsabilidade do Medtec cara a dirección do Meixoeiro. "O xerente, Caetano Rodríguez, afirma que é o único responsable, cando a infección ocorreu no Medtec. O hospital funcionou e funciona perfectamente, o Medtec, por moito que digan, segue a ser unha illa no hospital", engade Ánxel Cameselle, presidente da Xunta de Personal e delegado por CCOO. O que pretende a Xunta de Personal é acabar dunha vez coa psicose entre as persoas que teñen que receber atención no hospital. Moitos deles están tentando ir a outros hospitais e, moitos perguntan se xa marchou o diaño do fungo.

Para os traballadores do Meixoeiro "o dano que causou o caso *Aspergillus* á imaxe do hospital será aproveitado polas autoridades sanitarias para seguir co proxecto de fundacións de xestión privada da Sanidade pública que impuxo o agora ministro Romai Beccaria".

Nembargantes, outras fontes médicas do mesmo hospital afírmam que Caetano Rodríguez foi nomeado xerente do Hospital á vista das deficiencias de funcionamento existentes no Medtec, precisamente para correxilas ao ser defensor da sanidade pública. A asunción de responsabilidades por parte do xerente viría a ser, así, a constatación dun cambio, e de que o Medtec pasaría a estar, de facto, baixo a xurisdición dos xerentes dos hospitais, mentres, Carlos Crespo Sabaris, irmán do secretario xeral do PP en Pontevedra, Paulo Crespo, quedaria únicamente coma un director empresarial desta empresa pública.

O persoal do Meixoeiro critica con dureza ao conselleiro Hernández Cochón que non foi quen de comparecer desde o pasado 27 de Decembro, data na que se coñeceron as primeiras mortes. Ao abeiro do silencio de Sanidade medraron os temores de centos de enfermos operados no Meixoeiro e doutros moitos que agardan o seu turno, algúns dos cales xa se borraron da lista, indo parar á sanidade privada. Sen dúbida que ignorar esta angúria e agardar a que acougue o temporal e ter o informe revisado non é unha boa decisión política para un conselleiro cada día más atacado. O erro será maior se agocha os errores sobraneiros do Medtec.♦

Roberto Blanco Torres

de Marcos Seixo

COLECCIÓN ESENCIAS

A primeira biografía do xornalista e escritor ao que se adica este ano o 17 de Maio.

Dia das Letras Galegas

COMARCAS

A ampliación do cemetério e un desterro de *Continente* motivo da polémica

Patrícia García, da Xunta de Montes de Tomeza, acosada pola directiva anterior

• H. VIXANDE

Patrícia García Martínez é a única presidenta dunha comunidade de montes da Galiza –neste caso da de Tomeza. O seu caso ten a peculiaridade de darse no meio dun conflito viciñal promovido pola anterior Xunta Reitora e que se acentuou coa aparición de pintadas machistas e insultantes contra Patrícia.

"O meu caso choca por ser muller, pero ainda chocaría más se non tivese preparación", reconoce Patrícia, que é avogada. "En realidade –engade–, eu non ia ser a presidenta, pero houbo un problema e a persoa que ia ser elixida non pudo ser, de modo que me animaron a presentarme. Ademais de mim hai outra muller na Xunta Reitora, é unha licenciada en ciencias empresariais. En xeral, na Xunta hai todo tipo de persoas, hai un inspector de farmacia, un perito industrial, un albanel... e non sempre as persoas más preparadas son as que máis traballan".

Patrícia considera que a sua titulación si tivo certa influencia na sua elección. "A Xunta Reitora tiña que solucionar unha serie de problemas legais que eran o resultado do mal facer da Xunta anterior e niso unha persoa licenciada en direito e afeita a tratar cuestións legais era necesaria, cómpte ter en conta que dos 1.200 habitantes de Tomeza, só trinta somos universitarios e dous avogados somos tres".

A actual Xunta Reitora da comunidade de montes de Tomeza foi elixida nunha asamblea do 25 de Abril de 1998, despois dun procedimento de censura da anterior directiva tras unhas polémicas xestións relacionadas coa instalación da grande superficie *Continente* e a ampliación do cemetério.

"A Xunta Reitora anterior permitía un recheo no monte de San Cibrán, un lugar non urbanizable, de interese cultural e emblemático para os vecinos. O recheo procedía das obras de desterro do *Continente* e fixose na falda do monte sen control nen información, de xeito que podería producirse un desplome sobre lugar de Lusquiños. Estas obras mesmo foran paralizadas pola viciñanza", explica.

Pero ese non foi o detonante da censura dos comuneiros. "A ampliación do cemetério foi o que máis molestou, porque non se fixeron as escrituras en condicións nem se cumpriron as normas e agora o arcebispado de Compostela non permite soterrar a ninguén ali, e hai familias que investiron até tres millóns en panteóns", di Patrícia.

A partir dese momento houbo varias reunións dos vecinos, que pediron a dimisión da Xunta

Reitora, até que decidiron recorrer a unha vía contemplada nos estatutos: "Recollimos a porcentaxe de sinaturas de comuneiros estipulada para convocar unhas eleccións nas que, por abrumadora mayoría, gañou a candidatura presentada por nós".

Pero o cambio de Xunta Reitora non foi o fin dos problemas. "A Xunta anterior –conta Patrícia–, misturara o traballo no cemetério co do monte en man comun, a contabilidade é escura, de modo que se desconoce a magnitud do burato que deixaron e sospeito que nunca se coñecerá a súa dimensión". Nesa tesitura, a equipa que dirixe Patrícia García comezou a tratar de solucionar os problemas de titularidade do cemetério. "O primeiro que temos que facer é levar a escritura pública os contratos privados de compra-venda dos terreos do cemetério, pero a anterior directiva convenceu a algúns vecinos para que non aceiten e estamos metidos en varios pleitos".

A anterior Xunta Reitoral, que estivo no poder desde 1990, agora está a pór todo tipo de atracos para impedir así o traballo de esclarecemento da actual Xunta. "Eu non esperaba que fixeran isto, sobretodo despois de que os comuneiros, por abrumadora mayoría, nos apoian a nós, imaxino que queren tapar todo o que fixeran mal", explica Patrícia.

Ademais, o tempo xoga en contra da equipa que preside Patrícia García. "Eles saben [a Xunta anterior] que poñendo atracos van provocar confrontamentos. Con isto tratan de convencer a algúns vecinos que o mellor é

que volvan eles, porque sería a única forma de que permitisen arranxar as cousas", di Patrícia.

Pintadas machistas

En Tomeza vívese un clima de enfrentamento viciñal, un grupo minoritario, próximo á anterior Xunta Reitora, que non supera as duas dúas de persoas, hostiga aos membros da actual Xunta Reitora e nomeadamente á sua presidenta. "A Xunta anterior non acude ás reunións nem ás asambleas convocadas por nós, únicamente envia a un grupo de afins a facer ruido e tratar de boicotear", conta Patrícia. Pero estas conductas acuñáronse recentemente, cando apareceron unhas pintadas machistas e insultantes contra a Xunta Reitora e a sua presidenta. "Duas delas son conta min, e a terceira contra toda a Xunta –explica Patrícia–, non creo que fosen os membros da anterior Xunta, pero supón que son próximos e que se alegran das pintadas".

No que atinxo á cuestión política que pode haber no medio, Patrícia opina que "non hai intereses partidistas neste conflito, en xeral a Xunta anterior non cataba votos para ningunén, aínda que un integrante, hoxe falecido, pertencia a un partido polí-

tico, prefiro non dizer cal". Sobre a implicación de *Continente*, a presidenta da comunidade de montes de Tomeza, reconoce non coñecer en profundidade as relacións que podía ter coa Xunta anterior.

A parte dos conflitos que vive Tomeza, a Xunta Reitora enceta a sua labor nun momento no

que as comunidades de montes enfréntanse ao acoso da Administración. "Véñen de aprobar que paguemos o 25% dos beneficios através do imposto de sociedades, pero o monte en man comun xa ten unha forma de tributar que é realizar investimentos na parroquia, por iso é unha dupla tributación. Ademais esta lei somete ao control dos concellos ás comunidades, xa

que será a administración quem decide cales son os investimentos de interese".

Patrícia García considera que a Xunta de Galiza está a acosar aos montes en man comun. "O conselleiro ven de dizer que o novo sistema de tributación é moi bon, pero ministe, eu diríalle que ten que cumplir a lei, por exemplo ten que levar a cabo a sua obriga de deslindar os montes en man comun das propriedades particulares e non o fai"♦

Celulosas retira resíduos da factoría con destino desconocido

Celulosas de Pontevedra está a sacar da factoría resíduos a bordo de camións que teñen perdidas. Trátase dun po negro similar ao que no verán espallárase pola cidade a causa do vento.

Segundo a compañía, son resíduos inertes sen perigo que teñen como destino o recheo de camiños no concello de Porriño. Contudo, postos en contacto coa policía local de Porriño, esta institución negou que na localidade se estexan a recibir camións procedentes de Celulosas. Un portavoz policial lembrou que na vila "hai xiabre de sobra como para rechear todos os camiños, de modo que non pode vir nada de fóra". A patrulla verde está a investigar o destino dos resíduos.♦

O PP apresenta unha reclamación pola retirada de poderes do alcalde de Ferrol

O PP de Ferrol presentou no rexisto do concello unha reclamación contra un acordo plenario do 29 de Outubro de 1998 que resgatava unha serie de competencias municipais en materia de modificación de créditos que nese momento estaban nas mans do alcalde, Xan Blanco. O PP considera que o resgate de competencias non se realizou conforme a direito porque a iniciativa tiña que partir do alcalde, cando en realidade partiu do grupo de Xan Fernández, de Independentes por Ferrol. O PP está disposto a apresentar un recurso contencioso administrativo se o pleno non devolve as facultades retidas a Rouco.♦

Denúncian un negocio urbanístico millonario en Gondomar

O BNG de Gondomar denunciou un convénio urbanístico do concello (PP) cun promotor, en concreto António Clemente Álvarez, moi vinculado ao PP, para a cesión duns terreos para a construcción dunha depuradora a cambio dunha recalificación de terreos que podería supor un beneficio para o promotor de 575 millóns de pesetas, cando o valor de mercado dos terreos para a depuradora é de oito millóns de pesetas. Ademais, no caso de que o concello non permitise a edificación neses terreos recalificados, tería que indemnizar ao promotor con trinta e un millóns e medio de pesetas. O Bloque Nacionalista Galego anunciou que se o pleno municipal aproba o convénio recorrerá á via judicial para invalidalo.♦

A fisionomía de Galiza podería mudar moito nos próximos anos

A estabilidade monetaria traerá consigo unha maior inestabilidade social

» MANUEL VEIGA

As etiquetas de Zara, a empresa galega que comercializa os seus produtos en varios países europeus, estarán pronto marcadas en euros, pero deberán manter o seu tamaño, porque en cada país o prezo será distinto. Para mercar un Renault Twingo, un alemán necesitará catro mensualidades, un francés cinco e media, un madrileño 6,3 e un galego sete. Todo porque os prezos serán diferentes en cada país e tamén os salarios.

Non é probabél que a realidade dos próximos anos dea a razón aos más pesimistas agoreiros que como Robert A. Levine prevén que "a Unión Monetaria Europea non funcionará como está previsto e pode precipitar a Europa nun abismo económico". Desde os Estados Unidos as críticas ao euro son radicais, en parte por propia comenidade da sua moeda, e en parte porque ven a Europa ainda moi dependente do Estado de benestar. Os más críticos, deste sector, coa moeda única son os más desrugaladores.

A supervivencia en máns dos cidadáns

O certo é que a supresión das diferentes moedas deixa en mans dos Estados o único mecanismo regulador dos impostos. A partir de agora, para que os desequilibrios dentro de Europa non aumenten ou incluso diminuan será necesaria a mobilización dos cidadáns das zonas más desfavorecidas, non para oponerse ao euro, pero si para defender os seus aparatos produtivos e defender o seu mercado da colonización dos grandes, ao xeito, por exemplo, dos xaponeses, que sen leis reguladoras son capaces de defender os produtos propios frente aos extranxeiros gráciás sobre todo a unha forte concién-

cia de comunidade. Cada compra ao exterior pode supoñer a ruina dun sector interno e con el dunha fonte de emprego.

A medio prazo, a conformación de certas áreas como simples mercador comprador, pero non produtor, caso de Galiza, é inviábel, simplemente pola razón de que para contar con poder adquisitivo cómpre ter un emprego e para que haxa empregos é necesario que o país desenvolva as suas potencialidades produtivas.

Un desafío á coesión social

O euro, en todo caso, vai supoñer un desafío para a coesión social de certas áreas. Economias como a galega, con escaso poder político próprio, poden desenvolverse de forma anormal. Certas ramas poderían mellorar como extensión dun sector das economías centrais e sempre en función das mesmas, outras poderían desaparecer.

A falta de políticas públicas, será cada vez más importante a conciencia social para manter a coesión

En poucos anos poderíamos coñecer unha Galiza moi diferente, con alguma extremidade moi desenvolvida, sen estómago ou sen figado e sobre todo sen cabeza. Pénse, por exemplo, no desenvolvemento da produción forestal, sobre todo eucaipitos, na exportación de matérias primas como o granito ou mesmo no crecimiento industrial como o automobilístico. O factor común de todos eles é a sua volubilidade. O prezo do eucalipto pode cair, dependendo de que aumente a sua producción en Brasil, a exportación de granito ten límites ambientais e deixa pouco valor engadido se non se acomete a sua elaboración, o sector do automóbil é moi sensible á evolución do mercado pero sobre todo á estratéxia da empresa, neste caso francesa, que encontra a razón da sua localización aquí nas notables diferencias salariais respecto aos países do centro.

Perda sucesiva de direitos laborais

A estabilidade da moeda, o sistema de cambios fixos, cando ademas a unión política está moi atrasada, deixa aos Estados sen mecanismos de regulación. A estabilidade monetaria pode producir desestabilización social. Para competir ou mesmo para non desaparecer do mercado será preciso declarar empresas en creba, acometer reformas laborais progresivamente más duras e, en consecuencia, quizá provocar un aumento da conflitividad social.

Recurrir, como se fixo até agora, aos fondos estructurais e de cohesión para limar os desequilibrios más graves non parece un mecanismo estable –de feito comeza a ser xa criticado seriamente– porque en realidade as rendas de cohesión son contrárias á filosofía liberalizada do Tratado da UE.♦

Naufráxios

MANUEL CAO

Sucédense, ano tras ano, os accidentes e afundimentos de barcos nos que van, mariñeiro galegos. O último caso do pesqueiro "Marero" e só o último dunha serie que debería ser insoportable para calquer colectividade que contase cuns dirixentes que se preocupasen algo máis polos seus cidadáns. Nesta altura do desenvolvimento humano e tecnolóxico non é admisible esta ristra contínua de mariñeiro levados polos mares embravecidos. Non cabe atribuir á climatología ou ao destino dalguns dos nosos paisanos o feito de que teñan que arriscar continuamente as suas vidas deixando mulleres e fillos no mellor do seu proxecto vital, moitas veces, en plena xuventude. É seguro que existen sistemas de navegación, comunicación e predición dos cambios meteorolóxicos que mellorarían de xeito moi sustancial a seguridade laboral dos traballadores do mar de xeito que só en casos verdadeiramente catastróficos ocorraría algúna desgracia. É seguro que existen sistemas, mecanismos e medios de rescate e salvamento das vítimas que se poderían poñer en marcha cun custo sempre moi inferior á perda irreparable de persoas esenciais para garantir uns ingresos e unha vida digna pero esforzada para moitas familias mariñeiras.

Podería suprender o desinterese das autoridades galegas pero, tamén, da élite política en xeral polo destino e condicións de traballo de moitos dos nosos mariñeiro que desempeñan a súa función en empresas ubicadas en países diversos e que, polo mesmo, non gozan da necesaria protección nos seus direitos sociais e laborais nin das garantías suficientes de seguridade no seu posto de traballo. Convén sinalar que estamos diante de traballadores que realizan funcións moi perigosas e que teñen que competir con moitos outros traballadores que están dispostos a todo para acadar unhas rendas para eles e para as suas familias. Sábese que a decisión e profesionalidade dos mariñeiro galegos é un dos grandes activos cos que conta a nosa sociedade e facilita a existencia de empresas propias ou o emprego en empresas multinacionais. Xa logo vai facer un ano da peripécia do mariñeiro de Boiro, António Sánchez, resgatado por un barco británico das augas embravecidas do Atlántico con ondas de 18 metros e despois de permanecer durante case 24 horas só enfundado nun traxe isotérmico. Este caso é indicativo da preparación, valor e capacidade dos traballadores do mar nunha actividade na que a competencia profesional ha de ser demostrada e posta a prueba en cada momento.

A.N.T.

‘Nesta altura do desenvolvimento non é admisible esta ristra contínua de mariñeiro levados polo mar’

A morte ou desaparición de tantos mariñeiro galegos polos mares do mundo debería ser un asunto que as institucións e a sociedade galega debería tomar más en serio. Convén avanzar cara medidas de prevención dos accidentes e de mecanismos de rescate inmediato para o que resulta fundamental acordar acordos a nivel internacional e, en particular, utilizar a influencia e competencias da UE para facer que estas actividades laborais diminuiscan radicalmente o seu grao de sinalidade. Neste sentido, é esencial que o colectivo de familiares de mariñeiro se organice como grupo de presión para facer valer as suas reivindicacións diante dos axentes políticos, sociais e institucionais galegos e europeus.♦

A retrocesión podería agachar unha operación imobiliaria

O Governo devolve a Defensa os terreos de Santa Bárbara na Coruña

A Lei de Acompañamiento dos Orzamentos Xerais do Estado declarou a retrocesión ao Ministerio de Defensa dos terreos da fábrica de Armas da Coruña, xa que hai un proxecto para trasladala a un parque industrial de Culleredo ou Cambre para fabricar ali o novo fusil do Exército. Tanto o comité como o BNG denunciaron que detrás hai unha grande operación imobiliaria para urbanizar uns cobizados terreos na entrada da Coruña, xunto á Avenida Alfonso Molina.

Santa Bárbara faría retornar ao Ministerio de Defensa os 267.000 metros cadrados que a fábrica de Armas ten na Coruña. O argumento ofrecido polo Governo é que as instalacións actuais non son funcionais e que unha factoría máis cativa seria suficiente para albergar aos 215 traballadores cos que conta agora a empresa. Deste xeito a compañía quedaría sen patrimonio.

A CIG considera que se ben hoxe o cadro personal mermou considerablemente –desde os case dous mil traballadores que chegou a ter-, si é posibel acondicionar algunas das naves para levar a cabo as novas liñas de producción, xa que se conservan 26.000 metros cadrados construídos. Neste sentido, Xabier Riobó, membro do comité de personal en representación da CIG, dixo non entender por que ten que mudar o emplazamento actual de Santa Bárbara. No tocantes á nova actividade, o novo contrato do Exército para a fabricación do seu fusil de asalto será encomendado a Facor, a empresa que ven a substituir a Santa Bárbara e a absorver aos seus traballadores. A respecto da estrutura accionarial de Facor, o 30% é de Santa Bárbara, o 30% é de Sodiga e o restante están en mans de accionistas privados entre os que se atopa a imobiliaria Fadesa, propiedade do coruñés Manuel Jove, irmán de Ánxel Jove, o construtor a quem se lle asocia coa familia de Francisco Vázquez.

Precisamente a presenza de Fadesa no accionariado de Facor reforza as sospeitas do comité de personal e mesmo do BNG de que detrás da retrocesión dos terreos de Santa Bárbara ao Ministerio de Defensa hai unha grande operación imobiliaria que de momento non se concretou.

Os traballadores da Fábrica de Armas da Coruña non están por completo en contra os planos de reubicación da compañía. O seu comité aceitou en 1996 un plano asinado coa Conselleria de Indústria para o traslado da factoría, pero sempre como Santa Bárbara e non como Facor. Unha das razóns argumentadas polos traballadores para pretender seguir en

As instalacións da Fábrica de Armas, xunto á Avenida de Alfonso Molina, teñen grande valor imobiliario.

O SLG acusa a Castor Gago de deixación en Sevilla

O Sindicato Labrego criticou a actitude do Conselleiro de Agricultura, Castor Gago, na Conferencia Sectorial de Agricultura de Sevilla. "Parécenos especialmente grave que o Conselleiro esté actuando á marxe dos representantes de sector" e que permita "que señala o Conselleiro de Agricultura de Asturias quen lidere as propostas, tendo en conta que esa comunidade produce menos leite que Lugo". O SLG pide tamén vontade política para apoiar o grupo lácteo galego e que se estableza unha legislación para acabar co "ditadura das grandes cadeas de distribución". A mesma central lembra que o sector lácteo é ponteiro no agro galego e obtén "o 35% da produción de leite do Estado". ♦

Os traballadores de Telefónica convocan folga e critican o deterioro da atención aos clientes

Os empregados de Telefónica venen de convocar una folga en protesta polo deterioro das condicións laborais na empresa. Só na provincia da Coruña o cadro de persoal reduciuse nun 30% en catro anos, pasando de 1550 empregados a 1005. A destrucción de emprego realiza mediante xubilacións anticipadas de "traballadores de 52 e 53 anos en plena capacidade produtiva e en xeral cunha alta cualificación profesional" e através do traspaso de actividade a empresas "nas que a antigüidade dos traballadores ás veces non supera o mes, debido ás condicións leoninas ás que están sometidos".

A actual situación provoca sérios problemas de "descontrol" e un deterioro "da calidade e atención aos clientes", sobre todo "os de pequeno consumo que son a inmensa maioría". ♦

O BNG discrepa do Governo na resolución do conflito da estiva da Coruña

O goberno está a amparar o proceso de privatización da descarga do peixe no porto da Coruña permitindo a aplicación das partes más regresivas do Real Decreto de 1994, segundo o BNG. O deputado no Congreso, Francisco Rodríguez, sinala tamén que "a precariedade laboral e o intrusismo están a medrar na estiva e desestiva, ante a pasividade do goberno e da Autoridade Portuaria. O proceso conflutivo tñase pechado através dun acordo, asinado o pasado 13 de Novembro, entre Sestico, empresarios da pesca e representantes dos traballadores de Sestico". ♦

M. VEIGA

Xubilación aos 50, o cálote das grandes empresas

É plato común ver como bancos, compañía telefónica, etc., xubilan en masa aos seus empregados más cualificados (e tamén con melloras condicións salariais) cando teñen nada más que recén cumplidos os cincuenta anos. Tal medida non se explica desde o punto de vista da mellora do servizo, nem tampouco desde o das necesidades económicas da empresa, pois normalmente os que pratican esta política son consórcios con elevadísimos rendementos.

O que se trata é de poñer en práctica a reforma laboral: redúzense postos de traballo, pois a moitos dos prexubilados non os sustitue ningún, e contrátase a mozos con salarios baixos e condicións laborais de saldo. A calidade dos servizos resíntese e os que sufren as consecuencias son os pequenos clientes, a cada máis descuidados polas grandes empresas. Pero sobre todo, a práctica mencionada é un fraude para as arcas do Estado, pois os traballadores xubilados anticipadamente deixan de cotizar e pasan a receber unha pensión en boa medida sostida polo erario público. Un cálote do que apenas se fala, empeñado como está o Governo en perseguir aos pequenos infractores do paro. ♦

M. SENDÓN

SOBRE O TRABALLO A TEMPO PARCIAL UN EMPREGO PRECÁRIO E FEMINIZADO

LUÍS BURGOS

O contrato a tempo parcial é para os empresarios un instrumento moi importante de flexibilidade e de redución de custos laborais. Para os gobiernos é un xeito de minimizar as altas cifras de desemprego e de fomentar o emprego precário a través dunha política activa do paro. Igualmente, a xeralización deste tipo de contrato supón un freo de cara á redución da xornada como mecanismo de reparto do traballo.

O traballo a tempo parcial foi praticamente desregularizado na Contrarreforma Laboral de 1994 e sufriu un grave retroceso na sua protección social. Esta modalidade contractual instituíuse como obxectivo central do "Plano de Emprego do Reino de España", presentado polo Goberno español ante o Consello Europeo do 15 de Abril de 1998 para unha "mellor ordenación do mercado de traballo... ademais de atender de forma adecuada as existencias de adaptabilidade das empresas". Lembraremos que o citado Plano de Emprego non foi avalado por CCOO e UGT, inda que, a continuación, estes sindicatos pactaron contidos semellantes en cásqueas todas as Comunidades Autónomas. Na Galiza, subscribiron un vergoñento acordo o 13 de Xullo de 1998. Agora, o chamado diálogo social completoouse cun novo aval dos sindicatos españoles para o fomento do traballo a tempo parcial.

O certo é que nos últimos anos o contrato a tempo parcial pasou de representar un 6,3% do total a un 8,1%. No último ano, de Novembro de 1997 a Novembro de 1998, incrementouse nun 32%. Por outra parte, tan só un 6% dos contratos celebrados a tempo parcial até Agosto de 1998 eran indefinidos.

O dia 28 de Novembro vense de publicar un Real Decreto Lei sobre o traballo a tempo parcial basado no Acordo subscrito cos sindicatos más representativos a nivel estatal, concluído o pasado 13 de Novembro. A CIG manifestouse en contra deste Decreto, tanto por estar en contra da filosofía de impulsar o emprego a tempo parcial como polo contido concreto da reforma.

O contrato a tempo parcial é unha reforma máis de precariedade, xa que non é unha opción voluntaria porque o 90% das persoas que traballan baixo esta modalidade fan por carecer de posibilidades de acceder a un emprego a tempo

completo. E un contrato frecuentemente utilizado en actividades marxinadas ou auxiliares e onde se produce, ademais, un abuso manifesto na sua aplicación. A nova regulación non mellora este aspecto, senón que aumenta sustancialmente a sua flexibilidade ao eliminar as horas extras e introducir no seu lugar o novo concepto de "horas complementares" baixo un réxime excesivamente complicado e de difícil control.

O traballo a tempo parcial é un traballo feminizado. Un 17,2% das mulleres traballadoras están ocupadas a tempo parcial por tan só un 2,8 de homes, e se consideramos só o sector privado da economía, esa porcentaxe de mulleres sube ao 21,2%. O 78% dos destinatarios desta modalidade contractual son mulleres e supón o 32 por 100 do total da contratación femenina.

A principal novidade da nova regulamentación, a aplicación dun coeficiente corrector do 1,5 para a xubilación e incapacidade, atenua pero non corrixe a discriminación existente respecto dos contratos a tempo completo. En efecto, unha traballadora a media xornada necesitará agora 22 anos para ter acceso a unha pensión de xubilación pero se ao final vai cobrar en función do realmente cotizado e non más: por qué se lle van a esixir eses 22 anos e non os 15 que se lles esixe ás demais persoas –normalmente homes– que na súa empresa traballan a tempo completo? Deste xeito as persoas contratadas a tempo parcial, moitas delas con xornadas ínfimas, xa que o decreto non establece un tope mínimo, difícilmente accederán a unha pensión e perderán integralmente todo o seu esforzo cotizante. Tal asunto de lugar a unha "cuestión de inconstitucionalidade" presentada polo titular do xulgado social N° 1 de Pontevedra, onde se di que a menor xornada xustifica unha menor base reguladora, pero se ademais influise –como é o caso– no cálculo das carências producirase unha doble pena-

lización. Tamén se argumenta no auto do Muxistriado que dado que os traballadores a tempo parcial son maioritariamente de sexo femenino, prodúcese un "impacto adverso" que leva a considerar a existencia de discriminación sexista indirecta, definida pola directiva 97/80 CEE, xa que estariamos ante unha disposición, criterio ou práctica aparentemente neutra que afecta a unha proporción sustancialmente maior de membros dun mesmo sexo. Por outra parte hai que salientar que ese coñeciente corrector non se aplica noutras prestacións sociais como maternidade ou viuvedade.

Todo iso en verdade é contraditorio con todos os principios e orientacións internacionais e comunitarias de cara a facilitar e eliminar obstáculos para o acceso da muller ao traballo. En realidade o que se busca é o seu acceso a un estado de discriminación normalizada, que perpetua a posición dependente e subalterna da muller traballadora para que así esta poña seguir dedicándose ao traballo non remunerado típico como o labor doméstico ou o coidado de familiares, aportando ademais un "salario femenino" como segundo ingreso.

**'O 78%
dos destinatarios
dos contratos a tempo
parcial son mulleres e
supón o 32%
do total da contratación
femenina'**

En definitiva, a CIG está en contra da nova regulación do contrato a tempo parcial por considerar que non debe potenciar un traballo precário, desindicalizado e feminizado e por considerar que substituir notables carências no sistema de protección social ou exclusións inesplícables como a dos traballadores e traballadoras fixas discontinuas do Régime Especial Agrario. A nova regulamentación segue a instrumentalizar ideoloxicamente ás mulleres, contribue a consolidar a división sexista do traballo remunerado e mantén unhas prestacións sociais diminuidas e discriminatórias. Todo isto parécenos coerente co goberno de direitas do PP, pero unha vez máis é difícil de entender a sinatura de CCOO e UGT. As suas cúpulas saberán por qué.♦

CCOO pide un subsidio para todos os parados con cargas familiares

CCOO ven de solicitar, entre outras medidas relacionadas coas prestacións aos desempregados, a extensión do subsidio ás persoas paradas con cargas familiares, así como aos maiores de 45 anos mentres se manteña a situación de necesidade, combinando a protección con medidas que melloren as suas posibilidades de acceso ao emprego.♦

Paralízase a negociación do convénio da CTRVG

A dirección da Compañía de Rádio Televisión de Galiza (CTRVG) anunciou, o pasado Mércores 13 de Xaneiro, que non celebraría máis reunións cos representantes dos traballadores para negociar o convénio colectivo. A dirección do ente público acordara, nunha reunión prorrogada até media noite do Martes 12 de Xaneiro, contactar cos representantes sindicais para convocálos a unha nova xuntanza, tras avaliar as demandas defendidas polos sindicatos. Con esta decisión queda truncada a aprobación do novo convénio.

Pola súa banda, os representantes sindicais condicionan a sinatura do convénio a que se poña fin á eventualidade e precariedade das contrataciones. Dos dados aportados pola empresa, calcúllase que polos 625 traballadores fixos hai uns 160 eventuais, a terceira parte contratados através de ETTs. Tamén se demanda a oferta pública das aproximadamente 50 vacantes e que se reduza o período de vixéncia do convénio por baixo dos seis anos que propón a empresa. CIG, CCOO e UGT, aceitarian unha redución progresiva das chamadas CE, horas extras más baratas, a que se cumpran as demandas de contratación.♦

Esquerda Unida considera moi elevado o Imposto de Bens Inmóveis

O Imposto de Bens Inmóveis da maioria das cidades galegas é más alto que o de Madrid, sinala Esquerda Unida, quen pon este dado en contraste cos baixos salarios de Galiza. EU lembra tamén que "en Madrid por 130 pesetas vas en metro 20 ou 30 quilómetros e en Santiago pagas 85 por un percorrido de tres ou catro en autobuses calificados de anticuados polo próprio concelleiro de tráfico".

En conxunto, os servizos auga/lixo, teléfono, luz, comunidade, IBI e transporte "andan por familia e mes en Santiago polas 35 mil pesetas".♦

A economía mundial depende, en grande medida, da evolución do prezo do crudo. Na foto, refinería en Dunkerque, Francia.

Desde os anos 70 EEUU intenta evitar que a OPEP controle os niveis de producción mundial

A guerra de Irak evitou que o prezo do petróleo baixase dos dez dólares por barril

• MUHITTIN KARKIN / ADAI

Tras dos países clasificados por Estados Unidos como "terroristas" teñen no seu sochán o 20% das reservas mundiais probadas de petróleo, pero a sua aportación ao mercado mundial apenas chega ao 7%. Sancions, embargos e bombardeos ténense convertido na medida máis adecuada para que as multinacionais controlen e regulen o mercado mundial de crudo.

Hai feitos innegábeis que se saben e poden axudar a entender as razóns reais do ataque angloamericano ao Iraque. Por exemplo, sábese que dous días antes do bombardeo, as duas más importantes multinacionais petroleiras norteamericanas, *Mobil* e *Exxon*, tñanse fusionado e entraron en liorta coas outras multinacionais do sector, especialmente a francesa *Total*. O problema destes grandes conglomerados da enerxía é sinxelo e importante: deter a baixada do petróleo, que chegou a menos de 10 dólares no mercado internacional, por iso se precisaba unha caída na oferta de crudo para ese fin había que impedir a reentrada do petróleo iraquí no mercado.

Para amosalo con cifras, Iraque subministraba ao mercado mundial 139 millóns de toneladas de petróleo en 1989. Pero despois da Guerra do Golfo, e como resultado das sancions económicas

impostas pola ONU, esta cifra baixou ao nivel de 23 millóns de toneladas en 1992. A reentrada do crudo iraquí aos mercados internacionais significaría unha baixada do petróleo até 9 millóns de dólares, o que suporia un golpe duro aos intereses de multinacionais en plena crise económica mundial.

Quen decide o prezo

Para as multinacionais petroleiras, e daquela para os seus gobiernos propios, a cuestión fundamental sempre era e é a mesma: quen vai decidir o prezo do petróleo. A formación da OPEP (Organización dos Países Exportadores de Petróleo) en 1960 polos países de Oriente Médio e Norte de África (máis Indonésia, Ecuador e Venezuela) mudara as relacións entre os países ricos en petróleo e as multinacionais. Os países produtores, que xa non estaban contentos con somentes ter mellores condicións de negocio, comenzaron a desafiar todo o sistema de comercialización e finalmente lograron arrincar o control decisivo das multinacionais occidentais. Así as empresas internacionais e os países consumidores de petróleo puxeronse á defensiva e á maioría de multinacionais converxeron en axentes e distribuidores da OPEP.

Ao principio iso non significaba importantes perdas de benefícios para as multinacionais como *Mobil*, *Exxon*, *Shell*, etc pois

afinal os países produtores estaban dirixidos por gobiernos ligados aos poderes occidentais, as multinacionais podían seguir controlando a producción mundial e a oferta internacional. Cando aparecian líderes nacionalistas como Musadik (Irán), ou Sukarno (Indonesia) que querian nacionalizar as empresas estranxeiras de petróleo eran eliminados (en 1953 e 1966 sucesivamente) e as ditaduras militares e as monarquias garantian a "regulación" do mercado petroleiro para as multinacionais occidentais.

Porén, as insistentes chamadas insistentes de Muammar Gadafi de Líbia para a unificación nacional dos países árabes, a revolución islámica en Irán en 1979, que arrincou a este país da órbita occidental, a sucesión ao poder de Saddam Hussein con obxectivos nacionalistas,... todo iso comezou a ameazar a "orde" mundial. Henry Kissinger, daquela ministro de Exteriores de EEUU, xa en 1977 sinalara o "perigo" dicindo que "por primeira vez na nosa historia, un pequeno grupo de nacións que controlan un recurso escaso, en pouco tempo poden intentar presionarnos cara decisións internacionais que non esteñan ditadas polo noso interese nacional". Así comezou a estratéxia norteamericana de quebrar a unidade da OPEP e "castigar" aos países que intentan independizarse dos "intereses nacionais" de EUA.♦

RAMÓN MACEIRAS

Annus horribilis

Este que comeza ten toda a pinta de ser un ano catastrófico para o emprego en Galiza. Oscuros nubarróns se cernen sobre a economía galega e os datos que se van coñecendo apontan a un empeioramento dramático da situación do paro. O INEM difundiu xa o balanzo do ano 98 no que se demostra que a creación de emprego en Galiza foi absolutamente pobre.

Só 17 mil parados menos contou o INEM en Galiza dando conta de 152 mil desempleados no noso país. A comparación co resto do Estado indica que Galiza ten unha taxa de paro de 13,79%, case tres puntos máis que a media española. Xa que logo, as cifras do INEM hai que velas con lupa, xa que falan só de paro rexistado, isto é, de parados que se toman a moléstia de apontarse no INEM. As cifras da EPA (Enquisa de Povoación Activa) falaban xa en Xuño do 98 de 191 mil parados en Galiza. Pódese apostar, con pouco risco de erro, que as cifras de paro da EPA do IV trimestre do 98 deben rondar ou superar os 200 mil parados no noso país. E todo iso nun entorno de crecimiento económico, e ainda pior, no punto máis alto do ciclo económico.

Quedan poucas dúbidas de que o ciclo alcista da economía deu todo o que tiña que dar en Galiza, deixando ao seu paso terra arrasada no agro e no mar e no tecido industrial público. Pódese concluir xa que en Galiza non foi aproveitado o ciclo alcista, nem pola Xunta como motor do sector público, nem por un empresariado de visión estreita e larga mano para receber subsidios e traficar coas influencias.

O ciclo alcista da economía rematou en Galiza coas seguintes cifras en matéria de emprego: 34,6% de traballo eventual, 15% de traballadores sen contrato, 30% de economía submersa e unha situación de precariedade laboral que abrangue case ao 55% dos asalariados galegos.

Visto en perspectiva de longo prazo, o paro afectaba a 143 mil galegos en 1989 e a 191 mil en 1998 (cifras da EPA). En dez anos o paro non fixo senón medrar, mália calquier tipo de maquilaxe ou interpretación enrevesada que se queira facer da situación. Durante os gobiernos de Fraga perdérone no país 129 mil empregos. A mancha de subvencións públicas ao empresariado, á creación de emprego, á formación, á promoción empresarial, os fulanos pactos polo emprego, serviron de pouco para cambiar unha situación que semella ser estrutural e que ten que ver en definitiva co modelo de país que está na mente de Don Manuel e os seus rapaces.

Os dados mostran que o fin do ciclo alcista chegou para Galiza en Xuño do 98. O resto do Estado disfruta ainda duns meses máis de bonanza, pero poucos. O que se barrunta para o 99 no noso país é para estremecerse: están listos os cartos da Xunta para o abandono de explotacións lácteas (Plano de Reestruturación do Sector Lácteo) que afectará a 2.000 gandeiros; execución da penúltima reconversión de Astano e Bazán (1.500 empregos); negativa de Marrocos para renovar o acordo de pesqueiro con España (1.400 postos de traballo e 141 buques galegos); reconversión de Leyma; e o goteo continuo de peche de pymes.

Aproximadamente, este ano poden estar en xogo 10 mil empregos directos e unha cifra inmensa de empregos inducidos. A aposta é moi forte e o mundo sindical e a sociedade galega teñen moito que decir sobre esta situación. Con razón Don Manuel comezou o ano peregrinando a Roma buscando o consello e a confortante mensaxe do Papa. Que Deus nos pille confesados...♦

A.N.T.

'Este ano poden estar en xogo 10 mil empregos directos e unha cifra inmensa de empregos inducidos.'

Galiza perderá povoación máis aumentar na Coruña e Pontevedra

Lugo e Ourense perderán habitantes segundo un estudo anual publicado polo Instituto Galego de Estatística (IGE). Na proxección, realizada para o período 1991-2006, recóllese que no ano 2006 a povoación global galega descenderá en 27.000 persoas máis incrementarse en Pontevedra en 21.000 habitantes e na Coruña nuns 3.000.

Lugo será a provincia más afectada polo descenso povoacional coa perda de 28.499 habitantes, pasando de 372.314 a 343.815. Pola súa banda, Ourense pasará de 344.729 a 320.617, o que supón un descenso de 24.112.

Ainda que no seu estudo o IGE non fa referencia ás causas que poden provocar esta perda de povoación no interior con respeito á costa, os dados confirman a

progresiva desertización do agro e un importante incremento nas zonas urbanas, máis industrializadas, nas que se concentrarán case o 75% dos galegos.♦

O SILÉNCIO DOS FILLOS DOS EMIGRANTES

ANA MOSQUERA

O centro de Vigo fala castelán, pero xa non se trata daquel castelán castrapeiro de hai vinte anos con fonética galega. Nos nenos case resulta normal, pero os seus pais de entre os trinta e os coarenta tamén perderon, co acento, os acentos de aldea e xa non andan coas pernas escarranchadas como facían os paisanos para evitar os chárcores. Observándoo ningúen diría que pisaron a lama algúnhave vez. Con todo, se profundizásemos un pouco nas suas vidas, atopariam sorpresas. A meirande parte son fillos dos últimos emigrantes que chegaron a Vigo polos setenta, unha boa parte naceu na aldea e deben ese falar aséptico á emigración que padeceron na infancia.

‘Asumir o pasado é máis duro, pero a longo prazo máis produtivo, xa que o olvido só cria seres acomplexados’

Michel Salgado é unha persoaxe coñecida, pero non se trata dun caso illado: Xoves pola noitíña, unha moza duns vinte e oito anos patina en Samil, o seu chandal é Nike, baiou dun *catro por catro*, comenta que lle prestara o outro dia o parapente pero que as crases de submarinismo as vai deixar porque o traxe de neopreno lle dá claustrofobia. O seu castelán resulta suave, o acento semellante ao das presentadoras de calquer cadea de TV; vén do as, coa melena loira, antoxásenos filla da rancia burguesía de Vigo que se reune no Clube Náutico, pero non, os seus pais estiveron emigrados en Venezuela e ela mesma veuse con doce anos. Non quere saber dese país

nen para ir pasar unha semana de vacacións. A sua compañeira ten viaxado por case toda Europa menos, por Alemaña, país no que se criou, pero esta é unha historia que só conta, sen moito detalle, se alguén se extraña do seu correcto alemán.

Resulta curioso como nesta cidade podes tratar durante anos con alguén, sen que mencione nunca un accidente coma este da súa vida. O silencio pesa sobre a maior parte de fillos de emigrantes, a pesares de constituir, por número, unha parte moi importante de certa xeración. Este silencio só se explica desde unhas circunstancias persoais certa-

Entrada a Suiza polo aeroporto de Xenebra.

XAN CARBALLO

mente duras, viaxes constantes, cambios de escola e idioma, traslado do rural a cidade. Outras veces pasar a infancia alonxados dos pais, vivindo con familiares no mellor dos casos ou no pior nalgún dos numerosos internados de monxes onde medraban sen afecto como verdadeiros orfos.

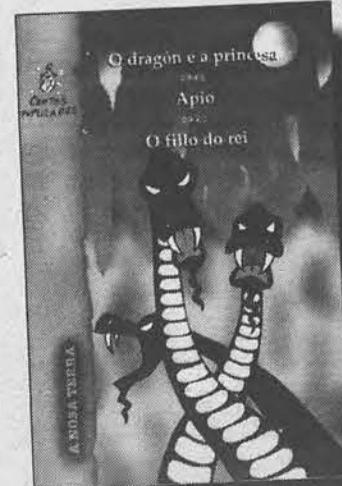
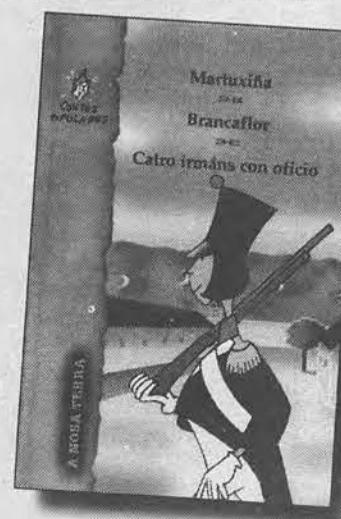
Desde un punto de vista individual, resulta comprensible que se intente o esquecemento e se trate de interiorizar como normal unha situación que dista moito de selo, iso axuda a adaptarse no novo medio. Asumir o pasado é máis duro, pero a longo prazo máis produtivo, xa que o olvido só cria seres

acomplexados que renúncian ao seu berce e non acabán de crer a nova situación.

Pero, para asumir o pasado compre coñécelo e comprendelo e as circunstancias nas que viviron os nenos dos emigrantes e a súa influencia na sociedade actual non están a ser analisadas hoxe por ninguén. Sería importante para este país que esta xeración recuperase a memoria e se reconciliase dunque vez por todas coas suas orixes e co seu idioma, que recuperase o orgullo, e iso só vai ocurrir cando quede claro que estamos ante un problema social, ubicado en Galiza e non ante un caso privado de sicoanálise.♦

NOVIDADES

*Martuxiña
Branca fror e
Catro irmáns*

CONTOS POPULARES

*O dragón e
a princesa
Apio e
O fillo do rei*

A NOSA TERRA

Cancer y electromagnetismo do xienense Pedro García Férriz relaciona a enfermidade co exceso de electricidade

A vinculación entre liñas de alta tensión e cancro, avalada por un novo estudio médico

• A. ESTÉVEZ

"Sen electricidade non hai reaccións químicas e, polo tanto, redúcense as posibilidades de ter un cancro". Esta é a teoría exposta por Pedro García Férriz, médico de Xán, no traballo recentemente publicado *Cancer y electromagnetismo*. A sua investigación sobre a enfermidade difire de maneira radical da que predomina entre os científicos neste momento. Os seus argumentos: a rareza de cancos relacionados con órganos do corpo non conectados ao sistema nervioso central e o feito de que sen electricidade, as células malignas, o mesmo que a sás, morren. No seu estudo, exténdese en canto aos perigos que implica a proximidade de liñas de alta tensión ás vivendas.

García Férriz ven de escribir unha carta aberta á comunidade científica e envia o seu libro de balde a todo médico que llo requira. É o producto de corenta anos de traballo nun campo non precisamente ligado á oncoloxía. "Son podólogo e recoñezo que me interesei polo cancro cando vi que os callos dos meus pacientes hemipléxicos desaparecían. Cando a unha persoa lle dá unha trombose cerebral, a corrente electromotriz do seu corpo párase, non hai acción química, as células morren e os callos desaparecen. Podo afirmar con rotundidade que non hai nengun hemipléxico que poña ter cancro de pel", sinala.

Outra das teses que o investigador explica é a referida aos órganos do corpo nos que é excepcional que se dé un caso de cancro. "Está probado que ao aplicar substancias canceríxenas en tecidos con sistema nervioso e noutros que non disponen dese sistema, a enfermidade reproducése nos primeiros e non nos segundos. E o caso do corazón e tamén dos hematíes ou glóbulos vermellos, que non teñen conexión co sistema nervioso central. En troques, os leucocitos si teñen carga positiva e negativa", comenta Pedro García Férriz.

A proximidade de liñas de alta tensión eléctrica, como as instaladas en Merza (Vila de Cruces), elevarian as posibilidades de desenvolver a enfermidade. "Hai persoas que teñen condicións propias que as fan más proclives ao cancro. Por exemplo, está probado que un organismo desnutrido non ten cancro. As persoas que teñen más mielina, que é a capa de grasa que envolve ás neuronas e, ao tempo, os nosos cabos eléctricos, ten maior voltaxe e o cancro está relacionado coa excitación. Se viven a menos de cincuenta metros de liñas de alta tensión, esa tendencia medra", sinala.

Investigaciones científicas atopan relación causal entre liñas de alta tensión e leucemia infantil.

A.N.T.

Electromagnetismo en Merza

Xa a Organización Mundial da Saúde recomendaba hai quince anos que a exposición das persoas aos campos electromagnéticos tiña que ser tan baixa como fose posible e que a posibilidade de riscos para a saúde debería terse en conta á hora de instalar as liñas de alta tensión. Catorce vivendas da parroquia de Merza distan menos

de cen metros das liñas de 400.000 voltios instaladas por Redesa e unha delas menos de vintecinco, cando a normativa europea recomenda un corredor mínimo de 250 metros en terreo deshabitado. Na recollida de datos levada a cabo polos vecinos, a universidade compostelá informábaos de que era consistente apontar a "asociación causal" entre alta tensión e leucemia infantil. No pasado mes de Febreiro, unha pa-

rella do concello lugrés da Pastoriza abandona a sua vivenda despois de que a sua filla de cinco anos morrera de leucemia e a outra cativa comezase a experimentar os mesmos síntomas. A medición levada a cabo na casa deu un altísimo nivel de electromagnetismo. "Noutros países europeos teñen coidado de que as instalacións esten lonxe das vivendas porque contienen un grande potencial canceríxeno", reseña García Férriz.♦

Tres meses para obter o carné de manipulador de alimentos

A Administración galega é a encargada de programar os cursos para capacitar aos traballadores e traballadoras na manipulación

de alimentos. Dispor do carné de manipulador de alimentos é imprescindible para traballar como camareiro, nunha tenda de alimentación, na cociña dun restaurante ou en calquer outro lugar no que se estexa en contacto con produtos alimenticios.

A realización dun curso que accredita a capacidade para manipular alimentos impártese na mesma xornada, en xeral nunca en máis de catro horas, ainda que o normal é que non pase de duas, xa que só hai que explicar ás persoas presentes cales son as mínimas normas de hixiene e como previr algunas das máis habituais intoxicacións alimentarias.

Pero se impartir este breve cursino non obriga máis que a investir algunas horas dunha mañá ou dunha tarde, conquerir chegar a facelo require un investimento maior. Isabel T. e María Xosé F. venen de inscribirse nun

destes cursos porque pretenden apresentarse a unhas oposicións a pinche (de cociña) no Servizo Galego de Saude, cuxo temario ven de ser publicado e que van ser convocadas proximamente. Pero no momento de inscribirse toparon con que a data que a Delegación da Consellería de Sanidade deu para a celebración do cursiño é o vindeiro mes de Marzo, de modo que probablemente a oposición sexa convocada antes e non podan concursar ao non ter o carné de manipulador de alimentos, que é imprescindible para optar a este posto.

O caso de Isabel T. e María Xosé F. ten como peculiaridade que é a lentitude da Administración o que impide que poda acceder a un posto da propia Administración, pero en situación semellante están outros traballadores que queren acceder a empregos non oficiais no comercio ou nos servizos.♦

Rexeitan as últimas sentencias sobre maos tratos

O PSOE quer propor no Parlamento que as mulleres que son vítimas de maos tratos teñan preferencia á hora de optar a pisos de protección oficial. Unha maior puntuación na solicitude de vivenda outorgaría más posibilidades para separarse do agresor, segundo os socialistas, que sinalan que esta iniciativa xa se leva a cabo na comunidade autónoma de Madrid. Respeito ás recentes sentencias ditas pola Audiencia Provincial de Barcelona eo Tribunal Superior de Xustiza de Cataluña nas que se tiña en conta que as agresións contra as vítimas se producían dentro da casa, o Grupo de Estudos sobre a Condición da Muller Alecrín manifestou a sua repulsa. Segundo as responsables de Alecrín "desde instâncias xudiciais vóluntanxe dotar dunha certa inmunidade as agresións que sofren as mulleres na intimidade das suas casas, ao ser considerado ese espazo como privado e así exento de responsabilidade". Precisamente o 12 de Xaneiro celebrábase en Pontevedra o xuizo contra un militar na reserva que disparara contra a sua muller —quen o tiña denunciado máis de vinte veces— e alegara que "era unha broma". O acusado non se apresentou e a muller sinalou que teme pola súa vida.♦

Morre o militante nacionalista Francisco Gómez Fernández

O dia 12 de Xaneiro morria o militante nacionalista Francisco Gómez Fernández, tras padecer durante longo tempo unha esclerose múltiple. Gómez Fernández doou o seu corpo á facultade de Medicina da Universidade de Santiago. Os seus compañeiros do BNG reseñaron o traballo e o esforzo que levou a cabo durante anos a prol das duas ideas.♦

Reclaman que Os Ancares e o Courel sexan parques naturais

As razões polas que os espazos naturais de Os Ancares e O Courel quedaron fora da rede estatal de parques e de reservas da biosfera foron perguntadas polos deputados do BNG no Congreso Francisco Rodríguez. Para os nacionalistas é evidente a riqueza botánica, zoológica e humana destes espazos para estaren incluídos na rede de parques. Denuncia asimesmo que o Ministerio de Meio Ambiente dé por pechada esta rede, que conta actualmente con doce parques, o último de Serra Nevada. Rodríguez tamén que saber que tipo de protección van receber o futuro parque das Illas Atlánticas, que agrupa ás Cies, a Salvora, Sisargas e Ons.♦

A esixéncia de achegamento dos presos foi devaluada polas accións na rua ao dia seguinte

Os nacionalistas de Euskadi maniféstanse xuntos por vez primeira desde 1976

• B. LAXE

A manifestación convocada o 9 de Xaneiro en Bilbo polos firmantes do Pacto de Lizarra foi das más numerosas que se recordan en Euskadi. Tres quilómetros e medio de amplas avenidas ateigadas de xente. Era a primeira vez, desde 1976 que os nacionalistas se manifestaban xuntos, aínda que á marcha sumáronse militantes e sobre todo votantes dos partidos estatais.

A manifestación para esixir o achegamento dos presos bascos a Euskadi foi un completo éxito non só polo número de convocantes, senón porque foi capaz de chegar a capas de cidadáns que non votan aos partidos nacionalistas. Xabier Arzallus estaba ledo ao rematar a manifestación, ainda que lamentaba o imobilismo do Goberno central, ao que acusou de manter unha "política de adoquin" e de utilizar aos presos no proceso de paz. Pero, ao mesmo tempo criticou aos que practican a violencia nas rúas dándolle bazas a Mayor Oreja. Ao mesmo tempo que ledo mostrouse doido cos partidos españoles que operan en Euskadi ao que acusou de non querer reconecer publicamente que "gracias ao PNV, EA e IU xa non hai funerais", contestando así ao que o critican por facerlle o xogo a HB.

Arnaldo Otegi o líder da formación *abertzale* puxo de manifesto como esta manifestación lle acorta ainda máis "a marxe de manobra ao Goberno español cos presos. Un Goberno que está encastelado en posiciones que non conducen absolutamente a nada". Otegi mostrouse convenido de que os presos, "máis cedo ou máis tarde, estarán nas cadeas bascas, e tamén, máis tarde ou máis cedo, estarán en libertade", profetizando que, en caso contrario, as consecuencias serán ainda piores.

Karlos Garikoetxea, o presidente de EA, abundou nesta idea. Así, afirmou que se o goberno central non muda a política penitenciaria, "producirse unha confrontación cega, absurda e absolutamente contumaz fronte ás demandas da maioria social". Javier Madrazo de IU destacou a pluralidade da manifestación, e a posibilidade de reconciliación "como demostra que desfilan xuntas persoas de tan diferente ideoloxía na procura dun mesmo obxectivo".

O goberno, como sempre, tentou facer ouvidos xordos a esta proclama popular, anticipando que non modificará para nada a sua política. Cantilena que repite unha e outra vez mentres vai de vagaño movéndose nas pontas dos pés. Mariano Rajoi, ministro de Administración Territorial, calificou de hipócritas aos que piden o achegamento dos presos pero impídenles, á vez, pedir o terceiro grado. Demóstrase así o valor estratéxico dos nacionalistas bascos encadeados nas futuras negociacións de paz. Rajoi afirmou

Manifestación celebrada en Bilbo o dia 9 deste mes polo achegamento dos presos bascos.

XOUSE / EGUNKARIA

que a manifestación debeu de convocarse contra as últimas agresións aos militantes do PP.

As agresións como disculpa

As agresións foron utilizadas ao dia seguinte non só para minimizar a manifestación de Bilbo, senón para facer recaer o polo do debate sobre se existe ou non trégua. O PP, por boca de Aznar, afirmou que esta violencia na rua, as ameazas a conceleiros e militantes do PP, ian directamente contra os presos. Os circuitos españoles de creación de opinión puxeron en marcha os seus altofalantes non só para minimizar a mobilización de Bilbao, senón para tratar de dividir aos nacionalistas.

Se Arzallus xa criticara ao remate da manifestación os actos violentos que lle fan o xogo ao Goberno español, depois de recrudecerse estos e de apare-

cer supostas cartas pedíndo-lle o imposto revolucionario a empresarios, foi tan duro coa xente que perpetra estas accións, ás que, con anterioridade lle tirou importancia, como incrédulo.

Desde o PNV consideran que no seo do movemento aberzale hai alguns incontrolados que seguen coas accións pola sua conta. Aperciben como algo inevitável no proceso de paz. Pero tamén están seguros que existe unha manipulación por parte dos sistemas de seguridade que non só estarian alentado a violencia na rua, senón que estarian filtrando e elaborando documentos e cartas de extorsión.

Os interlocutores do PNV e HB chegaran a acordos de paralizar totalmente certas accións, na medida que puideran, por iso considera que están á marxe da propia estratéxia da dirección *abertzale*. Pero este movemento é moi complexo. Os cambios que

se están dando nel son tan rápidos que non é facil adecuar a todos os seus membros ás novas situacións nem tampouco definir claramente a táctica a seguir, pois non está clara a do goberno central. Esto é polo menos como pensan fontes próximas a HB consultadas por *A Nosa Terra*.

Tanto é así que na dirección nacional de HB produciuse un debate e posterior votación sobre a necesidade ou non de condear a violencia na rua sen paliativos. Os que defendian a condeña pública, tal e como Ila reclamaba o PNV, quedaron en minoría. Ainda así PNV e EA están a presionar a Otegi para que realice algun xesto de boa vontade que lle permita tomar, de novo, a iniciativa política e dar a batalla no eido da opinión pública que é agora onde se está xogando as posicións para comezar un proceso de pacificación que, desde o PNV, afirman que corre perigo.♦

XESUS REDONDO ABUN

Indulto non, amnistía

Felipe González dixo unha vez ebrio de poder que os socialistas morrerían de éxito e despois de máis alá dun século de exercicio. Equivocouse de medio a medio: o óbito produciuse aos 13 anos. E non de éxito precisamente: de derrota doce, segundo el. Doce pero non tanto. Axíña veu o fel: desaloxo da Moncloa, dimisión sua por sorpresa, tiro pola culata das primarias, Guadalajara... e quen sabe o que ainda queda por chover. De todo, menos decoro. Hacer houbo fel a torcer: roubo, secuestro, tortura, morte, cal viva e corrupción a eto. Até no Boletín Oficial do Estado meteu a man Salanueva. Os 100 anos de honradez dos socialistas de soleira dilapidáronos os modernos de Felipe nun santiamén. Ténelles outorgado a eles o que a outros nos teria suposto quedarnos á intempérie para sempre. E ainda se din acasoados. De socialistas só as siglas lle quedan. Se algo tivesen pedirían perdón e farían propósito de emenda. E non só non o fan senón que se enrocán. Todos non son iguais, certo, todos non son Salanueva, Urralburu, Roldán, Aida Álvarez, Juán Guerra, Barriónuevo, Vera e o resto, pero todos son e foron alcañotes. Nen as bases se salvan, en canto non se re-

belen. Rebelaránse algunha vez? A catarse non emanará da gangrena. Digo gangrena e podería dizer Felipe ou Pepe. O dos Sábados en Guadalajara foi obsceno. Como obsceno é que Rubalcaba diga que Barriónuevo e Vera estiveron presos por defendernos. De quen? De Segundo Marey? Se tivesen unha migalha de sensatez entoarian a palinódia e pedirían perdón. Entón sería o intre de falar non de indulto senón de amnistía. Para eles e para cantos en nome do Estado incurrieron en crímenes e para os que o cometieron contra o Estado mesmo. Dous varas de medir non caben na administración de xustiza. Non tén menos delito o secuestro de Marey en nome da pátria grande que o secuestro de Ortega Lara en nome da pátria chica. Ao revés: ten máis delito que o Estado descenda á senda do foraxido. Barriónuevo, Vera e o incógnito imbuíronse do Estado con mentalidade de xefes de Centuria e deixárono para o tinte. Están visto que non se pode poñer nas suas mans nenhunha Asociación de Viciños. Pero ainda a sabendas de que houbo crímenes, pido amnistía, a sabendas de non saber neno como se vai chupar os ósos encalados de Lasa e Zabala este país.♦

Gil paciente vip no hospital clínico de Málaga

Mália que o hospital clínico de Málaga conta cun módulo para presos, o alcalde de Marbella e proprietario do Atlético de Madrid, Jesus Gil, está internado no centro nunha habitación individual, rodeado de gardacostas e con servizos cos que non contan os demás reclusos. Contra Gil hai unha orde de prisión incondicional, pero está internado no centro hospitalario despois de apresentar un cadro de arritmia e hipertensión. Segundo denunciaron algúns médicos do hospital, hai presións para que Gil non reciba a alta médica e non teña que regresar á prisión, na que está confinado polo financiamento irregular do Atlético de Madrid a cargo dos orzamentos de Marbella.♦

O euro non se emitirá nas línguas das nacións do Estado

Os billetes e moedas do euro que acuña a Fábrica de Moeda e Timbre no Estado español só estarán en castellano. Deste xeito, as línguas das outras nacións do Estado non figurarán consignadas na nova moeda. Segundo o Goberno central, o Executivo non ten marxe para reflectir a realidade plurilingüe no novo sistema monetario. A petición de que o euro estivese en catalán, galego e euskeras nos respetivos territorios destes idiomas partía das forzas nacionalistas. Así, o galego non será unha lingua oficial na Galiza no aspecto monetario.♦

Marqués ten que aprazar a fundación de Unión Renovadora Asturiana

O partido político que quer organizar o presidente asturiano Sergio Marqués terá que apresentarse en sociedade máis tarde do previsto. A data do congreso fundacional de *Unión Renovadora Asturiana* estaba fixada para o 20 de Febreiro pero dirixentes da nova organización sinalaron o 12 de Xaneiro que habería que retrase alomenos unha semana para conseguir ter máis presenza de xestoras locais. O obxectivo de Marqués é acudir ao congreso fundacional tendo xa constituídas cincuenta xestoras locais. Por outra parte, o PSOE asturiano ven de acusar ao presidente autonómico de retrasar a publicación dunha lei que limita a capacidade da Administración para conceder créditos e de aproveitar a demora para esgotar a normativa anterior.♦

Leva o nome de Inés Ollero, filla de galegos desaparecida na Arxentina

Criase a Fundación Galega contra a Impunidade, para contribuir ao xuízo dos militares xenocidas

••• x.c.

Un fato de dez cidadáns galegos veñen de promover a creación dunha nova organización para apoiar os xuízos que se seguen contra os militares arxentinos e chilenos que executaron a represión contra os seus concidadáns nos anos 70. A Fundación Inés Ollero contribuirá á investigación dos casos que afectan a cidadáns galegos ou descendentes de galegos e á localización, persecución e enxuiamento dos represores.

A poucos días de que se revise no Supremo inglés a posibel inmunidade ou o enxuizamento en Madrid de Augusto Pinochet, vense de facer público o nacemento dun novo organismo para contribuir á persecución dos xenocidas. Bibiana Martínez (avogada), Marcelo Couñago (filósofo), Celso López Pazos (historiador), Xosé M. Álvarez Cáccamo (poeta), Gustavo García (avogado), Francisco Pillado (editor), Pilar Pallarés (poeta), Fernando Pereira (ex-alcalde de Soutomaior), Ánxel Huete (pintor) e Gustavo Luca de Tena (xornalista), son os asinantes do manifesto fundacional desta organización "que contando coa máis ampla participación posible de toda a sociedade galega, asuma a tarefa de recuperar a verdade histórica do sucedido através da investigación (campo por campo, delito por delito, vítima por víctima, represor por represor) e lograr a incriminación de todos e cada un dos responsables por todos e cada un dos delitos cometidos no contexto daquel plan xenocida".

O novo organismo súmase as iniciativas que desde Galiza se teñen levado adiante para dar a coñecer a magnitud do sucedido en Chile e Arxentina durante as ditaduras militares, que afectaron directamente, cando menos, a 300 cidadáns galegos residentes neses países, e que hoxe continúan desaparecidos. Na mesma liña a central sindical nacionalista CIG é un dos organismos que exercen a acusación particular nos casos de represión que se ventilan na Audiencia Nacional de Madrid.

A intención da Fundación Galega contra a Impunidade é integrar na mesma a todas as persoas físicas e xurídicas, públicas e privadas, que dende Galiza queiran respaldar

Acto contra a impunidade celebrado en Maio de 1998 en Vigo. De esquerda a dereita, Carlos Slepoy (avogado), Nora Cortiñas (avoa da Praza de Maio) e o dirixente vigués dos viciños X.L. Gutiérrez País.

XAN CARBALLO

dar a sua demanda de verdade histórica. Tamén anúncian a intención de impulsar a creación doutras organizacións análogas noutras partes do estado español e do mundo, coa finalidade de que a sociedade civil, en toda a co-

munidad internacional, se poña ao servizo desta imensa porta que acaba de abrir a decisión da Audiencia Nacional de considerar perseguiével o xenocidio producido en calquier lugar do mundo, "para que todos os xenocidas ha-

bidos e por haber, en todos os lugares do mundo, saibam que diante de crimes desta dimensión poderán ser perseguidos, en calquera tempo e lugar, sen inmunidade de nengunha caste, e por todos e cada un dos delitos cometidos".♦

Inés Ollero, desaparecida

Inés Ollero naceu en Buenos Aires no ano 1955. O pai, César Ollero, nado en Paderne de Allariz (Ourense) emigrara de cativo á Arxentina na compañía da sua familia. Militou desde mozo no Partido Comunista Arxentino, formación na que chegou a ser secretario de propaganda do grémio metalúrxico. En 1943, co coronel Perón como Secretario de Traballo, foi detido pola Sección Especial de Represión do Comunismo e pasou dous anos preso.

Do seu matrimonio con Luisa Lacalle naceron Silvia e Inés, educadas nun ambiente de inequívoco compromiso político. Inés iniciouse na militancia

estudantil a finais dos anos 60. Durante o curso 1971-82 foi eleixa delegada do seu centro de ensino, un colégio do bairro de Belgrano, e afiliouse á Federación Xuvenil Comunista.

En 1977 cursaba Inés 3º de Biología na Facultade de Ciencias Exactas da Universidade de Buenos Aires. Na data da sua detención, o 19 de Xullo de 1977, era secretaria do Comité da Federación Xuvenil Comunista do bairro de Almagro.

Ás nove da noite do dia 17 Inés colleu o autobús de regreso a casa. Nunha parada situada nas avenidas Constituyente e Albarellos subiron

efectivos da Escola de Mecánica da Armada (ESMA) que, logo de desviar o vehículo e revisar aos pasaxeiros, detiveron a Inés. Nunca máis se soubo dela.

Como consecuencia das ciberas investigacións arredor deste caso ficou demostrada a responsabilidade de varios xefes militares e policiais: o xefe da ESMA, contralmirante Rubén Chamorro; os almirantes Lambuschini e Franco; o comisario da sección 32, Dante M. Cardozo, o ex-xefe da Policia, René Ojeda; o xefe do Estado Maior do Exército, xeneral Vazquez, e o coronel Roberto Rualdes, xefe de operacións da subzona capital.♦

MANUEL ALONSO

Palestina, estado independente

De Kissinger a Gorbachov, pasando por Simón Pérez e unha mancha de doutras personalidades de peso no mundo deronse cita en Palestina e Israel para tratar de dar un novo impulso ao proceso de paz estancado pola extrema dereita israelí e norteamericana, que criaron o múnstro que non son quen de parar.

Simón Pérez, o líder laborista, ex primeiro ministro de Israel en momentos nos que ain-

da era unha quimera a posibilidade da paz, entrhou da man de Arafat na sede do Consello Nacional Palestino, para proclamar que Palestina ten dereito a un estado próprio. A afirmación e o lugar no que se fixo danlle unha enorme envergadura histórica, porque significa que unha parte importante da población israelí asumiou o que todo o mundo reclamaba desde sempre: a xustiza da causa palestina.

Falta saber se estas declaracions e os potentes apoios recibidos serán suficientes para decantar a derrota de Netanyahu, imprescindible senón se quer chegar a un novo estadio bélico. Arafat ten que decidir se o seu movemento táctico de declarar o Estado palestino o 4 de Maio, a 13 días das eleccións israelís, axuda ou posterga a liberación do seu país. En certo sentido na sua man estará dictaminar o vencedor das eleccións decisivas.♦

Os paramilitares presionan en Colombia matando a más de cen persoas

Máis de cen persoas morreron asasinadas por paramilitares en Colombia nunha fin de semana, a do 11 e 12 de Xaneiro, de presión brutal ante a negociación entre o Governo de Andrés Pastrana e a guerrilla das Forzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC). O Governo pon como primeira condición o cese de secuestros por parte das FARC e ofrece un plano de lucha contra os paramilitares. Pola sua parte, as FARC presentan un plano de reforma do Estado que permita a distribución da riqueza así como máis xustiza social. Governo e guerrilla teñen previsto reunirse os días 24 e 25 de Xaneiro na localidade de San Vicente del Caguán.♦

A ONU continua amparando os ataques a Irak

Mentres a Asamblea Nacional de Irak acordaba no Parlamento non acatar as resolucións da ONU contra o país por consideralas "inxustas", Estados Unidos seguía a lanzar ataques contra diferentes puntos da sua xeografía. O Parlamento iraquí considera ilegal o embargo imposto e acusou a Kuwait e a Arábia Saudí de colaborar nos ataques e de ofrecer apoio a Estados Unidos e Reino Unido. En tanto as resolucións do Consello de Seguridade da ONU sobre Kuwait, o goberno de Sadam Hussein ameaçou con deixar de recoñecelas. As últimas semanas estiveron marcadas polos ataques estadounidenses ás bases antiaéreas e por movementos na fronteira de Kuwait respaldados polo Governo de Estados Unidos. Tarek Azik, viceprimeiro ministro de Irak, reiterou que a invasión a Kuwait foi "unha resposta a unha agresión económica".♦

Milleiros de manifestantes no aniversario da morte de Rosa Luxemburgo

"Os mortos alértannos" é o lema escrito no monumento que lembra a Rosa Luxemburgo e a Karl Liebknecht e diante do que desfilaron milleiros de persoas en Berlín durante a celebración dos actos do 80 aniversario dos eu assassinato por ultradireitistas. Os dous fundadores do Partido Comunista foron lembrados como exemplo de lucha con ofrendas florais e unha manifestación, na que, ao final, produciuse unha carga policial e foron detidas perto de vinte persoas. Os membros do PDS tamén participaron na homenaxe aos líderes revolucionarios de principios de século. Luxemburgo, nacida en 1871, fundou a Liga Espartaca en 1900, que despois se convertiría no Partido Comunista de Alemaña.♦

Historia da arte Galega

Unha Historia da Arte Galega feita desde Galicia como centro desde o que interrogar a historia, ollar cómo realizamos na arte o que somos e cómo os períodos históricos dependen das dinâmicas internas da propia Galicia. Existe unha arte galega na que está depositada a nosa memoria histórica e social, a nosa identidade, a nosa interpretación do devir, a nosa concepción do sagrado, etc.

Editada por A NOSA TERRA coa colaboración da AS-PG.

Índices onomásticos, de ilustracións, mapas, gráficos.

Tamaño do volume:
230 x 315 mm.

150 fascículos de 16 páginas impresos a cor en papel estucado arte de 130 g/m² encuadernables en 7 tomos temáticos con entregas quincenais de tres fascículos.

3.500 ilustracións a toda cor.

Oferta de lanzamiento

Aforre máis de 26.000 pta, con respecto ao prezo de venda ao público, subscribindose agora a medio desta oferta.

Colaboradores:

Acuña, Xosé Enrique
Acuña Castroviejo, Fernando
Agrasar, Fernando
Almuíña Díaz, Carlos
Arias, Felipe
Axeitos, Xosé L.
Baliñas, Carlos
Barral, Dolores
Barriocanal, Yolanda
Barro, Pepe
Barro López, David
Bas López, Begóna
Bello Diéguez, J. M.
Blanco, Paz
Bradley, Richard
Buján, Daniel
Caamaño, Manolo
Cabo Villaverde, Xavier
Carballo Arceo, Lois Xulio
Carmona Badía, Xan
Casabella, Xan
Casal, Raquel
Casas, Arturo
Castelo, Bernardo
Castiñciras, Manuel
Cavano, Ignacio
Cendán, Susana
Cendón González, Marta
Cerviño Lago, Xosefina
Comendador Rey, Beatriz
Conde Lourido, David
Corredoira, Pilar
Chao Castro, David
De la Peña Santos, Antonio
De la Puente Vaquero, Santiago
Díez Tie, Marta
Fábregas, Ramón
Fernández Álvarez, Agustina
Fernández Maroño, Abel
Fernández Fernández, Xosé
Figueiras, Manuel
Franco, Camilo

Fraga, Dolores
Gallego, Fina
García Alén, Luciano
García Filgueira, Marta
García Gómez, Javier
García Martínez, Carlos
Garrido, Xaime
González Pérez, Clodio
Hermida, Manuel
Herrero Pérez, Nieves
Izquierdo Peiro, Ramón
Lebereiro, Marian
Lema Suárez, X. M.
Lizancos Mora, Plácido
Longueira, Silvia
López Carreira, Anselmo
López Piñeiro, Xesús
Llana, César
Manso, Carmen
Mariño Ferro, X. R.
Mariño, Beatriz
Martín García, Alfredo
Martín García, Ana
Martínez Velázquez, Carmen
Martínez, X. L.
Méndez, Lourdes
Méndez, Rosa
Mera Álvarez, Rosario
Mosquera Cobán, Manuel
Nardiz, Carlos
Naveiro, Fernando
Obelleiro, Luis
Olveira Paz, Manuel
Pena, Carmen
Pereira, Dionísio
Pérez, Marta
Pérez Losada, Fermín
Pérez Rodríguez, Fernando
Pérez Rodríguez, Mª Antonia
Piñeiro, Xesús
Porta, Pablo
Reboredo, Nuria

Rey, Xosefa
Rivas, Rubén
Robés, Laureana
Rodríguez Losada, Esther
Rodríguez, Purificación
Rozas, Mercedes
Ruibal, Euloxio
Ruído, María
Ruiz de Samaniego, Alberto
Saavedra Rey, Segundo
Sánchez Ameijeiras, Rocío
Sarmiento, Rosario
Seoane, Enrique
Serrano, Nuria
Sierra, Xosé Carlos
Silva Hermo, Manuel
Soto Arias, Purificación
Suárez, Esther
Suárez Otero, Xosé
Taín Guzmán, Miguel
Torres Regueiro, Xesús
Valencia Henschel, Carlos
Vázquez Castro, Julio
Vigo Trasancos, Alfredo
Vidal Pan, Eva
Vilar, Manuel
Vilaseco, Iñaki
Villanueva, Manolo
Xusto Rodríguez, Manuel

Coordinadores científicos:

Ramón Fábregas Valcárcel
Lois Xulio Carballo Arceo
Fernando Acuña Castroviejo
Rocío Sánchez Ameijeiras
Alfredo Vigo Trasancos
Carlos Almuíña Díaz
Mª Antonia Pérez Rodríguez
Begóna Bas López

BOLETÍN DE SUSCRICIÓN

Desexo subscribirme á colección *Historia da Arte Galega*

Nome ..... Apellidos .....

Endereço .....

Código Postal ..... Teléfono ..... N.I.F. ....

Poboación ..... Provincia .....

Prezo da subscrición para o Estado español 2.450 pta (6 fascículos).

PAGAMENTO DOMICILIADO

Banco / Caixa de Aforros

Conta ou libreta

Titular .....

Sucursal ..... Poboación ..... N.I.F. ....

Sírvanse tomar nota, e atender ata novo aviso, con cargo á miña conta os recibos que ao meu nome lle sexan presentados por Promocións Culturais Galegas (A NOSA TERRA).

Data ..... / ..... / .....

Sinatura

Remitir unha vez cuberto a A NOSA TERRA. Apartado postal 1371 - 36200 VIGO.

Máis información no teléfono (986) 43 38 30

A NOSA TERRA

A HONRA DO XENERAL PINOCHET

XOAN ANLLO

Haberá que esperar até o 18 de Xaneiro para saber se a nova Sala dos Lores da Xustiza mantén ou non a anterior decisión de non lle recoñecer a imunidade soberana ao xeneral Pinochet. En todo caso, alegroume saber que o Ministro do Interior británico, no parágrafo 17 da sua decisión, non aceptou a posibel imunidade diplomática de Pinochet como eu sostiveno no artigo que publiquei sobre o tema en *A Nosa Terra* do 5 de Novembro pasado. En efecto, Straw afirmaba naquel parágrafo: "Tampouco pensa o Ministro que o senador Pinochet teña direito á imunidade diplomática ou protección como xefe dunha misión especial." Esta frase significa que a Pinochet non se lle pode aplicar, como eu di, a Convención das Nacións Unidas sobre as Misións Especiais de 1969.

Pero o que é certo, é que a decisión da anterior Sala dos Lores da Xustiza cabreou ao xeneral xa que, segundo el, puxo en entredito a sua honra de militar. Na sua *Carta a los chilenos* do 11 de Decembro, Pinochet afirmou: "Son xulgado falsamente en moitos países europeus... son absolutamente inocente de todos os crimes e dos feitos que me son imputados irracionalmente...", para a continuación seguir reivindicando as razóns polas que el e outros militares deron o cruento golpe de Estado contra o goberno constitucional e lexítimo de Salvador Allende o 11 de Septembro de 1973. Di Pinochet, na sua carta, que todo estaba destruído en Chile cando se alzaron en armas contra o goberno da UP. Eu estiven en Chile mes e medio, en Maio-Xuño do 72, na III Conferencia da ONU sobre o Comercio e o Desenvolvemento, e o que puiden observar foi unha aguda escasez de alimentos e outros produtos, ocasionada en boa parte polo acaparamento deliberado organizado pola direita chilena e as folgas de camioneiros finanziadas con cartos da CIA, para desestabilizar o goberno de Allende e deste xeito encinar aos militares a se sublevar.

Supoño que o xeneral Pinochet recoñecerá que a Xunta Militar que colle o poder o 11 de Septembro de 1973 imparte ordes severas a meio dunha serie de decretos-lei para "restablecer a orde destruída" e reprimir toda resistencia, comenzando polo Decreto-Lei nº 27, de 21 de Septembro de 1973, que disolveu o Congreso chileno, pasando polos Decretos Lei nº 5, que aumentou fortemente as penas, nº 8, que otorgou atribucións excepcionais en materia penal aos xefes das zonas militares, e nº 12, que ampliou a xurisdición dos tribunais militares, e rematando polo Decreto-Lei nº 640, de 10 de Septembro de 1974, que regulamentou a competencia dos consellos de guerra en caso de estado de sitio, e o tristemente famoso Decreto-Lei nº 640, de 10 de Septembro de 1974, polo que se creou a DINA, Dirección de Intelixéncia Nacional, a policía política do réxime militar. Este decreto tiña un artigo único transitório no que se dicia que tres artigos do decreto, os artigos 9, 10 e 11, se publicarian nun anexo de circulación restrinxida do Diario Oficial de Chile. Por qué a Xunta presidida por Pinochet ocultou esos artigos? A resposta é sínxela: esas disposicións deron á DINA poderes ilimitados para deter e trasladar persoas. Tres anos máis tarde, a DINA será sustituida pola Central Nacional de Informacións polo Decreto-Lei nº 1878 de 12 de Agosto de 1977. Todos estes decretos están asinados por Pinochet.

En relación coas actuacións destos dous órganos da seguridade do Estado criados pola ditadura militar hai unha información moi completa nos informes do Grupo Ad Hoc establecido por la Comisión de Dereitos Humanos das Nacións Unidas para investigar a situación deses dereitos en Chile (resolución 8 (xxxi) de 27 de Febreiro de 1975). Temme chamado moito a atención que en todo o escrito sobre o "caso Pinochet" na

Un policía británico na porta do Parlamento, diante dunha pancarta contra Pinochet.

prensa española non hai nengunha referéncia a esos informes, a pesar de que están cheos de datos sobre a represión en todos os ámbitos no Chile de Pinochet e de que foi nese órgano da ONU onde primeiro se investigaron as violacións dos dereitos humanos baixo a ditadura militar e se condenou a Xunta Militar por tales feitos.

Por exemplo, no seu informe de 4 de Febreiro de 1976 á Comisión de Dereitos Humanos, o Grupo Ad Hoc di sobre a DINA o seguinte: "En virtude de ditos artigos [os artigos 9, 10 e 11 do Decreto sobre a DINA de 1974], en primeiro lugar, a DINA goza de control absoluto sobre todos os asuntos de seguridade interna; en segundo lugar, só é responsável perante o Presidente da República en persoas; e, en terceiro lugar, pode practicar detencións e manter presos aos detidos sen mandamento nen outra orde oficial." (Documento E/CN.

4/1888, da Comisión de Dereitos Humanos, par. 43). Noutro informe posterior do Grupo Ad Hoc, de 25 de Outubro de 1978, citábase un escrito entregado polo Director da CNI, a sucesora da DINA, ao xeneral Mena, no que se díca: "DINA era un organismo dependente directamente da Xunta de Governo" (Documento A/33/331 da Asamblea Xeral das Nacións Unidas, par. 128). Pode, tendo en conta, estes dados, sostener o Xeneral Pinochet que descoñecía o que facía primeiro a DINA e logo a CNI?

No referente ás torturas e maos tratos, os da-

dos contidos nos sucesivos informes do Grupo Ad Hoc son magoantes. Así, no informe de 1976 afírmase que "quen se encargan fundamentalmente da tortura e os maos tratos dos detidos son a Dirección Nacional de Intelixéncia (DINA) e o Servizo de Intelixéncia da Forza Aérea (SIFA)" (par. 128). No mesmo informe dábánse os nomes de 20 centros de torturas (par. 129), aparte dos tristemente célebres de Tres Alamos, Cuatro Alamos, Melinka e a Academia de Guerra, e enumerábanse as formas de tortura más denunciadas polas testemuñas que compareceron diante do Grupo Ad Hoc: por exemplo, facer pasar unha camioneta porriba do detido, comenzando polos pés, logo polas pernas e finalmente polo corpo: "á vítima non se lle presta nengún cuidado médico, e normalmente morre como consecuencia das lesións" (ibid., par. 131). Tamén se daban os nomes de 77 torturadores, aparte dos xa mencionados no seu in-

forme preliminar á Asamblea Xeral da ONU de Septembro de 1975. Entre eles aparecía Manuel Contreras como Xefe do Campo de Tejas Verdes, que logo sería Director da DINA e actualmente en prisión tras condenalo un tribunal chileno, polas presións dos EUU, polo asasinato de Orlando Letelier e a sua secretaría. Hai unha testemuña importante prestada ao Grupo Ad Hoc que implica directamente a Pinochet: a do Bispo luterano Helmut Frenz, quen conversou con Pinochet en catro ocasións, a derradeira en Decembro de 1974 en compañía do Bispo católico Aristia. Nesa entrevista os dous bispos

entregáronlle a Pinochet abundante documentación sobre casos de torturas e desaparicións de detidos. Frenz declarou ao Grupo Ad Hoc, entre outras cousas, o que segue: "Ao comenza non falamos de torturas, senón de interrogación baixo a presión física. Pero Pinochet utilizou imediatamente a palabra tortura e dixo -eu mesmo ouvino, e a outra testemuña é o Bispo Aristia-: 'Por suposto temos que torturar aos membros do MIR porque sen tortura non falarán'; e rematou a conversa sobre da tortura dicindo: 'Vostedes son pastores inxénios, pero teñen que saber que a seguridade nacional é más importante que os dereitos humanos'. Esto significaba realmente para mi que o próprio Presidente non o negaba." (Ibid., anexo IV, "Declaración do Bispo Helmut Frenz (na sesión celebrada o 12 de Xaneiro de 1976").

A Xunta Militar chilena non debía ter a conciencia moi tranquila e si medo a que un dia se lles pedisen contas ante os tribunais chilenos, e por iso ditou, o 18 de Abril de 1978, o Decreto-Lei nº 2191 polo que se amnistiou a todas as persoas que cometieran actos delituosos durante a vixéncia do estado de sitio entre o 11 de Septembro de 1973, o dia do golpe militar, e o 10 de Marzo de 1978, sempre que non estiveran procesadas ou xa condenadas na data do decreto. Como o fin real da amnistía suscitou duras críticas dentro e fora de Chile, xa que se promulgou para protexer aos membros dos organismos de seguridade sospitosos ou denunciados por ter sido autores de asasinatos, torturas ou desaparicións, o entonces Ministro do Interior chileno, Sergio Frenández, respondeu nun discurso a esas críticas en termos que son unha confesión de parte: "Qué é o que pretendian eses críticos? Acaso que o Governo perdoara a quem desde a trinchera do extremismo marxista promoveron a guerra civil e, en cambio, mantivera vixente o castigo para aqueles que puideron excederse no combate?" (Documento A/33/331 da Asamblea Xeral da ONU, par. 281).

Paréceme que co que acabo de expor, e tendo en conta as numerosas resolucións da Asamblea Xeral e a Comisión de Dereitos Humanos das Nacións Unidas sobre as violacións deses dereitos no Chile de Pinochet, este xeneral-senador, baixo cuio mando non se deron garantías xudiciais nin protección aos milleiros de fusilados, asasinados, torturadores e detidos, sobre todo nos tres primeiros anos da sua ditadura, mal pode agora pretender que non se lle ofrecen as debidas garantías legais no Reino Unido ou que non as tería se fose extraditado a España. En Chile xamais será procesado, nin o Senado chileno se atreverá a levantar a sua imunidade de senador vitalicio. Cambiaría Pinochet a luxosa mansión onde está en liberdade vixiada nas aforas de Londres por unha das sinistras celadas de Villa Grimaldi? Qué diría Pinochet se para que confesase o deixasen nas mans de Oswaldo Romo, que foi un dos principais torturadores? O "subversivo" semanário estadounidense TIME traía esta noticia o 1º de Decembro de 1975: "desde que a Xunta derrocou o réxime de Allende hai dous anos, ten detido probablemente por razóns políticas a unhas 90.000 persoas... Segun cálculos moderados, mais de 3.000 destes presos foron executados sen xuño ou morreron a consecuencia das torturas." Para nengunha destas persoas houbo garantías, e sabemos ben que o poder xudicial chileno neses anos, e ainda bastante máis tarde, non se atreveu a plantarle cara á ditadura. Como lle reconeceu ao Bispo Frenz, cando éste lle falou nunha ocasión de todo o que sabía das detencións ilegais e as torturas, o daquele Presidente da Corte Suprema, o maxistrado Eyzaguirre, encolleuse de ombros e dixo: "E qué podemos facer? Estamos viviendo baixo unha ditadura." ♦

Tinamos un problema e xa está solucionado

J. M. Aznar

Isabel Blanco, protagonista de *Mareas Vivas*, conta que viviu até os trece anos en Suíza. Hai modelos, inxeñeiras, locutores de televisión que viviron en Alemaña, Francia, Venezuela. Agora xa se recoñece, mesmo con certo orgullo. Pero apenas se pronúncia ainda a palabra emigración. O rural galego foi **cosmopolita** á forza. Está ben que se empece a saber.

O ex-alcalde socialista, Manuel Soto, pasea Vigo coa sua gorra de Bon Jovi. Fala con acento caribe. Alguén lle pregunta: "Pero, Manolo, ti non falabas galego?". "É que —responde Soto— como teño moi bon ouvido para a música e estiven varios meses en Cuba, pegouseme o acento".

Supermercados
Claudio de Monforte ten unha placa que lembra a inauguración oficial, conselleiro incluido. (Non se extranen, Romai inauguruou unha vez un ascensor para

Eucaliptos

Hai uns días nun programa nocturno da rádio galega ouvir como un paisano se amosaba fachendoso de que viña de pinchar vários carbais por mor da concentración parcelaria, engadindo que a penas tiñan valor nen para leña e que para madeira non servian. Pensou que esta é a mentalidade coa que, precisamente, imos mal.

Asi nos atopamos co tristísimo espectáculo, que aos visitantes europeus lles fai lembrar a certos países africanos.

O carbalo é unha árbore útil e durante moito tempo o demostrou, servindo para mobles, portas, fiestras e todo tipo de traballo, chegando a ser importante na fabricación de bocois para viño inclusive whisky, onde se exportaba para Escocia (non digamos xa na construcción de navios, o que foi a sua desgracia). Hoxe en dia a raíz da implantación do eucalipto, desde que Frai Rosendo Salvado en má hora o trouxera de Austrália, ollamos como cada vez más desaparece dos nosos montes para o que sempre tiveron vocación, que son os carbais e demás especies autóctonas. Así nos atopamos co tristísimo espectáculo, que aos visitantes europeus lles fai lembrar a certos países africanos, da irracional plantación de eucaliptos, cando todos sabemos que esta árbore termina por derramar a terra e o seu valor estético é totalmente negativo para a nosa paisaxe.

As repovoacións de eucaliptos en Galiza, intensificadas co franquismo, van asociadas aos incendios forestais, por que son árbores que prenden doadamente, e teñen asociada toda unha serie de circunstancias económico-políticas sen resolver.

Penso que a solución seria cortar os eucaliptos, xa que efectivamente dan carbais e orientar a política de repovoación á árbore autóctona, xa sexan espécies propias do país que poden ser de moi lento crecemento ou vindas de fóra coma o carbalo americano, de muito maior crecemento.

GONZALO VARELA GARCIA
(PONTEVEDRA)

Pinochet, nen imunidade nen impunitade

Os que durante vintecinco anos choramos en silencio aos nosos mortos e desaparecidos, esperamos que novamente trunfe a xustiza en Londres para que o ditador Augusto Pinochet sexa procesado e condeado, en calquier dos países que pediron a sua extradición.

Os que din que co procesa-

Daniel

ESTOU ORGULLOSO
DE QUE O P.P. SE DIRIXA
DESDE MADRID.
A PENA É QUE NON
O DIRIXA EU

Agradecimento a un garda de seguridade

Son usuario do tren rexional galego desde hai moitos anos. Hai uns días collín na Coruña o *Costa Galicia* das cinco e media e viaxei até Pontevedra. Cometín a torpeza de subir ao tren da via terceira sen mirar antes as pantallas de información. Fieime de que o motor estaba en marcha e as luces acesas, e de que a placa no costado do tren indicaba "A Coruña-Vigo".

Pouco más tarde, un garda de seguridade alertoume do meu erro. Gracias a el collín o meu tren. Grata sorpresa foi a exquisita amabilidade do garda, porque con frecuencia os profesionais da seguridade privada deben enfrentar condicións laboriais vexatorias, riscos físicos e presións psíquicas, inestabilidade nos empregos e o recoñecimento social de matóns a soldo.

O que si, non pode seguir existindo unha financiación por lei para as Forzas Armadas independentes dos Presupostos Nacionais do Estado, financiadas co 10% das utilidades das exportacións da grande mineiría e que se o prezo baixa nos mercados internacionais se lle teña que recompensar con cargo ao Presupuesto Nacional, esta é unha das moitas ofensas á dignidade da maioria dos chilenos, nen que dicer da inamobilidade dos Xefes das Forzas Armadas unha vez nomeados por catro anos.

A moitos terían gostado que o ditador Pinochet fose procesado e xulgado en Chile, porque tería significado que se estaba levando a cabo unha transición democrática no país, en defensa dos direitos humanos, tan pisoteados por aqueles que hoxe reclaman a Grande Bretaña a entrega do Ditador, pero non foi neno será nunca.♦

OMAR CONTRERAS FLORES
EX-PROFESOR ADXUNTO DA
UNIVERSIDADE DE CHILE
(A CORUÑA)

Só escribo para agradecer a

mento do ditador interrumpese a transición democrática en Chile, foron os que se apoiaron ou axudaron a rematar cun dos sistemas democráticos de maior tradición de América Latina.

Os que hoxe reclaman a volta de Pinochet a Chile, foron os que no seu momento non só fixeron posible o Golpe Militar que derrocou ao Presidente Salvador Allende, senón que tamén formaron parte dos verdugos repressores que torturaron, encarceraron e asasinaron, a milleiros de chilenos,

Non pode seguir existindo unha financiación por lei para as Forzas Armadas independentes dos Presupostos do Estado.

Os que piden que se entregue a Pinochet para ser xulgado no seu país, foron os que durante os oito anos de "democracia" non foron capaces de levar adiante ningún proceso en contra do ditador e co seu silencio permitiron que sexa senador vitalicio. Os que vaticinan que podería haber un novo golpe militar, son os que en 1973 non fixeron nada por evitalo nem por combatilo.

Os que temen que se danen os intereses ecocómicos entre España e Chile, son os que foron no seu momento abertos partidarios da ditadura de Pinochet e hoxe avergonzante de defendelo abertamente. Os que piden cleméncia para o Ditador pola sua idade e estado de saúde, non moveron un dedo no seu momento para salvar das gadoupas da ditadura aos anciáns e menores torturados e asasinados.

Os militares chilenos que hoxe

Fama que non é infundada, por desgracia, xa que moitas empresas de seguridade non lles dan más formación que esa.

Fama que non é infundada, por desgracia, xa que moitas empresas de seguridade non lles dan más formación que esa, nem outras directrices aos seus traballadores, encomendándolles labores de dubidosa legalidade, o traballo suxo. Moito do anterior pode aplicárselles tamén as administracións públicas que os contratan e mesmo aos corpos e forzas de seguridade públicos.

atención que reciben por parte deste traballador, ainda que por supuesto non é a primeira vez que traballadores da RENFE ou de empresas auxiliares me tratan tan satisfactoriamente. Aproveito para animar a todos os traballadores da RENFE no seu labor de servizo público, e a loitar polas melloras que precisan as nosas infraestruturas ferroviarias.♦

CÉSAR SALGADO GARCIA
(PONTEVEDRA)

Erros que dan que pensar

Como nos últimos tempos estaba afeito a que non me tocaren os textos das cartas —salvo unha letra de más ou de menos que en case nada mudaba ou alteraba ou variaba ou permitia ou profanaba o sentido da frase, como pasaba na penúltima carta publicada aqui e na que un "teso" se convertía nun "tenso" ou cousas polo estilo— e na última, "Un xigante principesco en Allariz", observo varios erros ou erratas ou incorreções, apelo ou acólome ao direito de réplica ou retruque cordial para defender o meu xeito de escrever ou escrever pobre, imperfeito, defeituoso, perralleiro, pataqueiro e todo o que se queira, pero meu ao fin e ao cabo.

Eu pensaba que estaba labrando un estilíño próprio e resulta que son obxecto de corrección.

Vaia por dante a miña total ignorancia en cuestións gramaticais, lingüísticas e filolóxicas. Eu nestas cousas da língua guíome polo que ouvin ou me ensinaron de pequeno, polo propio instinto, pola literatura que vou lendo e pola única gramática, lingüista e filológa que reconhezo no mundo entero e que non é outra que a miña avoa, que non sabe ler nem escriber e que por sorte ainda vive (mantente rexia, avoa, que só faltan dous anos para os cen e ainda tes que ensinarme moitas cousas e resolverme moitas dúbidas.)

Paréceme ben que onde puña "escepticismo", "bicho" e "quixotarias" se poña "cepticismo", "becho" e "quixotarias". Nada que obxectar. Ou que onde puña "biblia" con minúscula se poña "Biblia" con maiúscula. Non imos discutir por un b ou por un B; é dicer, pola mesma letra cunha barriga ou con duas barrigas. Ou que "moiño", "remoíño" e "o alcalde do meu povo" se convirtan en "muiño", "remuiño" e "o alcalde da miña vila". Nada que opor; a fin de contas, auga que non move moiño ou muiño. Ou mesmo que onde puña "o Visiante Real debe recordar sempre" se dobre o sempre e se poña "debe recordar sempre sempre". Mudezas de hoxe e de sempre. Ou que onde eu escribia "o noso Penamá non é a Serra Mestra" se escreba

"o noso Panamá non é a Serra Maestra". A montaña que se avista ou enxerga ou divisa desde Allariz é Penamá e non Penaboa nem Panamá, e Sierra Maestra no noso idioma é Serra Mestra. O que xa non me parece tan ben, sen chegar por iso o sangue ao río, é que onde puña "porlle" se poña "poñerelle". Para mim sempre foi "pór" e non "poñer" e asivou seguir pondo en contra de calquier normativa ou capricho concuxuntural. Isto de "poñer" por "por" sería o mesmo, digo eu, que "veñir" por "vir", "teñer" por "ter" ou "manteñer" por "manter". Moitas eñas e poucas noces. E aproveito para recordar, ainda que non veña a contos, os exemplos clásicos que os correctores de estilo ás veces esquecen. Unha cousa é "ter gana" e outra "gañar un concurso"; "ter sono" e "ter soño"; "gardar un segredo" e "buscar un tesouro secreto", etc.

O que xa non me parece nada ben é a utilización multiusos ou polisémica (perdón polo palabréon polinésico) ou poliespérnica (se se permite) que se fai de agasallar, que é o que me deixou mais chocado. Nalguns casos emprégase ben e noutras non tan ben, ou polo menos a min non acaba de soar-me ben. Eu na miña carta escribia regular e non agasallar. Vexamos algunos casos. Onde eu puña "Regalarillo", si ponse "Agasallarlo, si", cando en todo caso o que debería pór é "Agasallalo co libro, si". Até ai ainda chego. Ou onde puña "Regaláronlle a bíblia en verso e só sabía ler en prosa", cando o más natural sería pór "Agasallaron coa Bíblia en verso...". Un agasallo moi Bíblico. Ou onde dicía "do libro que lle regalaron e que confiamos teña o detalle de ler" disese "do libro que lle agasallaron, confiamos teña o detalle de ler", can-

do ao meu parecer o correcto sería pór "do libro con que o agasallaron...".

Como queira que for, para mim, a partir de agora, agasallar, ademais das acepcións clásicas que calquer pode consultar no dicionario, tamén significará: estragar, chamuscar, esnazar, suplantar, mudar, trocar, etc. Eu pensaba que estaba labrando un estilíño próprio e resulta que son obxecto de corrección. Adeus, estilíño meu. Non sei en que demo de agasallo estaría pensando o corrector ou correctora da miña carta. Ainda que estou convenido de que a persoa que aplicou o agasallo corrector nalgunas das miñas frases non o fixo querendo e que un despeite teno calquer e que por unha cousa así non hai que porse (non poñerelle) como eu me poño. Por favor, amigas e amigos correctores de estilo, controlai ou controlade os impulsos agasalladores e deixai o coitelo para desfacer outros porcos e non porco do noso estilíño. Queda dito con toda a confianza e cordialidade. E con todo o agasallo, por suposto.

P.D. Hai erros erráticos e erros erráticos. A min o que me gosan son as erratas piratas.♦

EMILIO CID FERNÁNDEZ
(BARCELONA)

Desde a emigración

Despois de anos e anos de ler o voso-noso xornal non podo máis que darvos as grácias por todos estes anos. Sen vós, se cadra, Galiza xa non seria distinta e distante. Sen vós Galiza non seria.♦

XURXO MARTÍNEZ CRESPO
(CARACAS)

Construir o independentismo

Desde a miña posición de independentista de base, levo contemplado desde hai anos (son xa bastantes anos) como o único movemento —obxectivamente— disposto e capacitado para liberar Galiza se consuma en batallas internas, como se afastaba do povo traballador. Como as liortas entre nós mesmos, por calquer motivo (ortografía, modelo organizativo, personalismo, tácticas, simboloxía, ideoloxía), nos ían separando cada vez máis dum povo que necesita urgentemente a Independencia. Que necesita urgentemente un Movimento de Liberación Nacional Galego. Nos últimos anos desde que nen sequer formalmente existe nengún MLNG, vin-me obrigado a pensar que Castelao tiña razón: o noso é un povo suicida. E un movemento suicida.

Unha entrevista en A Nosa Terra a Miguel Garcia, voceiro da Asemblea da Mocidade Independentista, fixo-me pensar que cecais non sexa certo: unha nova xeración de galegos e gallegas dispostas a liberar Galiza xurde de entre os restos do vello naufráxio, con vontade de esquecer rencores herdados de nós, e cunha soia idea aglutinadora: construir un movemento para construir (e salvar) unha nación. Porque o noso futuro, o futuro do povo traballador galego, pasa pola conquista da independencia. Sen ela non hai futuro

A mocidade independentista avisa-nos de que é hora de voltar os ollos ao verdadeiro país. A ese que non se

preocupa polos rencores doutrinos tempos, nem por debates estériles, nem por minifundios ideolóxicos. É hora de voltar os ollos á clase obrera, que ve como se fechan as fábricas, como a sobreexplotan as ETT's, como aumenta o desemprego e o traballo en precario; aos labregos, que están desaparecendo como clase social ao estar-lles prohibido producir, aos estudantes que sufren un ensino público cada vez más caro e españolizado, ao tempo que as subvencións ao privado medran insultantemente; aos mariñeiros, que quedan con cada vez menos sítios onde pescar; ás mulleres, que están cada vez más sobreexplotadas; á mocidade, que sofre tamén todo isto, pero de forma exacerbada.

En definitiva, voltar os ollos á Galiza que morre, e que só o independentismo pode salvar. A miña xeración esqueceu-no ou, cando menos, non soubo asumir a enorme responsabilidade

minusválidos). O texto, en letras douradas, sobre bronce, comeza así: "Este establecimiento comercial ha sido inaugurado..." Despois ven a data. Hai que ver como derrama esta xente o castelán! Deberían ter posto *fue*, que é o tempo que corresponde canda o periodo de tempo no que se enmarca a acción xa finalizou, neste caso o ano 97. Por sorte en nengun andel de bebidas escrebiron "boteja".

As entrevistas

radiofónicas teñen a credibilidade dos produtos frescos. Cómpre saber, con todo, que desde que a producción está informatizada é absolutamente sinxelo intercambiar perguntas, quitar un *non* e sustituilo por un *si* pronunciado noutro lugar, etc. Non é unha acusación contra ninguén, senón a constatación de que a rádio é xa tan manipulábel como os xornais.

Pascual Maragall é o candidato catalán, a esperanza branca. Un mozo para substituir ao vello Pujol, din os socialistas. Maragall ten 58 anos, Pujol 68. Hai sempre algo de malévolos nisto das idades. Mitrand chegou á presidencia cando

os da sua quinta viñan de xubilarse e Aznar é vello, cando menos de espíritu.

Muller busca piso. Disposta a pagar, pero a condición de que esteña situado en rua principal, un primeiro andar, a fin de que non haxa que usar ascensor. As mulieres viven en estado de sitio. Nada de sair soas a partir de certas horas. Como en Soweto, antes de Mandela. Non se fala disto, so elas. Quen puidera pasear tranquila! Unha utopia para o século que ven.

Revista da Cruz Vermella Santiago. Número 24. Primeira páxina: "Para aquellas persoas (traducimos do castelán) que se dedican a mangarnos, cada dous por tres, a bandeira española, que está nos exteriores do Edificio. O único que conseguem, é que saquemos a bandeira galega e deixemos só a da Cruz Vermella". Haberia que proponerlle a todos aqueles que garden unha rojigualda na casa que lla donen á esta institución para que sempre teñan reservas.♦

A ALDEA GLOBAL

está aberta ás vosas colaboracións, débense incluir o nome e apelidos. Os textos non deben exceder as 45 liñas.

Agora tamén pode dirixir os envíos para esta sección polo correo electrónico: antpcg@arrkis.es

Envíos a:
A ALDEA GLOBAL
A NOSA TERRA
Apart. 1.371 36200 Vigo
ou através do Fax:
(986) 22 31 01

traballar". Non é momento de divisionismos, nem de verdades absolutas: é momento de unidade e construcción. Ogallá todos aprendamos a lección que nos dá a mocidade independentista e teñamos madurez abondo para entender o traballo político non como unha forma de reafirmación persoal, senón como unha necesidade urgente e prioritaria do povo galego. Que xa é hora de voltar das nosas casas e poñernos a traballar, que xa é hora de unir-nos todos (a Asemblea da Mocidade Independentista, a Frente Popular Galega, Primeira Liña e o resto do independentismo que anda ciscado polo país) e construir un movemento que libere Galiza.♦

XAVIER GONZÁLEZ
(CALDAS DE REIS)

dade que isto supón. Mais esta nova mocidade non quer canzar cos lastres que nós lle deixamos, sabe que é momento de abandonar minifundismos políticos, ideolóxicos e persoais, e poñer-se xa ao traballo, pois o tempo corre en contra da nosa nazón.

Miguel García dixo-o claro: "(a mocidade independentista)" contamos con que todas as organizacións e a militância histórica teñan madurez como para entender que os intereses do povo son prioritarios ás suas diferenzas e que é hora de pasar páxina e poñer-se a

Novo milénio

Na portada do Nº 864 poñedes que o novo século e milénio inicianse no 2000. É un erro moi espallado, pois iso ten lugar no 2001. Xa sei que no artigo comentades algo, pero no sentido de que "... son moitos os científicos..."; semella ser opinábel e posiciónalguns, cando, como ben sabedes, a decena inclue ao dez... e o século xx remata o 31 de Decembro do 2000. Non é cuestión de opinións.♦

XOSÉ A. FRAGA

Suso Sanmartín

«eso lo resolveremos con el sentido común que caracteriza al PP de Galicia. Y no puedo ser más explícito».

SUBSCRÍBETE A A NOSA TERRA

Nome ..... Apellidos .....

Endereço .....

Cod. Postal ..... Teléfono .....

Povoación ..... N.I.F. .....

Província ..... País. .....

Suscríbete a *A Nosa Terra* (incluidos os *Cadernos de Pensamento e Cultura*) por un ano/semestre ao prezo de:

Galiza/Estado/Portugal ..... 9.000 pta./ano ..... 4.500 pta./semestre

Europa 10.920

América e resto do mundo 13.080

a) Subscríbentes para o Estado español

- Talón bancario adxunto
 Reembolso (máis 130 pta.)

b) Para o resto do mundo

- Cheque bancario adxunto
 Xiro Internacional a nome de
A NOSA TERRA. Apartado 1371
Vigo.

PAGO DOMICILIADO. COBRIR OS DADOS DO BOLETIN ADXUNTO.

Banco/Caixa de Aforros .....

Conta ou Libreta

Titular .....

Nº Sucursal .....

Povoación .....

Província .....

Sérvanse tomar nota de atender até novo aviso, e con cargo á miña conta, os recibos que ao meu nome lle sexan apresentados por Promocións Culturais Galegas S.A. (A Nosa Terra).

DATA

ATENTAMENTE (SINATURA)

A Xunta declara 1999 ano Blanco Torres e oculta que foi asasinado no 36

Editoriais e organismos preparan o lanzamento de obras sobre o autor

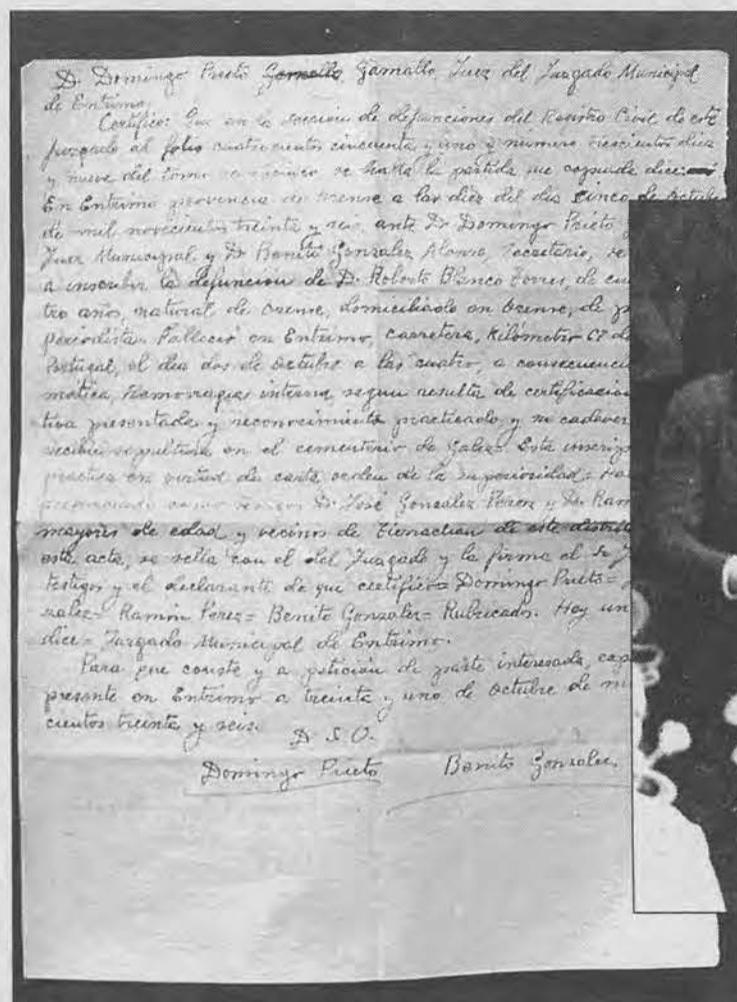
• CARME VIDAL

O Governo galego ven de aprobar o decreto polo que declara o 1999 como Ano de Roberto Blanco Torres, despois de que a Académia decidise adicar o Dia das Letras ao escritor e xornalista represaliado no 1936. Na biográfica nota remitida polo executivo reséñanse dados como ano e lugar de nacemento, a fasquia da súa obra, a emigración a Cuba ou a activa participación nos xornais da época —“que o fai merecente dun posto de honra no xornalismo galego” — pero elude falar de que Blanco Torres morreu novo, asasinado polos golpistas. Até o de agora case desconecido, nos próximos meses verán a luz unha mancha de edicións e traballo sobre o autor.

A Xunta convida a participar na homenaxe a Blanco Torres como “obriga de todos os galegos” e anúncia que acuñará trescentos exemplares numerados dunha medalla conmemorativa. Mália distar moito de ser unha anécdota o dramático fin do xornalista nunha cuneta de Entrimo, a Xunta eludi mentar o ano e a morte de Blanco Torres na xustificación da súa declaración institucional.

Apenas se coñecía o traballo de Roberto Blanco Torres antes de que a Académia decidise adicar o Dia das Letras. Artigos publicados en *A Nosa Terra* -tanto no semanario como en edicións especiais- por Gustavo Luca de Tena, Xoán Carlos Garrido Couceiro ou Miro Villar amáis dunha escolma de textos xornalísticos, constituiron nestes últimos anos as únicas aproximacións ao xornalista e escritor nado en Cuntis. A vinculación de Blanco Torres con *A Nosa Terra*, cabeceira histórica na que deixou a súa pegada, e o seu compromiso co galeguismo leváron a que o seu nome fose lembrado en diferentes ocasións na última etapa da cabeceira, no camiño de recuperar a memoria silenciada, entroncando a súa figura coa dous xornalistas asasinados como Xoán Xesús González, Johán Carballo, Xacinto Santiago, Manuel Lustres Ribas ou Vítor Casas, que fora director do xornal.

Polas mesmas razóns a empresa editora ten vontade de homenaxear cumplidamente neste ano a Roberto Blanco Torres e xa en quiosques e librarias leva varios meses a biografía elaborada por Marcos Seixo, da Asociación Cultural O Meigallo de Cuntis —que desenvolveu un importante labor á hora de recoller apoios para o recoñecemento do xornalista—, que foi a primeira publicación tirada do prelo anticipando a celebración. Amáis de aportar a investigación de varios anos na vida e obra do autor, o libro sorprende

Certificado da morte de Blanco Torres acaecida no "Km. 67 de Ourense a Portugal" vítima dun "paseo". Documento recuperado por Marcos Seixo Pastor.

en especial pola documentación fotográfica recollida, un completo álbum que fai escala nos principais momentos da súa biografía. A *Nosa Terra*, entre outros proxectos editoriais, vai publicar un novo número de *A Nosa Cultura*, traballo colectivo que debulla diversos aspectos do homenaxeado e no que colaborarán, entre outros, Antón Capelán, Xosé M. Dobarro, Xosé Carlos Garrido Couceiro, Marcos Seixo, Xosé Manuel Millán, Marcos Valcárcel ou Belén Paz. Na colección *Prensa e crónica* recolleránse co título *Prensa Irmán*, os artigos publicados por Blanco Torres en *A Nosa Terra* e na prensa ligada ás Irmandades da Fala.

O sobriño neto de Roberto Blanco, Xan Blanco Valdés, tiña depositado en Edicións do Castro a súa biografía cando se notificou a decisión da Académia. Retocado e aumentado, o libro ve agora luz na colección *Documentos*, co título *Hipertensión cívica. Aproximación á vida e a obra de Roberto Blanco Torres*. Do Castro non muda nunca a súa política editorial para agasallar ao homenaxeado do ano pero, nesta ocasión, a coincidencia quixo que un dos primeiros libros do ano saira do seu prelo, seguindo a política de recuperar episodios e documentos borrados da nosa historia. Xan Blanco recolle ademáis dos datos pescados na súa investigación, retallos da memoria fa-

miliar e un amplio anexo documental con textos do autor.

Xan Blanco será tamén o autor da publicación institucional que a Xunta de Galiza edita cada ano. Colabora tamén o sobriño neto do homenaxeado en dous proxectos que de aquí a pouco sairán publicados baixo o selo de Xerais, a *Fotobiografía* -tradicional xa na producción desta editorial- que insire textos de Xosé Luis Méndez Ferrín, Xosé Manuel Núñez Seixas e Claudio Rodríguez Fer, e o libro colectivo *Roberto Blanco Torres* da colección Letras Galegas, do que serán autores ademáis, Xosé Manuel Núñez Seixas -analizando o contexto socio-político-, Xosé Ramón Pena -para a obra poética-, Ramón Nicolás -que estuda a recepción da obra literaria- e Marcos Valcárcel, encargado do traballo xornalístico.

Xerais publicará asimesmo unha edición crítica a cargo de Miro Villar do poemario de Blanco Torres *Orballo de Media Noite* e un cartaz cunha semblanza biográfica que será repartido en organismos, librarias e centros de ensino. O director da editorial, Manuel Bragado entende que a celebración da data forma parte xa da política da empresa co fin de “que a figura sexa coñecida”.

O amplio fondo de *Galaxia*, no que están a maior parte dos até agora homenaxeados, e a sua lon-

ga historia, fan que a producción editorial diferencie a celebración segundo o comemorado. Volcados en casos como Anxel Fole ou Álvaro Cunqueiro, o subdirector da editorial, Damián Vilalain entende que a vinculación coa historia da editorial é fundamental á hora de planificar a producción. Para esta ocasión, Galaxia editarán no próximo mes unha biografía de Blanco Torres escrita polo xornalista Xosé Durán -colección Árbore-Letras Galegas- e a tradución ao galego da colección de artigos *De esto y de lo otro*, que Blanco Torres publicara en vida, e unha

escolma deste mesmo libro, as duas en colaboración co concello da Pobra do Caramiñal. Tamén en *Toxosoutos* ven de sair un ensaio biográfico de Clódio González Pérez.

É o poemario *Orballo de Media Noite* o que máis edicións verá no transcorrer do ano. A mentada a cargo de Miro Villar súmase a edición facsimilar editada polo Concello de Cuntis co gallo da celebración no pasado mes de Setembro das Xornadas sobre Blanco Torres, coordinadas por Xesús Alonso Montero, e a que a comezos de mes editará o Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias Ramón Piñeiro (CILL), cun estudo introductorio de Xan Carlos Domínguez Alberte. O CILL ten asimesmo previsto publicar a edición facsimilar de duas revistas que o xornalista fundou e dirixiu en Cuba, *La Alborada* e *Terra Gallega*. Editoriais e organismos públicos súmanse así á celebración literaria do ano.

Tradicional é tamén o libro oficial da Académia Galega que, desta volta, corre a cargo do profesor Alonso Montero, que asimismo será o coordinador da publicación que se edite co marchamo do departamento de Filoloxía Galega, producida polos Servicios de Publicación da Universidade de Santiago. A Académia tenta por vez primeira editar un video, á maneira de crónica, sobre Roberto Blanco Torres segundo un proxecto de Xosé António Durán, proposta que, polo de agora, excede as suas posibilidades presupostarias e para o que están a xestionar axudas oficiais.♦

Saramago

VÍTOR VAQUEIRO

O home que ven de gañar o Premio Nobel de Literatura defende afervoadamente e con arrullo a súa humilde orixe, a súa árbore xenealóxica, deberia dicir-se cronolóxica, encastreada en seres que descoñecen a arte da leitura e ignoran a da escrita mais que merecen o calificativo de sábios, os sábios más axuizados que o escritor cofieceu e que eran posuidores de toda a ciencia do mundo. O autor conta as tarefas de crianza de bacorriños que os seus avós desenvolvían, a durmida partillada de humanos e animais baixo o teito comun, no tempo primixénio no que as bestas falaban, e as noites de verán durmindo ao relento, e enquanto a lúa / não se habita / dorme ao relento / até eu voltar, cantaba Zeca Afonso un dez de maio de hai vinte e sete anos en Compostela, berros, viva Galiza ceibe, mentres o avó e o neto ollan a Via Láctea, que daquela afinda o autor cofiecia polo nome de Camiño de Santiago, o mesmo nome pola que a designaba Alejo Carpentier, ou o seu descendente Xoán o Romeiro que camiñaba, pola beira do Escalda, con dous tambores ás costas, un gañado ás cartas, outro o próprio, en rota a Compostela, outravolta, e José, o autor de hoxe, escoita na alta noite as lendas do avó rústico, histórías de aparecidos, alminhas, a Compañía, probabelmente o Diabo, as mesmas que narra, na alta noite, un avó de Valdeorras, comentando transmutacións incrébeis de doncelas en cervas, ou unha avoa da Arnoia sobre mouras e faixas que arden apresadas. Descalzo, até os catorce anos, o autor reivindica con agradecemento as suas orixes, as orixes comuns, pois somente é preciso recuar vinte xeracións, só vinte xeracións, para achámonos no intre no que rolaba, credo, credo, credo, en Mondofiedo, a testa sanguínea do marechal, en canto Isabel de Castro, débese supoñer con bágoas esvarando nas meixelas, non daba ultrapasada a ponte do Pasatempo, naquel tempo no que o señor non podía asinar porque era nobre, porque, ao cabo e ao resto, todos somos -e non só as mulleres- rurais, de ruis, ruris, campo, da terceira. Perante o relatorio do autor portugués un reflícte en certos personaxes públicos, agora penso nun concretamente, que esquecen a súa lingua, o seu pasado, a casa comunal, o serán colectáneo, a malla partidária, que esquecen, mesmamente, que só o esforzo, o traballo, o estudo -voltemos sobre Séneca, *Da brevidade da vida*- a solidariedade, son haberes, así chaman os mouros aos tesouros que áñda fican nos castros agachados agardando que alguén os desencante, que paga a pena seren arborados.♦

Dores Vilavedra e Chus Pato.

■ Creart, foro de debate sobre escritores e crítica en Silleda

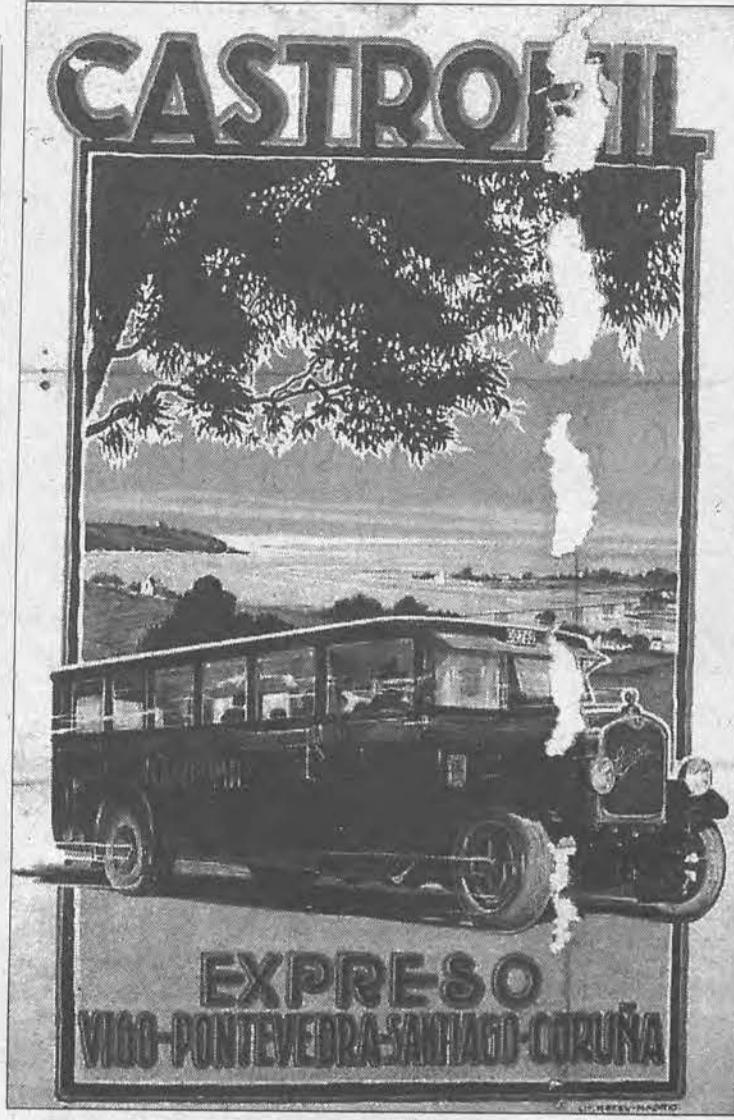
A Fundación Semana Verde de Galiza, en Silleda, é o lugar escollido para a celebración do I Foro de Literatura Creart, que dirixe Nicolás González Aller e que está centrado na relación entre escritor e crítica. Durante o Sábado 16 de Xaneiro pasarán por ali escritores como Suso de Toro, Xavier Alcalá, Xavier P. Docampo, Ánxel Basanta, Dolores Vilavedra e Silvia Gaspar, que participan nunha mesa de traballo sobre a narrativa. Xa pola tarde, a poesía e o teatro xuntarán a Chus Pato, Rafael Villar, Raul Dans, Helena González, Iris Cochón e Camilo Franco. Tras o debate, que se abre ao público, péchase a xornada cun concerto de Leilia. Para quen este interesado en asistir –entrégase diploma– está o número de teléfono 986581387. ♦

■ Apresentan a maqueta do monumento aos represaliados do 36 en Tui

O escultor Silvério Rivas, autor do proxecto, o poeta Xosé Mª Alvarez Cáccamo e o guitarrista Tomás Camacho participan na presentación, o Venres 15 de Xaneiro, da maqueta do monumento aos represaliados do 36 en Tui. Membros da comisión que promove esta iniciativa desde meses atrás tamén estarán presentes ás oito da tarde no casino da vila. O monumento quer honrar aos fusilados e fuxidos no 36 en Tui, lugar especialmente castigado por militares e falangistas nos primeiros días da guerra. A obra de Rivas vai ser instalada na Alameda. ♦

■ Saramago, Navaza e Bayly, premiados cos San Clemente

Na cuarta edición do premio literario San Clemente, os alumnos do centro compostelán Rosalía de Castro decidiron conceder este galardón á novela do escritor portugués *Ensaio sobre a cegueira*. Tamén acordaron premiar ao peruan Jaime Bayly polo seu libro *Los últimos días de la Prensa*,

Cartel de Camilo Díaz Baliño, 1924.

■ Homenaxeán en Ferrol a Camilo Díaz Baliño

O Clube de Prensa de Ferrol homenaxe a o Xoves 14 de Xaneiro ao pintor e escenógrafo Camilo Díaz Baliño en colaboración co concello. Un busto, do escultor Ferreiro Badía, será descuberto no Cantón de Molíns, e posteriormente, na galería Sargadelos inaugurarase unha exposición bibliográfica do pintor. Díaz Baliño naceu en Ferrol e foi asasinado o 14 de Agosto de 1936. Desde os anos vinte adicouse á escenografía e á ilustración e foi o responsable da parte artística de coleccións como *Lar*, *Céltiga* ademais de colaborar cos seus debuxos en diferentes periódicos e revistas. O seu fillo, Isaac Díaz Pardo, vai estar presente nos actos, que tamén contarán coa presencia do alcalde ferrolán, Xan Blanco. ♦

na que o autor describe con moito humor o ambiente interno nunha redacción visto polos ollos dun mozo en prácticas. Precisamente estreouse recentemente a fita *No se lo digas a nadie*, baseada nunha novela de Bayly na que se mergullaba no ambiente gay da alta sociedade de Lima. *Erros e Tánatos*, de Gonzalo Navaza, foi recoñecida polos estudantes como a mellor novela galega do último ano. Serán entregados o vindeiro 28 de Xaneiro en Compostela e esperase que os tres autores premiados acudan a recollelo. Os *San Clemente*, que conceden os estudantes escollendo entre as leituras obligatorias ensino medio, xa foron motivo da visita doutros autores como Julian Marias ou António Tabucchi. ♦

■ Cinema experimental no CGAI

Comezou no Centro Galego de Artes da Imaxe, na Coruña, o Martes 12 de Xaneiro un ciclo baixo o título "Introducción aos clásicos do cinema experimental, 1945-1990" e que se desenvolve até o Sábado 16. De carácter divulgativo, o ciclo só inclúe curtametraxes

que non adoitan a proxeccarse nos circuitos comerciais. Os traballos están asinados por Andy Warhol, Jonas Mekas, Peter Kubelka, Michael Snow e Javier Aguirre, entre outros. Curtametraxes pioneiros no cinema experimental e obras recentes poden verse ás oito e

Segundo os responsábeis de Continental "este éxito proba que unha película cunha boa versión en galego non só non sae en inferioridade de condicións en Galiza, senón que ten un valor engadido reconhecido polos espectadores". No resto do Estado, Fisterra, protagonizada por Nacho Novo, Enrique Alcides e Elena Anaya, estréase o 15 de Xaneiro. ♦

■ Novas publicacións de Borobó

O meirado dos limóns, ao mouro Federico é o poemario que Raimundo García Domínguez Borobó ven de escribir para homenaxear a García Lorca co gallo do seu centenario. "Apoteose da Galicia de ouro. Mais dourada inda polos limóns/ que pintan as chairas de louro/ e pendan das ponlas nos cons, / desafiando ao mar e ao vento. / ¡Triunfo do agro a barlovento!" anotou desde Gallza botando man de xeito afectivo dos limóns que, co seu arrecendo e rodeados de zucaríños, tanto apreciaba o poeta granadino. Borobó ve tamén nestes días editadas as separatas de dous traballos seus publicados polos *Cadernos de Estudos Galegos*. Un deles xira arredor da vida e obra de Joaquín Díaz de Rábago como "teórico e historiador do cooperativismo" e o outro titúlase "Os dous San Martiño. O primer patrón e o primer Apostol de Galicia". ♦

■ Roberto Arguellas, gañador do certame de banda deseñada de Cangas

Eu, o capitán e Requiescant in pacen foron os títulos cos que Roberto Arguellas Menaz, de Vigo, participou no primeiro certame de banda deseñada organizada polo concello de Cangas e no que que se fixo co primeiro premio. Dos cuarenta e dous traballos apresentados, más da metade foron da autoría de menores de dezaseis anos. O segundo premio recaiu en *Eu fun pescador*, cuxo autor é Diego Blanco, de Viveiro, e o terceiro para un traballo conxunto As *Aventuras de Antón e Manolo*, de Alexia Rodríguez e Laura Ríos, de Moaña. O xuri tamén outorgou un accesit para Manuel Londoño, de Nigrán, polo seu traballo *A verdadeira vida de Mozart*. ♦

■ Carlos Núñez e Budíño no festival céltico de Glasgow

Tres semanas dura o festival *Celtic Connections* de Glasgow, que se abriu o Mércore 13 de Xaneiro e que este ano conta coa participación dos gaiteiros galegos Xosé Manuel Budíño e Carlos Núñez. O festival escocés inclúe no seu programa a Sharon Shannon, Carpecaillie ou Wolfstone, entre outros. Carlos Núñez, que xa estivo en Escocia en anteriores ocasións e desta vez actua o 16 de Xaneiro. Budíño faiño o dia 27 xunto a Alain Genty e coa colaboración de Mercedes Peón. ♦

■ Shakespeare inspira a última montaxe de Uvegá Teatro

Un home que se parecía a Macbeth é o título da última producción de Uvegá Teatro, que se vai estrear o vindeiro 10 de Febreiro no Forum Metropolitano da Coruña e que seguirá o seu roteiro por Lugo, Vigo e Ribera. Vicente Montoto é o autor e director da peza, que fai a decimoterceira na historia da compañía, formada en 1987. A ambición de poder, o crimen e as apariencias son como no *Macbeth* de Shakespeare os temas centrais da obra, ainda que tendo como punto de partida o narcotráfico na Galiza. ♦

Concha Costas, Presidenta da Mesa.

■ A Mesa pola Normalización celebra a sua VI Asemblea

O vindeiro 23 de Xaneiro A Mesa pola Normalización Lingüística celebra en Compostela a sua VI Asemblea Xeral Ordinaria. Co ánimo de afortalar a presenza da asociación en todo o país, celebraranse xuntanzas comarcas, que comenzaron o Mércore 13 de Xaneiro en Vigo. A Mesa defínese como unha organización cidadá independente cuxo obxectivo é converter o galego "na lingua normal da sociedade de Galiza". ♦

Leituras

Para un marxismo do século XXI

Título: Campos de batalla.
Autor: Perry Anderson.
Edita: Anagrama. Barcelona, 1998.

O ano que acabou viu aparecer en español un libro que consideramos importante, *Campos de Batalla* do marxista inglés Perry Anderson. De Anderson encóntrase en español a maioría das suas obras, tanto as dedicadas ao seu tema de especialización (transición da antigüidade ao feudalismo, estado absolutista) como das teóricas. Entre estas últimas cómpre salientar *Unha cultura represiva* (Anagrama), sobre a cultura inglesa mais que coas matizaciones pertinentes pode servir para calquera cultura occidental. *Consideracións sobre o marxismo occidental* (Siglo XXI) ou *As antinómias de Antonio Gramsci* (Fontamara), excelente texto que marca un parádigma no marxismo occidental e que Franco Moretti considerou como un adeus á tradición marxista revolucionaria, ainda que achamos que o seu trotskismo –con este texto se descubre que Anderson era trotskista– lle impide ver alguns dos logros do marxista italiano.

En 1996 Anagrama deu ao prelo *Os fins da historia*, resposta a Fukuyama na que Anderson reconstruye con rigor as teorías do fin da historia, de Hegel aos nosos días, sen cair en descalificacións nem insultos, que é o que aconteceu maiormente. Salientemos que críticos de Fukuyama hóbos de toda caste, de conservadores a

Agrupación socialista de Villagordo del Júcar, 1920.

ESCOBAR

marxistas, pasando por liberais e socialdemócratas. E que teóricos do fin da historia tamén o foron algúns marxistas. Un importante libro que cómpre ler e reler. Mais vaimos a *Campos de batalla*.

O volume reúne doce artigos sobre autores que Anderson considera importantes na reflexión actual sobre temáticas relacionadas coa historia, a política e a cultura. Fora do dedicado ao marxista polaco Isaac Deutscher, os outros son discusiones cos seus autores. No primeiro reseña unha obra de Geoffrevre de Ste. Croix na que se reinterpreta a historia romana e grega baseándose na teoria da dinámica (atención ao matiz) de clases marxista. Tanto na Grécia clásica como en Roma existía un confrontamento entre amos e escravos, mália a falta de autoconsciencia destes últimos. Para Ste. Croix a caída do Império romano debeuse a unha redución do número de escravos, o que provocou a superexplotación do campesinado humilde co conseqüente aumento da pobreza e a desaparición do campesinado libre.

Asi, o Império non pudo contar cunha fronte común de clases para vencer aos bárbaros. A tese non está suficientemente probada, mais Anderson acéitaa logo de submetela a unha exaustiva revisión. O segundo artigo vai sobre o libro Marshall Berman *Todo o que é sólido se esvae no ar*, no que se analisan modernidade e vanguarda (ainda que non se pode confundir vanguarda e modernidade, como fai en certo sentido Berman... e Anderson) consideradas como a expresión da experiencia da modernización (capitalista). A modernidade ten duas faces: un argumento de liberdade, mais tamén desespero e frustracións. Para Anderson, o que é discutíbel, a vanguarda ten clara unha relación coa primeira industria, a reacción contra terratenentes e aristocratas, e a revolución social que se respiraba no ambiente. Tal vez fose así en Inglaterra, onde houbo movimentos de vanguarda, a non ser que así se considere o romanticismo inglés. A vanguarda é algo más profundo e/ou diferente. No que ten razón Anderson contra Berman é cando afirma da impos-

sibilidade de "resurrección" da vanguarda. Os intentos de "resurrección" despois de 1945 só produciron o que dicía Marx dos feitos: nunha primeira versión danse como traxédia, nunha segunda comédia, ou farsa. A resurrección das vanguardas só trouxo o triunfo da farsa, mália que lles pese a tantos críticos e historiadores da arte e a literatura. O que foi traxédia, desespero, frustracións –suicídios, mortes programadas, abandonos, desdida sobre a propia obra, etc.– nas primeiras vanguardas, converteuse en farsa nas "segundas", debidamente promocionadas por museus, universidades ou departamentos culturais de gobiernos ou bancos, ou caixas de aforros. O terceiro traballo está dedicado a Deutscher. Do polaco, Anderson explica a sua tarefa como historiador da revolución rusa, os seus traballos sobre a transformación do estado soviético, así como a sua grandeza cando avisa que tamén nós somos culpables do estalinismo. (E cabe preguntarse se defendendo ainda a revolución rusa, silenciando a crítica de Rosa Luxemburg, os asasinatos de social-revolucionarios anarquistas nos inicios, falando só dos fallos do estalinismo, non somos más culpables ainda. Cabe preguntárnos se reclamándonos de Outubro de 1917 non continuamos a perpetuar o anticomunismo da maioría da clase obrreira occidental, pero diso comprirá falar a modifio⁽¹⁾).

No artigo sobre Michael Mann describe o traballo deste: unha análise histórica do poder na sociedade humana. Segundo Mann, o poder deita de catro fontes: a

(Pasa á páxina seguinte)

(1) Sobre o tema, con muito proveito, pode lerse o libro de Louis Janover *La tête contre le mur. Essai sur l'idée anticomuniste au xx siècle*, Arles, éditions Silver, 1998. Digamos que Janover se reclama da tradición consellista e anarquista.

conta de libros

Poetas galegas en Portugal

Mulher a facer vento é o título da escomela de poesía de mulleres da Galiza que fai a editorial portuguesa Tema. Son poemas inéditos de escritoras que representan a tres xeracións: Luz Pozo, Ana Román, Luisa Villalta, Enma Couceiro, Anxo Romeo, Olga Novo e Iolanda Castaño. A escolha das mesmas –para apresentar a escrita feminina do país en Portugal– foi responsabilidade de Alberto Augusto Miranda e Xoán Carlos domínguez. A editorial lisboeta xa prestou atención anteriormente á escrita galega e publicou anteriormente a Luisa Villalta, Carlos L. Bernárdez, Xosé M. Alvarez Cáccamo e Xilio L. Valcárcel. ♦

A historia do pastor Raul

Do corazón da natureza sae a historia de O Pastor Raul, cuxa autora, Eva Mugenthaler, non só se adicou a escribir senón tamén a ilustrar os seus lápices o relato. Canso de ser pastor e cheirar á ovella, Raul marcha á cidade, pero a natureza persigue e os seus animais consiguen atopalo no seu piso. Amor e humor para unha historia que len nenos e adultos. Traducido do alemán por Susana Fernández e Frank Meyer. ♦

Encontros e invencións en Granell

César Antonio Molina encargouse de seleccionar os textos de Eugenio Granell, que aparecen baixo o título Ensayos, encuentros e invenciones.

Trátase de textos escritos para prensa e rádio polo pintor durante o exilio nos que disecciona as súas teorías sobre música, surrealismo, arte, literatura, a guerra, o trotskismo etc. Guatemala, República Dominicana e Porto Rico son algúns dos lugares nos que Granell vai deixar a súa pegada. Unha parte desta antoloxía está cuberta polas "invencións", relatos surrealistas publicados en "La Nación" de Santo Domingo. Editado por Huerga e Fierro. ♦

Sobre o terrorismo de Estado

Noam Chomsky e Heinz Dieterich analizan en Hablemos de terrorismo as intervencións imperialistas de Estados Unidos, tanto en Latinoamérica como noutros países do mundo. Documentos inéditos avalan a análise de Chomsky nesta extensa entrevista con Dieterich. Publicado en Txalaparta. ♦

PREMIOS XERAIS 1998

MORNING STAR

Xosé Miranda

PREMIO XERAIS DE NOVELA, 1998

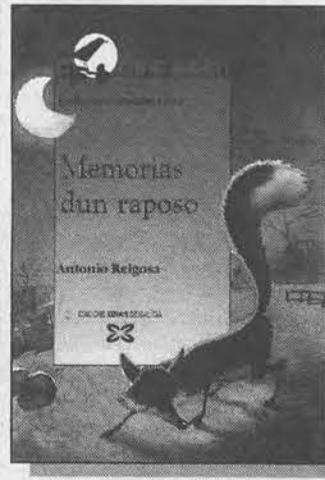

Unha novela de odios e amores, tiros, persecucións, paixóns e esperanzas. Unha novela que gusta sen adovíos.

MEMORIAS DUN RAPOSO

Antonio Reigosa

PREMIO MERLÍN DE LITERATURA INFANTIL, 1998

Engaiolantes fábulas de raíz popular cun humor desbordante.

XERAIS

Leituras

(Ven da páxina anterior) económica, a ideolóxica, a política e a militar. Acha que o desenvolvimeto social do poder non é evolucionista, senón episódico e analisa o triunfo do cristianismo en termos de coesión social. Anderson critica que non ter en conta o Oriente no seu estudo.

Bobbio e Ungar

O eixo do libro de Anderson é dedicado a Norberto Bobbio. Como tantos outros intelectuais, Bobbio acabou simpatizando co socialismo apesar das suas iniciais críticas a esta corrente políctica-social. Bobbio é liberal e socialista, liberal na defensa dun estado constitucional e socialista na defensa da igualdade. O seu enfrontamento máis directo co socialismo é a sua apostila pola democracia como procedimento que rexeita a ditadura do proletariado. Acha que o socialismo debe incorporar a democracia representativa. Democracia que se caracteriza por: a) sufragio adulto, igualitario e universal; b) direitos civis que garantan a libre exposición das opiniões e a libre asociación en movementos de opinión; c) toma de decisión por unha mayoría numérica; d) protección dos direitos das minorías contra todo abuso por parte das maiorías. Con todo, Bobbio non nega os inconvenientes deste procedimento: diminue a autonomía do individuo e redúcese ao ámbito da legislación. Bobbio aposta por xeralizar a democracia en todos os ámbitos posibles, de maneira que saia unha sociedade máis igualitaria. Mais, como avisa Anderson, a síntese entre liberalismo e socialismo nunca arraizou, mais a comprensión histórica dese proxecto talvez sexa requisito indispensábel para retomalo e levalo a bon porto.

O sexto artigo está centrado na figura de Robert Ungar, que pretende maximizar a nosa capacidade negativa, quer dizer, a posibilidade de cambiar calquier circunstancia. Ungar substitúe os diferentes meios de producción marxista polos contextos formativos, convuntos institucionais e ideoló-

xicos que resultan das diferentes distribucións de recursos. No ámbito político defende constitucións dualistas, ou seja, con dous centros de poder: o presidente e o parlamento. Ungar, brasileiro de nación, pensa que todo réxime político necesita unha revisión regular e non esporádica —é, pois, contraria á revolución— e defende a transferencia de poder: non se debe aceitar nada que sexa imposto. Como diu Anderson, un filósofo do terceiro mundo analisa o primeiro e tenta vaticinar o seu futuro. W. G. Runciman —a quien está dedicado o artigo sétimo— acha que a sociedade é unha forma de asignación do poder, tanto económico, ideolóxico ou coercitivo. Este autor defende unha teoría evolucionista da sociedade que se basea nunha selección social das prácticas que deitan do poder segundo a sua competencia. Ainda que segue un modelo biolóxico, e que mesmo Anderson considera simplistas algunas das suas propostas, pensa que Runciman produce unha teoría da historia de significativa aportación intelectual. Outro historiador que merece a atención de Anderson é Andres Hillgruber, que compara a traxédia dos xudeus coa dos alemanes do Leste baixo os soviéticos. Para Anderson a perspectiva de Hillgruber é excesivamente persoal porque a historia non é simplemente narrativa —relato, e aquí Anderson esquécese do mal que fixo a teoría da polifonia de Bakhtin, que acaba por converter a historia nun relato— senón unha forma de explicar evidencias.

No artigo seguinte compara o pa-

pel que Max Weber e Ernest Gellner outorgan á ciencia e á política. Para o primeiro a ciencia permite o control práctico e un coñecemento claro, e a política o dominio do poder estatal. Ambas as duas disciplinas comportan esixencias éticas: a ciencia debe procurar a claridade do pensamento e a política debe ser responsable. Weber acha que a ciencia trouxo unha desmitificación do mundo, que pode ter como consecuencia tanto un pluralismo ético como o niilismo. No ámbito político é un defensor do nacionalismo radical alemán. Se para Weber a ciencia provocaba unha perda de sentido existencial, para Gellner a perda é epistemolóxica. No século XX producíuse unha crise de valores que a ciencia pode solucionar, xa que posibilita a industria moderna que crie a prosperidade que á sua vez traerá a moralidade. Para Anderson esta argumentación non está fundamentada, á vez que resulta extremadamente materialista. Gellner chega mesmo a aplicar o nacionalismo únicamente en termos de industrialización⁽²⁾, de maneira que non consigue apreixar o feitizo do nacionalismo, que tanto cegou a Weber. Carlo Ginzburg, historiador italiano, estuda sincronicamente e diacronicamente diversas crencias asociadas coa bruxería, analisando os mitos como sistemas simbólicos. Ginzburg formula duas hipóteses básicas para explicar as constantes mitolóxicas en culturas mui diversas: ou ben débense á difusión cultural dunha única orixe dos mitos, ou ben baséanse na uniformidade do psiquismo humano. A redución dos mitos a un único significado é simplista, segundo Anderson, e acha que o italiano non ten en conta a evolución de certos rituais. Ginzburg propón un novo paradigma epistemolóxico que se basea en pequenos indicios como símbolos dunha verdade oculta. Anderson afirma que más profundidade non significa más significado. Ainda que respeitándose en grao sumo, mesmo tendo en conta que o seu traballo merece o maior respeito crítico, mesmo tentando salvalo de amigos "neoliberais", Isaac Berlin non queda libre das suas críticas, xa que considera que suas achegas a diversos autores non é nada doutrinal. Neste traballo, Anderson salienta o pluralismo de Berlin fronte ao monismo que imperaba desde a Antigüidade á Ilustración. Pero mália a multiplicidade de culturas e valores humanos, Berlin apóiese nunha natureza humana común (volve a certo monismo, xa que logo) no intento de evitar o niilismo inherente a todo relativismo levado en extremis.

O derradeiro artigo está dedicado a Fernand Braudel, que é o pretexto para falar dos autores que tratan o tema da identidade nacional. Para Anderson, a identidade nacional fundaméntase en diversos trazos distintivos como a moralidade, a criatividade, o con-

sumo, a sociabilidade... Se o carácter nacional tende a ser máis xeral, a identidade nacional é más reflexiva e requiere unha certa autoconsciencia do debilitamento do carácter nacional.

O ollar crítico de Anderson fixase, como se viu, nos temas más diversos, que analisa con ollos escudadores e desde unha perspectiva marxista (neo-marxista se se quer). Outro día será o momento de criticar o que non nos parece razoábel no marxista anglo-irlandés. ♦

X.G.G.

Aportación á historia das Terras de Lemos

Título: Heraldica de Pantón.

Autor: Isaac Rielo.

Edita: Edición do autor.

Pantón é un dos concellos que conforman a coñecida Terra de Lemos, unha comarca que se distingue pola riqueza do seu patrimonio artístico. Se interesa é o románico das suas igrexas e mosteiros, outro tanto se pode afirmar dos pazos e casas grandes con relación ao barroco. De aí que a heráldica se faga presente en todas as parroquias e na maior parte dos lugares, como heranza de tanto señores,

entre os que sobresaen os fundadores da liñaxe dos López de Lemos.

Un valor engadido é que aparece en galego, algo, aínda, non moi frecuente nesta clase de estudos.

O libro, *Heraldica de Pantón*, que ten por autor a Isaac Rielo Carballo, levanos só a un destes conceitos, quizabes o máis rico en escudos. Recolle as pedras de armas, que suman un total de setenta e nove, das que vintedous son dun tamaño reducido; e os escudos labrados en madeira son once. Das pedras armeiras, duas atópanse fora do concello, e outra desapareceu, anque existe testemuño gráfico.

Nos dous capítulos derradeiros figuran senillos apartados. Consagrado o primeiro aos emblemas, de simboloxía relixiosa polo xeral. Dedícase o outro aos escudos de persoas efigíeas, que están en diversos soportes, dos que é o principal o do bispo Páramo e Somoza, en pedra, existente na catedral de Santiago. As ilustracións complementarias recollen unha amosa de material fotográfico que serviu de base á elaboración dos debuxos, por certo magnificamente elaborados por recoñecidos debuxantes.

Cada escudo leva un estudio individualizado, co debuxo ao lado, no que se estuda a situación, a descripción, a significación dos cuarteis, a historia sucinta dos seus titulares, algun texto alusivo e bibliografía. Péchase o volume con tres cartas xeográficas, a bibliografía xeral, un índice de antropónimos, outro de topónimos e o taboleiro. O límiar, do propio autor, serve para introducirnos na xeografía e na paisaxe, pero sobre todo, na historia de señores e fidalgos e na evolución da heráldica local.

Un valor engadido é que aparece en galego, algo non ainda moi frecuente nesta clase de estudos. O centralismo, e polo tanto, o castelán, non acaban de desprendese dos investigadores formados lonxe das nosas fronteiras. ♦

R. LENZA

As novas tecnoloxías contra a democracia

Título: El fin de la democracia. Las nuevas políticas y las nuevas reglas de juego.

Autor: Jean-Marie Guéhenno.

Edita: Paidós. Barcelona, 1995 (orixinal francés de Flammarion, 1993).

Hai no enfoque dos textos de Huntington e de Gellner, analisados en críticas anteriores, porriba das suas indubidábeis diferencias, unha notoria coincidencia: o scepticismo no tocante ao cumprimento do ideal ilustrado de universalización da democracia, ou, dito doutro xeito, a desconfianza de que o sistema de liberdades poida estenderse a todas as sociedades, e mesmo que poida ser conservado no futuro nas que o teñen instituído.

Este mesmo scepticismo e desconfianza adopta, nunha obra do francés Jean-Marie Guéhenno, un carácter xa abertamente negador: para este autor, asistimos á fin da "era das nacións" para entrar nunha nova era, que el califica de "imperial, post-nacional, relational e non institucional". Nesta nova era, o réxime de liberdades democráticas deixaría simplemente de ter sentido. Non se trataría xa, segundo a óptica deste autor, de que outras sociedades democráticas (ainda que

LUZES

d e G a l i z a

Revista de liberdades, crítica e cultura. N.º 29. Año 1998. 600 Pts.

O conservadurismo local ten atopado na trama gubernamental, e apoíándose nas suas maiorías absolutas, unha maneira de racionalizar, centralizar e modernizar aquel vello caciquismo que non só marcou a Historia de Galicia senón que, unha e outra vez, condenou á súa sociedade ó inmovilismo, ó bloqueo das súas posibilidades.

A NOVA DOMA ECASTRACIÓN

(2) Se o nacionalismo non se pode explicar só en termos de industrialización, como ben di Anderson, o "vanguardismo" tampoco, como parece alvíscarse na súa crítica a Berman. Sobre nacionalismo e para unha crítica más profunda de Gellner, véase J. R. Llobera. *El dios de la modernidad. El desarrollo del nacionalismo en Europa Occidental*, Barcelona, Anagrama, 1998.

Leituras

tamén para Guéhenno o modelo oriental xogaría un papel relevante), senón que o próprio desenvolvemento interno a estas conduciría inexoravelmente á disolución dos eixos fundamentais da vida democrática.

Guéhenno pon o acento especialmente nas novas tecnoloxías (os medios de comunicación de masas, a informatización). A conversión da política en espectáculo mediático modifica a función do home político, que xa non ten como obxectivo a xestión da vida social, senón a "xestión profesional das percepcións colectivas". Segundo isto, estariase a producir un baldeiramento de facto da actividade política, reducida a un papel de simple representación dun espectáculo que non ten outro significado que o próprio do espectáculo: agradar ao espectador. Pero ademais coa particularidade de que este mesmo agrado pode ser –e é en realidade– modelizado pola acción conxuntada do político e o profesional dos medios.

O "estadio último da sociedade mediatizada", afirma Guéhenno, conduce ao "escamoteo do debate nacional" e á sustitución da verdade polos signos: "O saber... non consiste en descubrir nengunha verdade senón en colección de signos novos" (páx. 49). Como consecuencia final, a sociedade dominada polos media é "unha sociedade sen cidadanía", o que é o mesmo que dizer "unha sociedade" (páx. 45), entendida do xeito no que o foi até o de agora, é dicir, como separación institucional dos ámbitos do público e o privado.

A construción europea é para este autor un bon exemplo da nova lóxica que se impón na política da era imperial post-nacional, unha lóxica que el denomina "relacional", por oposición á "lóxica institucional" do Estado nacional. A oposición entre "nacionalistas" e "federalistas" sería un erro debido á inférmita da vella era, que impide decatarse de que "a Europa da era relacional deixou de ser unha idea política". Do mesmo xeito que os debates parlamentarios se reducen a negociacións entre funcionarios, que non responden diante dos cidadáns, porque no fondo "nengun parlamento pode modificar un detalle sen destruir o conxunto", a construcción de Europa non pode entenderse como un problema de confrontamento ou superación de Estados-nación precedentes, e moito menos como o producto de vontade de cidadáns libres.

O símbolo da nova era seria a "empresa transnacional" e a circulación da información pasaria a ser a cuestión clave, o que conllevaría un cambio na función e na natureza do poder. Desde a perspectiva desta nova concepción do poder, o paradigma contractualista resulta claramente desfasado, pois a cuestión da lexitimidade (central na teoría do contrato) praticamente carece de importancia. Perguntarse pola lexitimidade dunha instancia de poder na nova sociedade sería tan absurdo como perguntarse "sobre o carácter 'xusto' ou 'inxusto'" dun progra-

Primate, 1982. Fotografía de Manuel Vilariño.

ma informático". Porque, en efecto, o modelo de funcionamiento desta nova sociedade sería o "ideal cibernetico": "(o) ideal deste mundo non é o conflito institucionalizado (...) un estado estable no que a homoxeneidade é a regra e a diferencia unha anomalía". Velai a natureza da sociedade imperial, un imperio universal que carece de centro e periferia, simple rede de múltiples poderes que se contrarrestan ao tempo que simultaneamente se reforzan.

A empresa xaponesa sería o paragigma desta nova sociedade, en tanto que supostamente combina a máxima abertura nas discusións sobre que decisións tomar, coa xerarquia estrita na execución. O éxito xaponés fronte á crise empresarial americana evidencia o potencial de futuro do modelo xaponés, afirmación que, naturalmente, a actual crise das economías asiáticas bota por terra, salientando o risco de tomar como signos de procesos estableis o resultado de análises de situacións meramente conxunturais.

En calquier caso, Guéhenno cre atopar indicios suficientemente claros de que os valores característicos da sociedade democrática fundada nas liberdades civis camíña cara a sua autodisolución. Na nova era, o conformismo pasa a ser a condición necesaria para o bon funcionamiento social, resolvendo a difícil dialéctica entre individualismo e harmonia social, que as democracias intentaban resolver mediante o xogo das liberdades cidadáns e as institucións fundadas no consenso ou a elección das maiorías. Na sociedade da nova era gañarase en estabilidade o que se perda en liberdade, sen que iso signifique nengun tipo de conflito. A era imperial non precisa de homes libres, entre outras causas porque as liberdades hai tempo que deixaron de ser unha preocupación importante para a maioria da xente.

Non obstante, a disolución paralela das identidades nacionais (véxase o diagnóstico radicalmen-

te contraditório co de Gellner, e de moitos outros intérpretes da realidade social post-muro) substraerá á nova sociedade da estrutura de homoxeneización até entón vivente nos países occidentais. Non así nos países orientais, nos que sempre prevaleceu a "lóxica comunitaria" porriba da "lóxica de soberanía nacional". O renacer das identidades comunitarias (para Guéhenno verdadeiro signo dos novos tempos, que non deben ser confundidas coas identidades nacionais) viría proporcionar estes instrumentos de homoxeneización indispensables para os vínculos en rede que require a circulación de información.

O símbolo da nova era seria a "empresa transnacional"

O retorno das relixións cabrería enmarcalo nesta tendencia, que unha vez más é interpretada por Guéhenno

dun xeito á vez sumamente orixinal e certamente discutíbelísimos, porque nesta nova relixiosidade, segundo el a entende, caben do mesmo xeito o ascenso do islamismo (que identifica cunha adhesión de "capas miserables", segundo unha interpretación que os analistas mellor informados, entre eles Gellner, rexeitan) e a multiplicación das organizacións humanitarias (ONG) nas sociedades occidentais. Pero de novo Xapón oferecería o modelo máis significativo da nova relixiosidade, un modelo que combina o rexite da transcendencia e o dogmatismo dos principios coa divinización dunha "multitude infinita de signos", o que lle leva a avanzar a arriscada hipótese de que "(o) politeísmo ten sen dúbida máis futuro que o monoteísmo".

Outro signo da nova era que Guéhenno se atreve a predecir é a proliferación dun novo tipo de violencia. A disuisión nuclear supuxo simultaneamente o cúmio

da era institucional, "pola extrema concentración de poder que impón" e o "comezo da era imperial pola destrucción do corpo político que organiza". A violencia na era imperial será máis "difusa", privatizará (isto é, deixará de ser monopólio dos Estados nacións), criminalizará a política e politizará o crime, até establecer unha continuidade entre crime e guerra. Non haberá nova guerra mundial, pero tampoco paz, e os homes do imperio trocarán "en policias atentos, dispostos sempre ao acoso da diferéncia, do desconocido, do inexplicable".

Que ningún procure neste diagnóstico o máis mínimo asomo de crítica. O profeta da nova era vai deixando caer o seu vaticínio coa frialdade dun observador desinteresado. Novo Maquiavelo dos novos tempos, certifica a ausencia de moralidade ou fins éticos nas decisións políticas. Pero o que no grande florentino foi certamente lucidez develadora dos mecanismos políticos que a ideología medieval agachaba cuidadosamente, no noso francés toma a forma dun cinismo que, no canto de develador, se troca no máis inesperado xustificador das vergonhas do poder. Así, a corrupción, que para os moralistas ideólogos tradicionais da democracia é unha das grandes garras destas, non é un vicio senón que "só é nociva se non está xeralizada". O único problema da corrupción é que se faga "por fora do mercado", unha anomalia transitória que deberá subsanarse en tanto se aceite que a xeralización da corrupción, coa sua conseguinte legalización, é a "lóxica consecuencia do trunfo da única universalidade que nos queda, a do dñeiro".

Despois disto, que no epílogo o autor nos asegure que a opción do futuro deberá ser "unha revolución de orde espiritual", con debates éticos e non políticos, e que a política poderá renacer mediante un proceso desde abaixo, "de democracia local", no que o movimiento ecologista podería xogar o papel de novo modelo ideológico, o leitor previsiblemente verá como un simple signo dialéctico máis no xogo dos discursos para o espectáculo mediático.

Ten alguma relevancia este texto? Pagaba a pena dar constancia del entre medias de análises sérias e outras que, se non o son, si poden ser influentes? Só en tanto mostra de dous fenómenos sen dúbida característicos dos tempos que corren. O primeiro, os delírios aos que pode conducir o fanatismo posmoderno de derribar o vello soño ilustrado ("redactar a acta final da Ilustración" é un dos propósitos confessos do autor). O segundo, a sospitosa coincidencia de voces, aparentemente de procedencias dispares, sobre a inevitabilidade da morte da democracia. Que terá este vivo que tantos empeñan en ver xa cadáver?♦

MIGUEL VÁZQUEZ FREIRE

O cordel

Clave Orión

Número IV-V.

Directora: Luz Pozo Garza.

Edita: Poesía Galega Actual.

En homenaxe ao pintor Urbano Luguix, este número apresenta traballos de María Xosé Queizán, Ursula Heinze, Olga Patiño, Clementina Vidal, Anxos Romero e Soledad Losada, entre outros escritores. Lembrando a Igor Ivanov, recóllese poemas, con traducciones ao ruso, de Alvaro Cunqueiro, Eduardo Moreiras, Xohana Torres e Luz Pozo Garza. A directora da publicación achégase á poética de Meendinho e de Maruxa Olavide, Carmen Blanco á de Olga Novo en *Nós nus*, Andrés Pocicía á de

Eduardo Moreiras e Luis Alonso Girgado ás novas voces da lírica canária. Entre outras seccións e baixo o lema *Versión incluye traducciones ao gallego de poemas de Lila Zia, Armando Hernández e Charles Bukowski e ao castelán de Víctor Hugo.*♦

Gam

Nº 61. Decembro 1998. Ano VII. 300 ptas.

Director: Manuel Ángel Canedo Ríos.

Edita: Edixu.

Para cambiar de ano Gam presenta novo formato, novo deseño e novo director. Despois da marcha de Perfecto Conde, o seu editor Manuel Angel Canedo Ríos asume tamén a dirección. En galego, unha entrevista a Manuel Rivas –para o xornalista "un digno sucesor de Castelao"– co gallo da publicación de *O lapis do carpinteiro*. Entre outros traballos inclúe a reportaxe *Blanca Navidad*. *Una visita a la noche coruñesa, la ruta de la droga*, un perfil do secretario xeral para as relacións coas méjicas de comunicación da Xunta, Xesus Parga e un artigo de Xesus Sálgado sobre a fusión das caixas de aforro.♦

Iguana music

Nº 7. Xaneiro-Marzo 1999. 175 ptas..

Director: Alexandre Rodríguez.

Edita: Campus Magazine.

Entrevistas con Estereocéano, formación de Vigo que co seu pop de bases electrónicas apresenta o seu primeiro disco *Caleidoscopio* e o grupo de Vilanova de Lourenzá Skornabois. Do panorama estatal, conversas co grupo de hip-hop español Sólo los solos,

Ibon Errazkin de Le Mans, Protónes, Javier Vargas e Reincidentes. Conversas tamén con REM e Hole, unha aproximación ao rock escandinavo e informacions e forma de contacto con diferentes grupos de Vigo e A Coruña, fundamentalmente.♦

doskopio e o grupo de Vilanova de Lourenzá Skornabois. Do panorama estatal, conversas co grupo de hip-hop español Sólo los solos,

LEMBRANZA E REINVINDICACIÓN DE SEBASTIÁN MARTÍNEZ-RISCO NO CENTENARIO DO SEU NACEMENTO

XOSÉ RAMÓN FREIXEIRO MATO

O ano 1999 que acabamos de iniciar apreséntase en efemérides no ámbito da nosa historia literaria. Por unha parte, a Real Academia Galega dedícallle o Día das Letras a Roberto Blanco Torres e a Xunta declara 1999, segundo vén sendo tradição, como ano consagrado a este autor. Por outra parte, a Consellería de Cultura ten programadas para os días 4 e 5 de Febreiro en Rianxo unhas Xornadas sobre Rafael Dieste con motivo de se celebrar o centenario do seu nacemento, ocorrido o 29 de Xaneiro de 1899, o tamén tradicional Congreso do mes de Maio sobre o autor a quen se lle dedica o Día das Letras Galegas e outras Xornadas sobre o figura de Valentín Lamás Carvajal para o mes de Outubro por se cumpliren 150 anos do seu nacemento, feito que tivo lugar en Ourense o 1 de Novembro de 1949.

Sen ser especialmente entendido nesta clase de eventos, todos eles me parecen xustos e mesmo necesarios para recuperar-

nos do esquecemento en moitos casos e noutras para actualizarnos e aprofundarmos no coñecimento de personalidades que constitúen parte fundamental do noso patrimonio cultural e tamén da nosa historia colectiva como pobo, honrando de passo a memoria de persoas a quem tanto debemos e que na maioria dos casos morreron sen teren a satisfacción do recoñecimento debido. Por iso mesmo non me parecería xusto deixar de asinalar o perigo e a inxustiza de nos esquecermos doutra figura relevante das nosas letras e sobre todo da nosa cultura. Refírome a Sebastián Martínez-Risco Macías, de quen tamén agora se cumpre o centenario do seu nacemento, que tivo lugar en Ourense o 19 de Xaneiro de 1899, dez días antes, pois, de se producir o de Rafael Dieste.

Sebastián Martínez-Risco desempeñou un papel primordial no proceso de restauración cultural da posguerra, do que se converteu en máximo representante oficial através da pre-

sidencia da Real Academia Galega, exercida na difícil etapa que vai de 1960 a 1977, ano da súa morte. Durante este período alcanzou un grande protagonismo na vida cultural e social galega, tanto do interior como da emigración, ostentando con grande dignidade e dedicación a representación simbólica do país, nunha etapa en que este carecía de institucións minimamente representativas. A xenerosidade no traballo, a ausencia de ambicións persoais, o carácter conciliador e bondadoso, así como o amor ao país e á súa lingua e cultura, marcaron a súa traxectoria como presidente da Academia, á que lle deu prestixio e presenza pública.

Importante foi tamén o seu labor de investigador e difusor da nosa lingua e literatura, e en xeral da cultura galega, posto de manifesto nas numerosísimas conferencias e discursos pronunciados ao longo de todo o país e nos centros galegos do exterior, así como nas ponen-

cias apresentadas a congressos, ben sobre temas xurídicos galegos, ben sobre temas literarios, especialmente sobre os nosos poetas más representativos e sobre a literatura popular, temas todos eles de que era un grande coñecedor e entusiasta divulgador.

Como escritor, primeiramente en español na inmediata posguerra e con posterioridade fundamentalmente en galego, é autor dunha obra de volume considerábel, en parte ainda inédita, onde se acham representados praticamente todos os xéneros literarios, mais en que destaca o ensaio, tanto xurídico como literario ou lingüís-

tico. Ademais de numerosísimos artigos, prólogos ou reseñas e comunicaciones, publicou libros de poesía como *Do recuncho amado* e *Nadaliñas* ou ensaios como *O sentimento da xustiza na literatura galega*, *Presencia da lingua galega*, *Conferencias encol de Castelao*, *Proxección da abogacía na sociedade galega*, etc.

‘A Real Academia Galega ten a obriga moral de recordar e honrar a quen foi o seu presidente durante un longo e complexo período da súa historia’

Porén, hoxe pódese observar un xeral descoñecimento sobre a súa personalidade e significación dentro da cultura galega, así como sobre a súa obra, resultando a súa figura inxustamente esquecida no noso panorama cultural. O papel desempeñado durante moitos anos na representación cultural de Galiza, como figura aglutinadora e home “bon e xeneroso” que non buscó a satisfacción da vaidade persoal, senón o progreso cultural e espiritual do país, sendo autor, ademais, de importantes traballos de creación literaria e ensaísticos, fai necesario o redescubrimento e actualización de tan importante personalidade da cultura galega, nun acto tamén de xustiza con quen entregou o mellor de si mesmo en defensa e potenciación do patrimonio colectivo dun pobo dado a esquecer os seus máximos valedores.

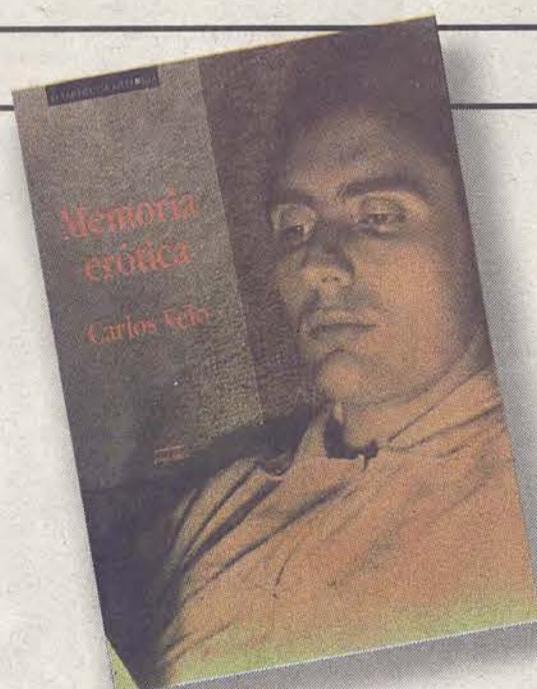
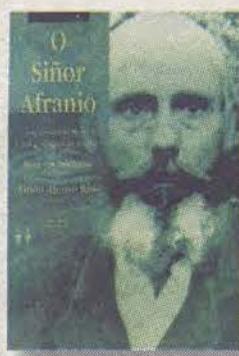
As nosas institucións políticas e culturais afinda están a tempo de contribuír a recuperarnos e honrarnos a memoria do autor aproveitando esta efeméride do centenario do seu nacemento, que de nengunha maneira debería pasar desapercibido. En primeiro lugar, coido que é a Real Academia Galega quen ten a obriga moral de recordar e honrar dalgún modo a quen foi o seu presidente durante un longo e complexo período da súa historia, con importantes logros derivados fundamentalmente da súa desinteresada e sacrificada dedicación persoal; teñímos en conta que el foi quen xestionou a actual sede académica e a celebración do Día das Letras Galegas, por exemplo. Parece este o momento oportuno para a Academia saldar a súa débeda con quen tanto fixo por ela. Por outra parte, a Xunta, e en concreto a Consellería de Cultura, tamén debería tomar algúna iniciativa ao respecto, igual que o Concello de Ourense, onde naceu no seo dunha familia de forte enraizamento cultural na cidade, e o da Coruña, onde decidiu viver unha boa parte da súa vida e onde levou a cabo unha intensa actividade a favor da cultura.♦

NOVIDADE

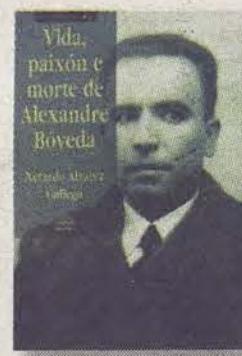
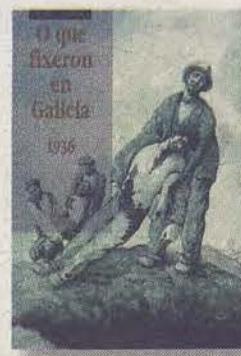
O FARDEL DA MEMÓRIA

Memoria erótica de Carlos Velo

1.450 pta

EDICIONES
A NOSA TERRAO Síñor Afranio
Antón Alonso Ríos

1.600 pta

Vida, paixón e morte de Alexandre Bóveda
Xerardo Álvarez Gallego
1.800 ptaCarlos Velo.
Cine e exilio
Miguel Anxo Fernández
1.800 ptaEra tempo de apandar
Ramón de Valenzuela
1.600 ptaO que fixeron
en Galicia
1936
Miguel Anxo Fernández
1.450 pta

Xavier Villaverde estrea *Fisterra*, unha idea ben filmada pero sen desenvolver

• MANUEL VEIGA

Xavier Villaverde é un grande profesional da imaxe, capaz de someter a técnica aos seus desexos. Posue ademais un estilo próprio. As suas imaxes son case sempre recoñecíbeis. É un artesano, pero esa personalidade, fácil de distinguir, fai tamén del un artista. En canto á narración, Villaverde é capaz de soñar mundos e xa se sabe que non hai cine sen fantasia, sen emoción. Oficio e criatividade convírtense nun director de cine de talento, que de aquí en diante podería empezar a dar froitos, se as oportunidades non lle fallan. Decimos de aquí en diante, porque el é ainda un director novo: anda polos coarenas. Quédanlle un par de décadas para compoñer unha obra sólida que instale ao noso país no mapa mundi da ficción cinematográfica.

A pesar de todo, quizá porque o cine galego está ainda por ver ou por un perxuício próprio, cando coñecemos a idea argumental de *Fisterra* dubidamos de que Villaverde fose capaz de facérnola críbel, como cando imos ao teatro e desconfiamos de que eses actores que coñecemos da rua señan capaces de meternos no seu personaxe. Esta primeira inquietude queda resolta nas primeiras esceas dos cons batidos polas ondas de *Fisterra* e dunha correcta Geraldine Chaplin. Cremos o argumento porque Villaverde constrúe desde o inicio unha atmósfera particular (eu son dos que pensan que para descubrir a veracidade dun filme chega case sempre co primeiro minuto), unha atmósfera que se sostén, sen fracturas até o final.

Como se sabe, o cine é unha representación elaborada con distintos fragmentos de imaxes e también de sons. A eficacia do director demóstrase cando logra que os costuróns non se vexan. E aquí radica unha das maiores virtudes de *Fisterra*. A concatenación de secuencias, así como a inserción da música están perfectamente realizados. O espectador non sofre cos cambios espaciais, eses que nos filmes maiores renxen como cando imos conduciendo e cambia o firme da calzada. Os cambios de cenários sempre son agradecidos e Villaverde lévanos da man con firmeza narrativa. A música, tantas veces usada como video-clip, é dicer como pegote sen función precisa no discurso, serve aquí con eficacia para marcar as pausas, para definir o tono ou para enfatizar unha cena.

Fisterra é sen embargo un filme que se fai longo e non precisamente pola falta do clima adecuado, senón porque non conta o suficiente. O guión de Miguel Anxo Murado, un escritor profesional, con calidad demostrada, quedase curto. A idea da película é vá-

lida, pero está sen desenvolver. Falta unha maior profundización no tema e nas personaxes. Dá a impresión de que o guionista non tivo tempo abondo para armar a idea do fillo que busca ao pai que marchou de casa. O tratamiento, por exemplo o do irmán maior na labor iniciática á vida do más novo, resulta esquemático. O mal

non parece atribuíbel aos actores que, sen brillar, están en líñas xerais no seu sitio. Nancho Novo consegue sostener o papel que ten nas mans, pero claro está, ningún lle pode pedir a calidade dun veterano Federico Luppi que por si só enche a pantalla. O diálogo de perguntas sen resposta (a que te dedicas?, onde está o noso pai?) reiterase provocando o cansancio do espectador que axiña se de-

cata de que alí non hai nada más. Só o enigma final de saber onde está e que fai realmente o pai, así como a boa factura xeral do filme, nos mantén nas butacas.

O tema de *Fisterra* queda en crisálida, sen chegar a convertirse en vólvoreta. Eu penso que Villaverde e Murado foron tamén conscientes deste fallo e tomaron o camiño pior, o de cubrir o guión cun costumismo de época (a discoteca con mulleres bailando na xaula, os deseños posmodernos dos pisos dos protagonistas, a

A versión galega de *Fisterra* estase a proxectar nos cines do país.

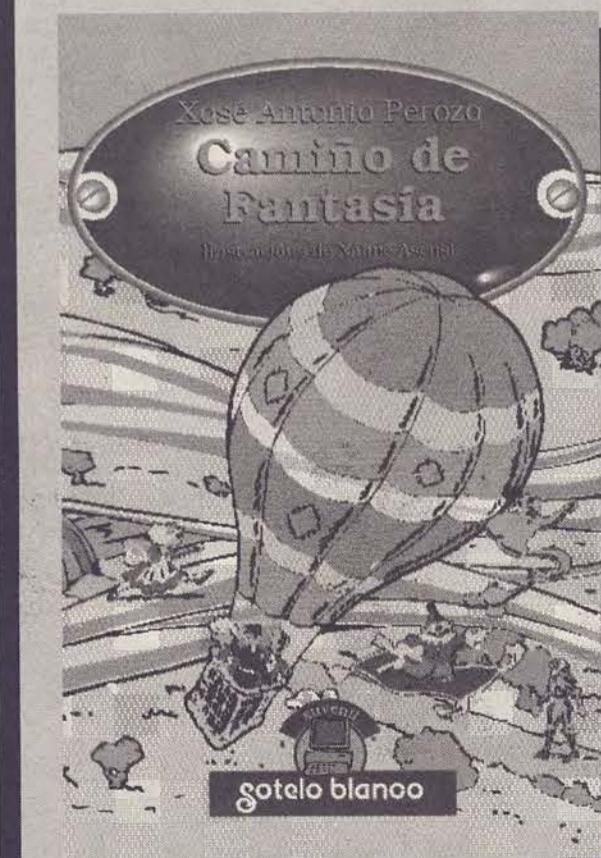
maleta de droga) que fará desfete filme un producto más efímero do que merece. Tamén hai nel algúna concesión ao fácil, como o de subir ao ouetro da cidade a chamar por teléfono e de paso mostrar as vistas. A calidade de Villaverde non precisa dese recurso ao óbvio, de feito case sempre logra disimular as pasaxes argu-

mentais tópicas cunha filmación orixinal.

Non deberían descuidarse os guionistas de verdade se quere facer bon cine, como é este caso. Un boa película precisa de bons diálogos, de golpes de intelixencia que resumen un mundo nunha cena. Pero non hai síntese se director e guionista non teñen

antes moi claro e con detalle o carácter e as razões que moven aos personaxes. A síntese cinematográfica non é máis que a crema dunha reflexión moito más profunda que non se mostra enteira, pero que as imaxes permiten intuir. Confundir sintético con simples aboca a obra á superficialidade ou, se a promoción é boa, ao pretencioso.♦

xuvenil

Xosé Antonio Perozo
Camiño de Fantasía

Unha novela que é un auténtico xogo de imaxinación.

Do mesmo autor:
O enigma de Embívicos
Don Ogro de papel

gotelo blanco

Inadaptats, dez anos de música revolucionária desde o Penedés

O grupo catalán visitou Galiza co seu terceiro disco Moti! Avalot

• A. ESTÉVEZ

Ao berro de *Temos que mudar a historia*, Inadaptats fai brincar nos seus concertos a un público que se define como o próprio grupo: revolucionario e antifascista. Estiveron pola Galiza –xa é a terceira vez– participando nun concerto solidario con Cuba, en Pontedeume, e tamén na sala Iguana de Vigo, nunha actuación organizada polo catálogo Sons de Loita, e compartindo escenario cos estradenses MxDxR. “Case todas as actuaciones que facemos tienen unha motivación política ou social. O obxectivo do grupo é comunicar ideas e amosar que os que pensamos que podemos cambiar a historia non estamos sós”, din os membros do grupo de Vilafranca del Penedés.

Comezaron a tocar cando tiñan catorce e quince anos. Era o ano 1989 e coincidia coa eclosión dos centros sociais *okupados* e coa aparición de grupos denominados radicales. “Para nós a política era máis importante que a música. Preocupabámosenos máis do que pasaba ao noso redor que de tocar ben. En pouco tempo, tiñamos que facer a mili e incorporamos ao noso traballo reivindicacións como a insubmisión”, conta Alex, o cantante de Inadaptats.

Moti! Avalot... (Motin Disturbio...) é o título do terceiro disco

P. BERGANTÍNOS

do grupo, gravado no selo basco Esan Ozenki. “Gravar con esta compañía é un soño xa que se mantienen á marxe da música comercial incluíndo no seu catálogo a grupos de esquerdas pero, ao tempo, teñen contactos e unha infraestrutura que permite ofrecer un producto de calidad que, ademais, vai estar en todas as tendas. Para nós, é sair do gueto”, comentan Álex e Bull, o baixista.

A situación mudou desde a primeira disco, gravado en 1992 baixo o título *Crítica social*. Despois chegaria o traballo *Per tots els mitjans* (Por todos os medios). Os gastos de producción pagábanse a medias entre o grupo e a discográfica, neste caso Capitan Swing. O Gal, a situación dos presos, as peñas antifascistas nos estadios de fútbol ou a recuperación da

memoria histórica son temas das suas cancións. “A primeira maqueta gravámosla nunha casa libertaria. Sentimos moito respeito por este ambiente, que ten grande tradición en Catalunya, desde antes do 36”, comenta Álex, para engadir que a ideología do grupo xira ao redor do independentismo e do comunismo “dentro da pluralidade subversiva, como nós a

chamamos, e que inclue a todas as persoas que dalgún xeito buscan a contrainformación na música”.

O rock institucional

Jokim, Bull, Álex, Thrashoo e Alex Illich son os cinco componentes da formación de Vilafranca del Penedés, que sufriu algun cambio desde os inicios en 1989. Ningun deles vive da música. Fillos de emigrantes, comezaron a cantar en castelán para, agora, ter un repertorio maioritariamente en catalán. “Démonos conta de que a recuperación lingüística era vital e mergullámonos de cheo nesa tarefa”, sinala Álex.

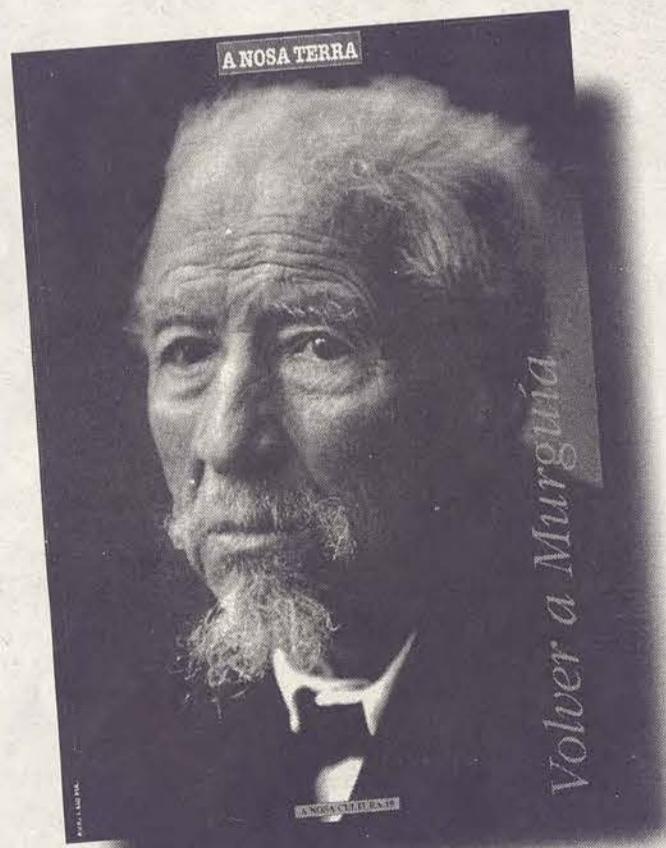
E, sen embargo, distanciase do “rock catalán” como etiqueta. “Hai moitos grupos que están institucionalizados porque neste mundo de subvencións e apoios gubernamentais as mensaxes rebáixanse, e quen che dás os cartos busca que cumprás coa sua ética”, comentan Álex e Bull convencidos de que a sua mensaxe é imposible de edulcorar.

Deste novo disco, *Moti! Avalot*, levaban vendido perto de tres mil cópias á altura do verán. “Hai meses que non sabemos das cifras de venda pero dos anteriores discos vendimos ao redor de cinco mil cópias que, economicamente non significan moito. En Catalunya hai agora mesmo grupos que están vendendo 150.000 discos, un dato surprende tendo en conta que son grupos que non cantan nem en castelán nem en inglés. As nosas vendas son importantes tendo en conta o tipo de grupo que somos e o espazo que ocupamos no noso país, que é o que correspondería en Euskadi ao rock más radical”, di Álex.

Sinceridade musical

Levan dado concertos no só dentro do Estado senón na França, Itália e Suiza “gracias aos contactos feitos con grupos que coinciden co noso xeito de pensar”. Lembran especialmente, ademais dos concertos en Euskadi neste ano recién rematado, a actuación nun centro social de Roma. “En Itália hai centros *okupados* con capacidade para milhares de persoas. As actuacións que por ali pasan contan cun público fidel que se interesa ainda que non coñeza ao grupo musical que vai ver. A partir da viaxe a Itália, vendimos ali 800 cópias, unha cifra importante tendo en conta as nosas vendas”, sinala Álex.

Encorsetados dentro do ska, rexeitan cingirse a un estilo musical porque, segundo explican, “intéresanos a mensaxe e, polo tanto, escotamos desde aos cantautores até o hip hop ou o funk”. “Queremos ser sinceros e conseguir que a xente se contaxie e se sensibilice coas nosas denúncias e, dese xeito, ir saíndo da marxinalidade”, comenta Álex. Con proclamas a prol do povo cubano, dos presos políticos e do feminismo, despedíronse do público galego que, a cada, é máis numeroso. ♦

Volver a Murguía

A NOSA CULTURA 19

P.V.P. 1.450 pta.

A 75 anos da sua morte volver a Murguía é facelo ao cerne mesmo do rexurdimento da nación. A todo un sentimento colectivo que el labrou nas conciencias dos nosos intelectuais decimonónicos como paso previo á restauración dunha memoria histórica valedora, cal idea forza do primeiro rexionalismo e andando o tempo do galeguismo político.

Con Justo G. Beramendi, Ernesto Vázquez, Carlos F. Velasco Souto, Ana Belén Fortes, Ramiro Fonte, Xosé M. Fernández Costas, Henrique Rabuñal, Teresa López, Elisardo López Varela, Eugenio López Aydillo, Francisco Antonio Vidal e Marga Romero.

A NOSA TERRA

Antón Lopo e Ana Romani

'A poesía é a arte total, radical e transformadora'

•• CARME VIDAL

OS XOGOS DE ESPELLOS DEFORMAN E MAGNIFICAN. AS MÁSCARAS TÓRNANSE NA MELLOR METÁFORA DUN TEMPO NO QUE OS MODELOS IMPOSTOS ESVAEN CALQUER POSIBILIDADE DE RECONOCER A PRÓPRIA IDENTIDADE. E ANTÓN LOPO E ANA ROMANI ENCONTRAN NA POESÍA A MELLOR ARMA DE PERGUNTAR AS

RESPOTOS, DE DENUNCIAR UN ESTADO DE COUSAS QUE NON RESPONDE ÁS SUAS INQUIETUDES, DE TRANSFORMAR MESMO A MEIO DO SINGULAR EXERCICIO QUE É O PENSAMENTO. PARA ISO ARTELLARON LOB*, O ESPECTÁCULO POÉTICO QUE O XOVES, DIA 21 DESTE MES, ESTREAN NA SALA GALÁN DE COMPOSTELA.

A. PANARO

Antón Lopo e Ana Romani converten no seu espectáculo á poesía na arte total, nunha proposta radical e de vanguarda na que os poetas se tornan tamén en obxectos de exhibición. Os poemarios *Arden*, de Romani, e *Pronomes* de Antón Lopo -Espiral Maior-, son a base textual da montaxe que ben pode ser un concerto global, ao dicer de Antón, ou un recital con trazos propios, ao dicer de Ana. Perguntan ás respostas, verquendo nos seus versos unha nova denuncia que pasa, desta volta, pola aposta polo colectivo con identidade propia fronte ás máscaras que, á maneira de corsé, só conciben un mundo a modo de estereotipos.

Con poéticas distintas pero preocupacións comuns, os dous coinciden á hora de falar na bondade do xénero para querer as preocupacións de hoxendia. Arriban en Lob* s cunha traxectoria literaria ben coñecida, con marcas de seu que agora se mesturan sobre o escenario no que os poetas deitan a sua obra en conxunto, nunha simbiose que mesmo se palpa cando falan. Para Lopo, a obra de Romani su-

pón "unha quebración do ritmo que caracterizaba a sua liña, apostando por unha decidida ruptura moi interesante cun papel fundamental para o silencio e a evocación, dándolle máis peso á imaxe". Para Romani, o *Pronomes* de Lopo "é o desvelamento do teatro de máscaras, esa reflexión sobre as apariencias, sobre a hipocresía da sociedade contemporánea, e unha das apostas más singulares deste momento. Reflexión tamén arredor da homosexualidade a partir do negado, desde a imposibilidade de ser e desvelarse".

Ana Romani escribe desde o feminismo, xa non só como clave de pensamento senón tamén como maneira de estar no mundo. Despois das duas primeiras partes nas que a autora reflete sobre a recuperación da liña feminina e a historia personal, o seu poemario abre a unha "búsqueda do outro, do el, ao encontro co masculino desde a conciencia do feminino. Segundo a liña do movemento feminista dase un paso máis do que o poema "A ti escollido por esposo" quizais sexa o máis ilustrativo".

Antón Lopo nomea a Suárez Picallo e a Oscar Wilde para situar nun mundo "de apariencias e ir desvelando o ser diante delas. Os dous personaxes acaian ben para ir entrando polo funil que é todo o libro no que o tema é a denuncia da imposibilidade de ser e mostrarse. Suárez Picallo foi marxinado en canto homosexual, e do mesmo xeito que Ana intenta un avance no feminismo, eu busco ir mostrando o ser diante das máscaras. Contra o que acontece co feminismo como movemento, a homosexualidade non ten historia".

Un e outro, entenden que a sua é unha poesía reivindicativa e teñen vontade de seren "altofalantes dunha situación que non funciona e que queremos denunciar, tamén cunha renovación formal desa denuncia. Unha das nosas máximas é que queremos pensar, por riba do entorno e cunha preocupación polo colectivo; son libros plurais. Cun compromiso ideolóxico claro porque escribemos sobre o que nos preocupa e o facemos cun afán de mudar as cousas. Seguimos pensando que a palabra po-

de ser transformadora, pero tamén o xesto e outros elementos, por iso facemos un espectáculo".

No camiño da arte total

E no espectáculo, eles mesmos se sorprenden da dimensión que toma a palabra poética, converténdose en social na sua case representación e tirando de forma inevitável -"como necesidade persoal", din- pola posta en escena. "Compre entender á poesía como arte total, e esta concepción ven xa desde o surrealismo. Vírono en especial os artistas plásticos. A poesía é quen de aglutinar todos os elementos simbólicos que logran reordenar ou desordenar, é a única que lle pode dar sentido global, aos símbolos como elementos de comunicación" anota Antón Lopo, botando man de toda unha liña de artistas, desde Joan Brossa a Ana Mendieta.

"Tivemos necesidade de buscar outra maneira de dizer os nosos poemas. Conxúganse todas as artes, desde a imaxe até a música ou a introducción de elementos teatrais, por iso só cabe definilo como un espectáculo poético".

Diría que se trata dun recital cunha dimensión distinta, porque ao mellor a tal altura non abonda só con escuchar un poeta recitando os seus versos, pero, de todos xeitos, a proposta está na liña das iniciativas que se están producindo no camiño de facer do poético algo social. Nos recitais estase a ver a capacidade de convocatoria que ten a poesía".

Laboratorio de esculcas

O tempo de preparación e a historia de camaradaxe que hai entre os dous, acrecentada tamén cunha manchea de traballos comuns, non tira para que se enfrenten de maneira distinta á presentación pública do seu proxecto. Son "duas cabezas unidas" que tanto se acougan como se animan, numha sorte de tensión emocional que bate coas suas distintas formas de ser. Para Lopo, moito máis atrevido nas suas afirmacións, trátase dun "laboratorio de esculcas poéticas, recollendo tamén esa linguaxe tan contemporánea que é traballar co corpo, convertíndoo en material de arte. Pretendemos a intervención, que o laboratorio sexa complexo, e niso si que é novidoso. A redescuberta é cando o texto forma parte nosa desde fóra". Ana Romani gosta de falar só de "poetas que soben ao escenario para dizer os seus textos utilizando outros elementos. A vertice é imensa pero sobrevenlle a necesidade persoal de expresión".

Antón Lopo é coordinador da sección en O Correo Galego e Ana Romani dirixe o Diario Cultural da Rádio Galega, profisionais os dous no xornalismo cultural -"porque cadrou" comentan á par- entenden que a sua "vocación de artistas antecede ao propio meio do que vives". Non cren por iso que o lugar privilexiado de observadores que é o seu traballo lle dé as claves de solución do proxecto. "Non sabemos a viabilidade que vai ter, non sabemos se o momento é oportuno ou non, se as condicións do país son as adecuadas ou ao contrario" explica Ana Romani que conta que o espectáculo percorra logo o país á maneira de circuito poético, nun tempo no que as máscaras sementadas por toda parte propician a búqueda da "autenticidade que ten a expresión poética, case nun berro contra a hipocresía".

Tanta poesía é tanto poeta, ouven dicer a cotío. "Deberíase cambiar a ladaifia para dicer que temos un patrimonio riquísimo e ver como o podemos sacar adiante. É mesmo coma quen di que temos o terreo cheo de carballos e se laia de non plantar piñeiro cando o que tíña que facer é buscarle saída ás suas propias árbores" aponta Antón, Lopo nesta ocasión, perdendo a xinea familiar, non sendo fillo de ninguén e tamén buscando múltiples faces que deixen distintas pegadas, fuxindo do monolitismo.

Imposibilidade de ser social. De sexo e coraxe de ser da man do feminismo no caso de Romani, necesidade de apontar co dedo a falsidade, no de Lopo. Búsqueda así da identidade, vencendo o xogo de espellos que impón a ferro os seus modelos. ♦

Como un ateo como vostede chegou a interesar polo apóstolo Paulo?

Achegueime ao apóstolo Paulo como a unha figura do pensamento e da acción que non só é dunha envergadura excepcional, senón que sobre todo se desvia completamente da idea de obra ou da marcase persoal dunhas poucas trazas gloriosas. Xa estamos fartos, coido eu, da postura "literaria", construída no século XIX, pola que o Eu da obra, ou a súa patética nada, vese como unha excepción na orde xeral das cousas. Todos esos "absolutos literarios", todas esas "conversas infinitas", todos esos Libros, toda esa retirada do Ser do que o poeta sería o pastor, toda esa brancura sobre a páxina branca, e todos esos escritores que cantaban a cantinela da subversión por medio da lingua... Si, xa sei, cumplíri pasar esa experiencia, eu tamén, mesmo eu, e calquera que pretenda anular esa experiencia sen dúbida está incubando algún plan reactivo. Mais contemplémos a Paulo: poucos textos tiveron un efecto tan fulminante e perdurable no destino de noso pensamento "occidental". Pero nunca tivo a máis mínima intención de escrever textos. Queria soamente organizar nunhas poucas cidades do império romano pequenos grupos de militantes que máis ou menos fosen fieis ao que el consideraba un acontecemento sen precedentes. Unha presa de cartas, a continencia más completa, o sometimento do escrito á urxencia e á convicción... Que acougo! Que frescura!

Aquí temos outro paroxiso: vostede coñecido filósofo, velaquí que se apaixona pola figura dun "antifilósofo". Que entende por "antifilósofo"?

Un antifilósofo é algúen que lle da ao filósofo: vostede fala da verdade, despregá o seu concepto, mais vostede falla na única cousa que importa, que é: a verdade só pode existir para algúen. Ou menos: unha verdade pertence á orde subxectiva do acto, nunca á orde impersonal do concepto. O antifilósofo cre que cómpte sempre mostrar e experimentar unha verdade, que ela implica un encontro, e que elude a construcción intelectual ou as sutilezas da proba. O antifilósofo para dar exemplo expone: exibe a sua propia vida como escena efectiva da verdade. Esta é a razón de por que temos as Confesións de Rousseau, o relato polo miúdo de Kierkegaard do seu noivado con Regina, e o Ecce Homo de Nietzsche. Do mesmo xeito, para Paulo a única proba aceptábel é a convicción coa que cada persoa declara a sua fe aos outros. O "quen son eu, eu que vos quere falar?" é crucial. Ou ben, para dícelo de maneira más abstracta: o antifilósofo considera que todo enunciado se sostén en última instancia no anaco de carne que arrinca ao suxeito vivente, ao suxeito da enunciación.

Suxento sen obxecto

Como un acontecemento non histórico, pertencente á orde da fábula (a resurrección de Cristo), pode ser a orixe dun procedemento de verdade?

Non digo, e nunca dixen, que a convicción cristiana sexa un pro-

Alain Badiou

'Poucos textos tiveron tanta influéncia no pensamento occidental como os de San Paulo'

• JACQUES HENRIC

AO FINAL DO SEU ENSAIO SOBRE SAN PAULO, ALAIN BADIOU CITANDO A NIETZSCHE, LEMBRA QUE OS ACONTECIMIENTOS VERDADEIROS CHEGAN SEMPRE A PASO DE POMBA. PARA MIN, GARDANDO TODAS AS DISTANCIAS, (O ACONTECIMENTO QUE OCUPA O CENTRO DO LIBRO É NADA MENOS QUE A RESURRECCIÓN DE CRISTO...), O SEU SAINT PAUL OU LA FONDATION DE L'UNIVERSALISME SIGNIFICA NA ORDE DO PENSAMENTO (E DA POLÍTICA?) UN VERDADEIRO ACONTECIMENTO E DIREI TAMÉN QUE DESDE UNHA RARA DISCRECION É COMO ALAIN BADIOU VAI ABRINDO O SEU CAMIÑO ENTRE O BARRILLO QUE FAN NOS MEDIA SOCIOLOGOS, PSICÓLOGOS, FILÓSOFOS, POLÍTICOS, INVESTIGADORES ETC.

cedimento de verdade. Eu non considero máis ca catro tipos de verdades: artística, científica, amorosa e política. A relixión non é ningún destes tipos, nem por outra banda, a filosofía. O que amoso é qu'a argumentación de Paulo se atopa enteramente baseada nunha concepción de verdade de que, ao meu ver, nos seus aspectos máis xerais, resultame perfectamente aceitábel como filósofo que, neste caso, e en moitos outros, pode aprender algo dun antifilósofo. A concepción en cuestión propón que toda verdade singular se orixina nun acontecemento (e non nunha estrutura), destituída os nomes e os saberes establecidos, constitúe un espacío subxectivo novo, esixe de quen a sostén unha fidelidade militante e constitúe en virtude do seu principio unha mensaxe universal que non fai concesións nem ao sexo, nem á posición social, nem á pertenza comunitaria. Como di Paula, se Cristo realmente resucitou, entón xa non hai nen xudeos nem gregos, nem masculino nem femenino, nem escravos nem homes libres. Todo isto é unha invención notábel de Paulo. Que o acontecemento reivindicado sexa unha fábula, que a historia do cristianismo teña probado ampliamente que non era cuestión de verdade (no sentido que eu lle dou a esta palabra), senón de poder de Estado, non invalida de ningunha xeito o conxunto de enunciados nos que Paulo inscribe a sua concepción

do que é unha verdade.

Nos textos de Paulo que vostede cita, hai un extraído da epístola aos Romanos que é impresionante pola sua complexidade e profundidade. Un ten a impresión de que o inconsciente, tal como Freud e Lacan o teorizaron, acaba de ser descuberto neles.

Non hai dúbida de que Paulo descubría algo crucial, no tocante á relación de reciprocidade paradoxal que existe entre a lei e o desexo. Para comprenderlo cómpte partir da visión dividida que Paulo ten do suxeito, sexa cristiano ou non. Este suxeito en realidade está formado por duas vías, dúas orientacións, dous dispositivos: o da vida e o da morte. O que é pre-freudiano, despois de todo: pulsión de vida e pulsión de morte. É esencial decatarse de que non hai aquí nada biolóxico nos termos "vida" e "morte". Son dous modos posíbeis de existencia do suxeito, que, xeralmente, se atopan ensarillados. Paulo amosa entón que a lei no seu sentido prohibitivo e prescriptivo, a lei das Taboas de Moisés, define unha forma enteramente particular de quiasmo entre a vida e a morte. Acontece que só unha lei pode designarle un obxecto ao meu desexo, polo único motivo da súa prohibición ou do seu ocultamento. Só a lei encadea repetitivamente o meu desexo, convérteo nun tipo de automatismo que vi-

ve por si mesmo, deixando a un lado a subxectividá ceibe, que ocupa, inactiva desde a perspectiva do desexo afanoso, a praza do morto. En consecuencia, baixo a lei, o meu desexo vive de acordo co poder do obxecto transgresivo, e o meu Eu está morto.

Paulo chámalle "pecado" á vida automática do desexo e conclúe que baixo a lei, o suxeito propriamente dito se atopa da banda da morte. Vexámolo: o pecado non ten nada que ver coa moral, mais todo coa repetición como forma desviada e impersonal da vida. Para invertir esa estructura, cómpte suprimir a lei, o que tamén significa: suprimir esta forma legal da morte do Suxento que é o sometemento aos obxectos do desexo. Mais para que a vida volva ao suxeito, e que a morte, privada do seu soporte legal, lle estea subordinada, cómpte que a morte sexa cancelada de xeito efectivo e ilegal en polo menos un suxeito. Cómpte unha Resurrección; mais, en definitiva, "resurrección" quere dicir: o advento dun suxeito desencadeado das figuras obxectivas ás que está atado pola lei.

Cando vostede lembra o carácter subxectivo da verdade, a miúdo pensei na escritura da novela.

Non hai dúbida de que a escritura declarativa do poema, ou narrativa da novela, son más aptas para captar a dimensión de acontecemento incalculable que se atopa na raíz de toda verdade que ten emporiso unha dirección universal. O motivo da singularidade universal resulta evidente en todo procedemento artístico: é, na forma da necesaria finitude das obras, o seu paradigma sensible. É polo que *Calme bloc ici-bas*, a novela que publiquei en P.O.L. hai un ano, organicei a partir de esquemas literarios complexos, e dunha escritura deliberadamente sen unidade (hai tres estilos completamente diferentes que xuntos constitúen unha especie de fuga), o tema do encontro como o único a partir do que pode emerxer un suxeito. Isto é tamén o que me permitiu aniar na ficción todos os distintos sistemas de verdade. A política, porque se trata dunha inmensa reconstrucción de episodios históricos imaginarios, mais coerentes, nun país inencontrable. O amor, xa que a liña principal do argumento vén dada polo encontro entre un obreiro da construcción e unha terrorista, e todo consiste en saber, despois da morte do terrorista e o legado do seu fillo que lle fai ao obreiro, que designa no fondo unha fidelidade. As mate-

máticas, xa que un personaxe importante é un matemático xudeu, que polo demais artella, nas suas opiniões, unha visión singular do ser-xudeu e das cuestións científicas nas que se interesa. E á fin de arte, asemade pola vocación frustrada dunha poeta e pola progresiva substitución, no devir-suxento do obreiro, da referencia ao Islam pola referencia á poesía.

Estas funcións de captura e de interrelación son propias da actividade novelesca ou teatral. A filosofía é sempre menos inmediatamente productiva de singularidade, mesmo e sobre todo a de ficción. Mais está enfocada cara unha cuestión que é a única a suscitar en toda a sua amplitud: que vale o noso tempo? E más en concreto: de que verdades dispares é capaz? A filosofía constrúe o lugar onde, baixo unha categoría criada de verdade, o que se atopa alén do réxime da producción (arte, ciencia, amor, política, todo isto acontécenos) se transforma en pregunta? Nembarcante nunca deberemos perder de vista que se ve obligada a responder ás perguntas que inventa.

Militante de que?

Compara a Paulo o santo, como o fixera Pasolini, a quem cita, cun militante político. Que nos teria que decir san Paulo sobre as loitas actuais?

San Paulo preguntábase: onde están os militantes? e de que son militantes? Non no senso dun suceso ocasional, que autorice a indignación, mais no senso dunha fidelidade activa e esencial que inventa o seu camiño contra o mundo, nos dous sentidos de "contra": completamente próximo, no seu interior, mais tamén sen sometese á sua lei. Certamente ficaría abraiado da facilidade coa que algunos se imaxinan que a cuestión política (ou calquera outra cuestión, polo demais) depende do simple xuizo: isto está mal, isto está ben, isto agrádame, isto desagrádame, protestemos contra estes feitos despreciables, fagamos campaña contra tales crímenes lontanos... Que miseria! O apóstolo non deixá de dicir: non xulgades! Esa especie de xuizo é a forma máis baixa do pensamento. O que require a verdade, en calquera orde que sexa, e a arte non é excepción nisto, nunca é vulgar, senón inventar a forma particular de declaración afirmativa pola que se sostén o devir, singular no seu procedemento, universal na sua dirección, da verdade en cuestión. Opónome completamente á corrente, da que é voceiro André Glucksmann, que postula que o compromiso se fai sempre contra o Mal. Paulo tería dito: se só estades en contra do Mal, entón é que ainda estades baixo a lei, non estades a declarar nada no tocante ao novo dos tempos, vós mesmos atopádesvos na morte. E por iso tedes necesidade constantemente do horríbel espectáculo da morte, que só estimula os vosos vãos xuízos. Toda convicción ten que ser unha declaración. Neste sentido, é certo que calquera verdade, na medida en que sitúa o seu procedemento activo, esixe do seu suxeito algo parecido a unha resurrección.♦

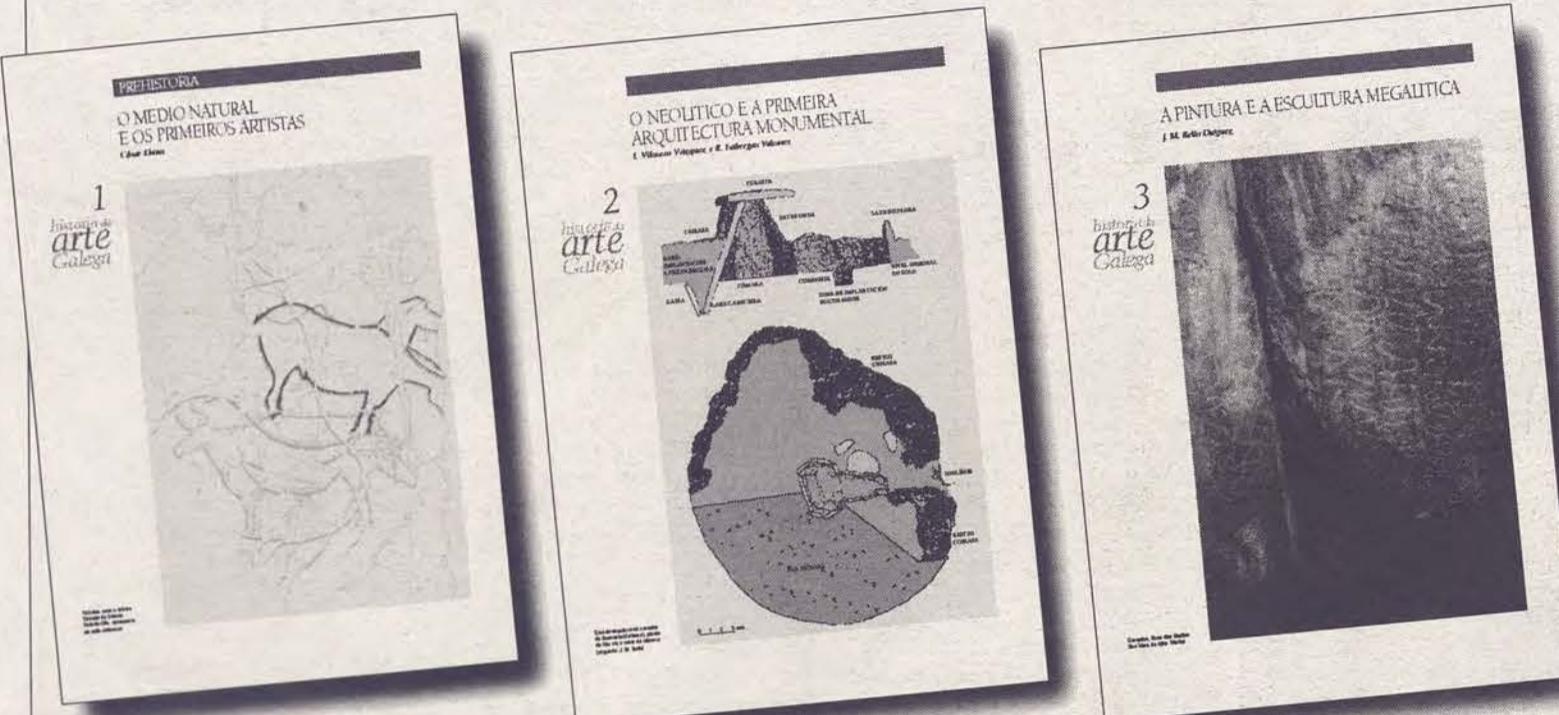
Entrevista aparecida en Artpress, Maio 1998, Nº 235, co gallo da publicación da obra de Alain Badiou, *Saint Paul ou la Fondation de l'universalisme*, PUF, 1998. Tradución de Emilio Araúxo e Luis Martul.

Cento vinte especialistas participan na História da Arte Galega

O proxecto publicase co apoio de Caixavigo e a colaboración da AS-PG

EN CENTO CINCUENTAS FASCÍCULOS A HISTÓRIA DA ARTE GALEGA EDITADA POR A NOSA TERRA DESENVOLVERÁ UN PERCORRIDO DESDE OS COMEZOS DAS INICIAIS EXPRESIÓNS ARTÍSTICAS ATÉ AS MÁIS NOVAS TENDENCIAS. CON PERIODICIDADE DE SAÍDA QUIN-

CENAL – DE TRES FASCÍCULOS CON 16 PÁGINAS CADA UNO – A OBRA ESTÁ A SER DEMANDADA POLO SISTEMA DE SUBSUSCRICIÓN, PERO PORASE TAMÉN Á VENDA EN QUIOSCOS E LIBRARIAS. O PROXECTO EDITORIAL PUBLICASE COA COLABORACIÓN DE CAIXAVIGO.

• C.V.

Un cento vinte especialistas de distintas matérias estiveron a traballar no máis ambicioso proxecto editado sobre a nosa arte. Cunha clara intención multidisciplinaria, a ampla nómina de participantes deixá á vista a pluralidade do proxecto. Unha comisión científica integrada por Ramón Fábregas, Luis Xúlio Carballo, Fernando Acuña, Rocío Sánchez, Alfredo Vigo, Carlos Almuíña, María Antónia Pérez e Begoña Bas encargáronse da coordinación.

ción por áreas e etapas, ocupándose tamén da dinamización dos distintos grupos de traballo.

Segundo a liña encetada pola *Historia da Literatura Galega* que foi achegando aos leitores durante dous anos as últimas investigacións arredor da nosa tradición literaria cun claro afán divulgativo, neste novo proxecto –editado tamén en colaboración coa Asociación Sócio-Pedagógica Galega– búsquese un achegamento global á nosa arte, un campo, en moitos aspectos, moi más des-

coñecido. "Nace da necesidade de dotar ao noso país dun instrumento de coñecemento da propia realidade cultural. Tamén na arte podemos explicarnos como o povo. Podemos, ademais, dialogar con voz propia con outras culturas pois contamos cun dos patrimonios artísticos más ferteis e historicamente dinámicos" sinala o director do proxecto, Ceáreo Sánchez Iglesias.

"Outra das liñas xerais da obra foi a de non discriminhar nengúnha das formas de creación. Deuselle

entrada á inxección, ao urbanismo, á humanización da imaxe, á etnografía e tamén a todas as formas de creación nacidas ao longo do século que finaliza" anota o director do proxecto, en especial satisfeito pola pluralidade de disciplinas que engloba o proxecto e tamén polo afán de desenmascaramento de formas de expresión artísticas de grande relevancia no transcorrer histórico do país que non foron abondo valoradas.

O coordinador da comisión científica da *Historia da Arte Galega*,

Manuel Vilar entende o conxunto enciclopédico como un adianto na nosa historiografía non só en canto "o número de investigadores que colaboran de forma conxunta senón tamén porque abarca desde a prehistória até os nosos días e analisa desde a arte más monumental até a popular, elementos moitas veces menos prezados desde os ámbitos académicos pero que teñen un grande interese para a comunidade onde se encontran". Ao seu dizer, o desconocemento da nosa arte mostrase no valeiro existente tanto no ensino medio como nas especialidades propias da Universidade. Os oito coordinadores de área deron coa maneira de cobrir todas as etapas e aspectos do estudo da arte no que será o máis importante trabalho colectivo feito na matéria. Para Vilar apresentarase coa obra un percorrido histórico completo no que se estudan as distintas maneiras de intervención artística ademais de reparar tamén no traballo dos nosos teóricos da arte, "segundo a maneira de entender a arte de Luís Seoane que ao tempo que miraba para o Pórtico da Glória fitaba tamén nas vanguardas".

Convénio de dous anos

A publicación da *Historia da Arte Galega* é auspiciada por Caixavigo que entende a necesidade de materializar a idea como unha maneira de divulgación da nosa riqueza artística. A Nosa Terra subscritiu un convénio coa entidade financeira que se prolongará durante dous anos, con distintos puntos encamifados a difundir a arte e a cultura do país.

Máis de 3.500 ilustracións a cor que suporá a edición dunha historia gráfica da nosa arte e 150 fascículos encadernábeis en sete tomos son as características físicas da colección que, a partir de agora, sairá á venda cada quince días con tres novos fascículos. A coordinación do primeiro tomo corre a cargo de Ramón Fábregas Valcarce –para a parte de Prehistória–, Luis Xúlio Carballo Arceo –na Arte Castrexá– e Fernando Acuña Castroviejo, que se ocupou da Arte da Romanización.♦

A SERPE DOS CAMINOS

A Pedra Chantada

LOIS DIÉGUEZ

Non nos acompañou o bon tempo. Tampouco é que chovese, pero a nós gosta-nos, cando imos ver algo de interese, que o sol o saque das sombras e lle destaque o relevo, e lle dea a vida co seu colorido. Toda a zona de Vilalba e Xermade é lugar de boas construcións megalíticas, así que, de disponer de tempo, tamén se poden buscar as de Mollafariña, Capela dos Mouros ou Roza das Móndidas. Pero nós, hoxe, visitaremos tan só a Pedra Chantada.

As pedrafitas, chantas ou esteos, son contadas na Galiza, portanto, a que agora mostramos é algo especial que debemos valorar en xustiza. O seu papel foi de guarda das sepulturas, segundo expoñen Chevalier e Gheerbrant, por exemplo. A pedra protexe da morte, e a sua longa vida lembrá a da alma que se mantén e non

se dispersa. Por iso se lle apón un sentido fálico, pois é símbolo da existencia, da forza e da duración.

Segundo outros é marco e sinalización, ou lugar especial onde concorren determinadas correntes magnéticas que hai que transformar en benéficas.

Saímos de Vilalba pola estrada das Pontes. Imediatamente despois do Carrizo, xusto no punto onde se ve o letreiro que marca o final de Santaballa, metemo-nos, a pé, á esquerda, polo lindero que separa un prado dunha tenza deixada a monte. O lugar xa nos chama a atención: terra cha, imensa, sitio penedo con picudos de formas curiosas e piñeiros sombrizos, esguías e prateadas abideiras. Hai como unha luz de ámbar e calamos para sentir o borbotiñar do vento no piñeiral.

Vai-se ben, tripando a erva. Só 50 m. e xa atopamos a Pedra Chantada, no mesmo lindero,

solene e chamativa. Quedamos calados. O vento parece laiar contra as multiplicadas coviñas que a enchen. Nunha certa posición deixá ver unha figura humana. Na contraria xa non. Imaxinábamos, sen saber por que, algo enorme e apenas o espejo sobre das nosas cabezas. Danlle 2,15 m. de altura. Sentamos, mesmo ao pé, calados outra vez. E Saef, de súbito, sai da chanta, asustando-nos, como sempre.

—Non credes o das correntes magnéticas malignas ás que hai que transformar para que favorezan as colleitas, verdade? —di, xa de entrada, como se non quixese perder o tempo.

Nós como se non ouvíssemos. A ela dá-lle caraxe a indiferencia.

—Poñede-vos aí —manda sinalan-

do cunha das asiñas do pescozo.

Mentres pillamos outro ángulo a respeito da Pedra, Saef fai liña entre ela e nós, xusto no meio. Nese momento sentimos os nosos corpos como electrizados, como se nos puxerámos debaixo dos cables dunha torreta, e Saef aparece vermella como unha brasa, tremendo e botando un asubio intermitente. Foron uns segundos que nos pareceron unha eternidade. Saef, ao final, azul de riso, mirando para as nosas caras brancas, dicia:

—Así aprenderedes a crer nas realidades máxicas.

E a luz do lugar volveu-se amarela. Vimos a Pedra Chantada azul como ela, e axiña un lóstrego ao lonxe. A tronada non tarrou, forte, como revoltada.♦

ANACOS

BOROBÓ

A vella alianación do Clube Celta

Principia Alfonso Eiré o seu flamante libro, *O futebol na sociedade galega*, cunha evocación dos "Xogos Olímpicos, 2.500 anos antes da era de Juan Antonio Samaranch", nos que os gregos, facendo deporte, afirmaron a sua identidade; coma se "recitasen os versos da *Iliada* ou da *Odisea*, os poemas da fundación nacional".

Ista evocación –continúa escribindo leda e graciosamente o noso director– "paga tributo ás citas gregas, que sempre quedan moi ben e fan a un moi culto, como afirmaría Eduardo Galeano"; o escritor latinoamericano mencionado más de unha vez por Eiré. E nisa tesitura estaba eu, disposto a pedante, no commento d'este volume de *Nós, os galegos*, evocando a aquel esquenido personaxe de Plutarco, chamado Filopemen, que me chamou xa a atención, dende que o topei nas *Vidas Paralelas*; lidas enteiras na Frente de Levante en plena Guerra Civil.

Tanto que alcumei así a un mozo forte e seriote, que veu de monitor de cultura física á miña unidade, e que logo topárona en Laracha, de voluntario da Legión, un domingo de 1941. Preguntoume onde podería practicar a natación, e indiqueille uns arriscados

cons, nos que eu me bañaba a cotío. Ali afogou ao día seguinte, que era luns, o infeliz Filopemen, ex-monitor de cultura física do Exército Popular. ¡Que os deus helénicos o teñan no seu Olimpo, coma se fose o propio héroe das Olimpiadas!

Agora debería reproducir aquí o que escribí por aquellas datas sobre o auténtico héroe de Plutarco, pero que permaneceu inédito casi medio século ata que publiquei *Filopemén renuncia ao deporte*, no *Ideal Ocio*, nunas dos *Papeles semanales de Borobó*. Necesitaria pois dúas follas pra insertalo íntegro. Aparte de que conformemente fun lendo *O futebol na sociedade galega*, asaltáronme as lembranzas dunha infantil, e vellísima afición ao espectáculo do balompé. Singularmente nas páxinas 95-99, do capítulo A selección.

Acórdome, coma se fose non-tronte, da primeira vez que fui a Vigo, pra presenciar, por certo, o segundo partido que xogaba –en Europa– o Boca Juniors, de Bos Aires, contra o recién creado Celta. A expectación era moi grande, pois viña ser o comezo da segunda expedición europea dun equipo sudamericano.

Teníase en conta que a primeira fora a iniciada, tamén no campo de Coia, o ano anterior, polo Peñarol do Montevideo; base da selección uruguaya, triunfadora na Olimpiada de París, de 1924. ¡Aqueila maravillosa selección de Scarone, Petrone e o negro Andrade! ¡tan louvada por Handicap, o clarividente crítico deportivo do Faro, que augurou o seu éxito olímpico.

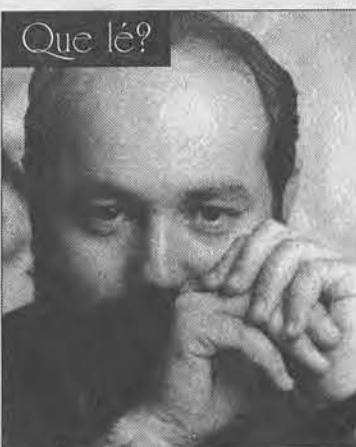
Pos ben, Boca Juniors defraudou á afección ao perder co Celta, por tres a un. Traía un portero de moita sona, Tesorieiri, a quen Juanito Clemente, experto en penalties, coloulle un balón polas costas, porque se colocaba de perfil. Juanito, igual que seu irmán Balbino, procedía do *Fortuna*, como a maioría dos xogadores do clube celeste, tras a fusión co Vigo. Dubido que os bos *equípiers* diste –o portero Isidro, os olímpicos de Amberes, Luis Otero e Ramón González, Chiarroni...– ficharan polo Deportivo da Coruña.

O equipo do Celta pra xogar co Boca Juniors foi reforzado con Luis Ribera, o excelente medio centro do *Racing de Ferrol*; e Balbino, que era o titular, pasou a outro posto. Xogaba de garda-

meta Ruíz, xa veterano, que despexaba todos os balóns co seu fortísimo puño; quem ocupou a portería do novo clube mentres Lilo non se licenciou de servir a El-Rei en África. Aquela tarde do Boca xogara Casal de extremo esquerdo, en vez de Pinilla que era un futbolista moi ventureiro e non se encontraba á sazón en Vigo. Tamén me parece recordar que Correa –logo apartado por graves lesións– xogou no posto que despois tería Rogelio.

Mais os grandes astros eran Luis C. Pasarín, o magnífico defensa olímpico, con Vallana, de París; e Ramón Polo, o estupendo interior esquerdo de imponente chute. As figuras más famosas daquel once que venceu ao célebre equipo arxentino e que, con pouquías variacións, constituyeron a que serfa a más histórica e constante alianación do Celta: Lilo; Catrezo, Pasarín; Queralt, Balbino, Hermida; Reigosa, Chicha, Rogelio, Polo e Pinilla. Cantos rapaces xogaban á pelota naquel tempo en Galiza sabiana de memoria, ata que cambiou nos días da República. Os que viven ainda deles, e teñen os meus anos, de seguro que a lembran. ♦

FRANCISCO A. VIDAL

Xurxo Lobato

'Fixen unha crónica sobre o Camiño que por primeira vez protagonizan os peregrinos'

Círculo de Suso de Toro, *Atlas de geografía humana de Almudena Grandes* e *El hereje* de Miguel Delibes.

Que recomenda ler?

O lapis do carpinteiro de Rivas.

Ven de publicar un novo traballo sobre o Camiño de Santiago con Suso de Toro.

A flecha amarilla que edita o País Aguilar é unha crónica visual do Camiño de Santiago que ten como protagonistas aos peregrinos. Nos libros feitos até o día, tanto por min como por outra xente, as protagonistas eran as pedras. Interesábame que este novo traballo estivese protagonizado polos seus usuários. É unha crónica visual moi persoal, moi de autor, desenfadada, profana e que nalguns casos incluso pode parecer irreverente. Que eu saiba é un libro totalmente distinto a todos os que se fixeron até hoxe sobre este tema. Propúxelle a idea a Suso de Toro porque é amigo meu, é de Santiago e tamén tiña necesidade de escribir algo sobre o Camiño. Era unha experiencia que nos apetecía moito aos dous.

Viguísimos, é outro dos seus recentes traballos.

É un produto do xornalista, un libro que resume unha serie fotográfica publicada no xornal *La Voz de Galicia* e como tal hai que entendelo. Creo que non é malo que saian libros que sexan o resultado de traballos xornalísticos. Pódese considerar unha continuación de *Galegos na escala* levado á escala de Vigo, que por certo, está mal que o diga, pero está tendo bastante éxito. O único que pretende ser é un retrato plural da cidade máis viva de Galiza. O que moita xente ve como defectos de Vigo, ese suposto caos, diversidade, desmadre urbanístico, o feito de que parece que ningún é de ali, para min é positivo. As cidades do futuro constrúense así.

Ten en perspectiva algun novo proxecto?

Vou empezar un novo traballo persoal, de autor, non xornalístico, que levará por nome *Negra Sombra*. ♦

O raposo

Das voltas que dá un raposo para acadar os seus obxectivos, fai eco a literatura popular en numerosos refráns, contos e lendas, ata o punto de converter ao animal en exemplo de conducta retranqueira.

S e neses cataventos que representan a súa silueta detrás da do galo, se pode interpretar á noite perseguido ao día, o ben e o mal acosándose e fuxíndose sempre, un en pos do outro, como a roda da vida, passando das risas aos choros e dos momentos de luz aos de tebras; nas representacións da idade media, o raposo simboliza ao maligno, ao diaño, que coma el usa de mil artimañas para acadar os seus propósitos, polo xeito contrario aos das persoas de ben. E foi así que o golpe, de ser un pícaro retranqueiro ven converterse nun maligno ladrón e profanador dos bens da aldea.

Din que os raposos cando esperan, mentres se desperezan, así como outros lle agradecen a Deus que lles permitise ver un novo día ou lle cantan aos primeiros raios solares desde o alto do poleiro, eles recitan unha oración pedindo facilidades para os seus propósitos:

—Ábre boca e estírate rabo; e que Deus me depare portas abertas e xentes sen coidados.

De tales artificios fai uso o raposo, que os paisanos, cando se lle han de confrontar, teñen moi presente que non é a forza ou a certeza dun tiro de escopeta quen acabará con el. Contra el só vale a maña e a picardía. Por iso mesmo, cando un rapaz conseguía cazar un raposo e logo o paseaba pola aldea, pregando a súa fazaña e ensinándoo de casa en casa, non se lle daba o agui-

naldo por eliminar a un ladrón de galos e galifías, realmente premiábase a astucia de quem foi capaz de vencer ao más pícaro de todos os animais.

E quizabes porque á hora de acadar os praceres dunha moza o enxeño do home namorado ten que poñerse a proba, como o do famoso raposo que atraía ás polas do galifeiro botando area no curral e fáendolle crer que era millo, a algúñ artistas betanceiros ocorrélle poñer nun capitelo de igrexa esta imaxe na que se ridiculizan as cegueiras do amor.

Pois así tamén, para conseguir os favores dunha moza, un mozo é todo un diaño en potencia, que tenta á fermosa ata desposuña dessa aura de misterio con que se envolve a beleza non de-

gustada; e as súas picardías para acadar os seus propósitos considerárense raposadas que, no fondo, moitas veces, ata son comprendidas e desculpadas pola parroquia afnada que o párroco as condene.

Así de raposeiro debía ser aquel repoludo gaiteiro de Rosalía, cariñoso e falangueiro, que canxió pola vila entraba e a súa gaita tocaba, todas por el reliocaban e todas por el se morrían.

Cando se acercaba a unha rapaza non necesitaba facerlle propostas deshonestas nin darlle galanos embaucadores, el, simplemente, adornaba as súas palabras con floreados toques de gaita, pensando para si:

Con esta miña gaita ás nenas hei de enganar.

E como a todos nos gustan as galanterías, el arrastraba a aquelas polas ata eses lugares nos que a soildade se fai dona de intimidades e os sofrios semellan realidades imperecedoiras.

E ao final, cando todo acababa e o moi zorro marchaba deixando a todas desconsoladas, repitiá aquilo de:

Non sexan elas tolifás, non veñan ao meu tocar. ♦

Fotógrafo. A Coruña, 1956.

LeCer

A NOSA TERRA

• PÁGINAS COORDENADAS POR ANDRÉ LUCA •

Xaquín
Marín
mostra os
seus
traballois na
Agrupación
Cultural
Alexandre
Bóveda da
CORUÑA.

En Ourense,
Miguel
Tiessen
Pastor colga
as suas
pinturas no
Ateneo.

Bueu

■ MÚSICA

NEN@S DA REVOLTA

Reagge rap e salsa, misturado con novos estilos. Nen@s da Revolta chegan desde Vigo, para apresentar no Ateneo o seu recente traballo Raggaliza Disidente. Terá lugar o Domingo 17 ás 21 h.

A Coruña

■ EXPOSICIONES

XAQUÍN MARÍN

Un total de 35 traballois de Xaquín Marín exhibense na Agrupación Cultural Alexandre Bóveda (Linares Rivas, 49-1º).

ÁLEX VÁZQUEZ

Na Biblioteca Pública Miguel González Garcés pódese ollar, durante esta semana, a mostra de pintura de Álex Vázquez.

A MIRADA INQUEDA A MIRADA COMPRACIDA

Até finais de mes pódese contemplar no Museo de Belas Artes a mostra A mirada inqueda a mirada compracida. Análise da pintura galega de fin de século no debate entre tradición e modernidade.

Lugo

■ EXPOSICIONES

XOSÉ MARRA E ANTÓNIO TABOADA

O escultor António Taboada e o fotógrafo Xosé Marra exhiben os seus traballois no mesón O Forno.

GRACIELA ITÚRBIDE

A partir do 15 de Xaneiro abre na Sala de Arte de Caixa de Galicia a retros-

Continua na galería
Visol de
OURENSE, a
exposición e
de Vidal
Souto.

Na Sala de
Arte de
Caixagalicia
en LUGO,
podemos
contemplar
a exposición
fotográfica
da mexicana
Graciela
Itúrbide.

apresenta ao grupo Tanxariña co espectáculo de títeres Contaloucos. Sábado 16 en duas sesións, ás 18 e ás 23,30 h.

Ourense

■ EXPOSICIONES

MIGUEL TIESSEN PASTOR

A partir do 19 de Xaneiro o Ateneo (Curros Enríquez, 1) acolle a mostra de pintura de Miguel Tiessen Pastor.

MARCELO FUENTES

Titula o seu traballo La ciudad en la memoria, aspectos de cidades, fachadas urbanas, fábricas observadas por un camiñante imaginario. Abre na galería Marisa Marimón até o 20 de Xaneiro.

VIDAL SOUTO

No Museo Provincial está aberta a mostra itinerante organizada por Caixavigo, Música para ver, composta por máis de 400 aparellos musicais de todo o mundo.

Moaña

■ TEATRO

TANXARIÑA

O Café Teatro do Real

O Trinque

Películas made in Galiza

Non hai país sen unha ficción visual propia. Boa parte da cultura é hoxe un soño en imaxes. O filme Fisterra e a serie de

televisión Mareas Vivas representan, neste sentido, un magnífico comezo de ano. Atentos á pantalla grande e máis á pequena.♦

Pontevedra

■ EXPOSICIÓN

JOSÉ LUIS ARAUJO

O Xoves 14 ás 20 h, inaugúrase na sala Teucro (Be-

nito Corbal 47) a mostra de pintura de José Luis Araujo.

1898. SOCIEDADE, ARTE E CULTURA

Procedente dos fundos do Museo de Pontevedra, en-

Carteleira

DE AGORA EN DIANTE. Un home rico deixa á súa muller por outra. A muller coñecera a un home simpático e pequeno (Dany de Vito). A historia destes primeiros días da muller madura e separada é o tema dun filme que se ve con agrado.

FISTERRA. Filme galego con resoñás de certa cinematografía europea (do Norte); limpo, de caracteres más evocados que mostrados. Un pai hippie abandona á súa familia. O fillo menor sae a buscralo, anos despois, por intermedio do seu irmán.

O MILAGRE DE P. TINTO. Os irmáns Freser, un deles guionista de Gómaespuma e o outro publicista, únense aquí nunha pelcula occurrente, pero con abundantes fallos narrativos. A filmación de ambientes clásicos do cine: a chegada dos homes da NASA, a escola franquista, o musical con pizza, a despedida no porto, o campo de frores, a estrada recta con posta de sol, fan pensar que de Javier Freser pode sair algo o dia que teña un guión ben armado.

HORA PUNTA. "Ser policía de Los Angeles é unha vergoña. A miña nai dille ás víximas que son traficante". Esta é unha das frases da comedia que ten como protagonistas a un policía negro e a outro asiático (da República Popular China). Sesión de artes marciais, con humor. Por unha vez os loiros son os que quedan pior.

XOGOS SALVAXES. Díñeiro, erotismo e críme nunha vila de ricos de Miami. Pelcula de intriga onde o guionista utiliza todos os trucos (próprios do mal cine) para enganar ao espectador. Esceas de sexo a tres, inédita no cine putano norteamericano.

EVE'S BAYOU. Traxédia que se desenvolve no seo dunha familia acomodada de cor no estado norteamericano de Luisiana. Ali, as relacións entre o paí, a sua muller e as suas fillas teñen un fatal desenlace. Non falta o vudu nun filme un chisco lento pero de moi boa fotografía.

ANTZ (FORMIGAZ). Cando unha formiga individualista quer saírse da comunidade ás veces pode alterarse a orde social. Debuxos animados para adultos que se abordan con ironía a vida gregaria destes insectos. Pelcula de tin-

tes socializantes cunhas conclusións aplicables ás persoas.

OLLOS DE SERPE. Trama tópica para un filme que pretende ser de acción. O papel de Nicolas Cage, detective que topa coa traición do seu amigo da infancia, ao resolver o asesinato que se produce durante un combate de boxeo, nem sequer axuda a esquecer os cartos da entrada.

O MEU NOME É JOE. Un exalcohólico sen traballo entra en relación cunha asistente sanitaria. El, Joe, intenta axudar a unha parella de drogaditos. O filme, na liña doutros anteriores de Ken Loach, plantea, entre outras cousas, a imposible solidariedade entre clases. Un guión firme e unha obra ben realizada, ainda que a montaxe esteña algo farta de ritmo, sobre todo ao principio.

A MENIÑA DOS TEUS OLLOS. Na España franquista un grupo de cineastas marcha á Alemaña nazi a rodar unha pelcula. O último filme de Trueba abala entre a comedia e a traxédia sen perder o equilibrio. A pelcula resulta entretida, málla que António Resines e Jorge Sanz ocupen un papel estelar.

ALGO PASA CON MARY. Comedia de enredo protagonizada por Cameron Diaz. Moi recomendábel por xente nova, pero tamén acta para maiores, polo seu atrevemento. Contén duas ou tres cenas de excelente humor. É a primeira vez (se algún eruditio non o rectifica) que unha pelcula norteamericana, moi comercial, mostra semen en pantalla.

O AVÓ. A obra de Galdós serve de base para esta fita ambientada en Asturias e co interese sociolóxico característico das obras do autor canario. A confrontación entre un conde, chapado ao estilo do Antigo Réxime e moi bien interpretado por Fernando Fernández Gómez e a súa nora, ben interpretada tamén por Cayetana Guillén Cuervo, dan lugar a unha interesante reflexión sobre o honor e a tolerancia. O problema en cuestión está xa un pouco superado, pero a pelcula compensa polos magníficos diálogos e a cenografía da época.

UN CRIME PERFECTO. Un home (Michel Douglas) contrata ao amante da súa muller para que a mate. Reedición dun clásico para entretener e olvidar.♦

cóntrase aberta, no edificio Sarmiento, a mostra 1898. Sociedade, arte e cultura de Pontevedra.

Marta Pazos mostra os seus cadros no pub Alsir de Pontevedra.

ESPÁCIOS ALTERNATIVOS

Os pubs e tabernas que participan no programa de *Espacios alternativos*, mudan as exposiciones que até o de agora tiñan. A partir do dia 16 podemos ollar as pinturas de Marta Pazos no Alsir; Manuel Beloso na Feira Vella; Belén Padró no Grifón; Núria Rivas no Quinteiro e Maite Rigueira na Cabaña.

Santiago

■ EXPOSICIONES

GIUSEPPE PENONE

O 22 de Xaneiro inaugúrase, no Centro Galego de Arte Contemporánea, a primeira retrospectiva, apresentada no Estado, do italiano Giuseppe Penone. Case trinta obras criadas a partir de 1968. Por outra parte, tamén está aberta no CGAC a mostra de fotografía de Chema Madoz, más de trinta cenas poéticas en imaxes non explícitas. Pódese ollar até o 31 de Xaneiro.

Até o 24 deste mes podemos contemplar a mostra de Manuel R. Moldes na Casa da Parra de SANTIAGO.

MANUEL MOLDES

Vieiros de luz é o título da mostra de pintura de Manuel Moldes aberta na Casa da Parra. Pódese contemplar de Martes a Sábados de 11 a 14 e de 16

Convocatorias

PRÉMIO ANTÓN LOSADA DIÉGUEZ

Os Concellos do Carballiño e Boborás, coa colaboración da Deputación de Ourense, convocan a XIV edición do Prémio Antón Losada Diéguez. O premio ten unha dotación de 1.000.000 pta, para premiar duas obras xa publicadas, unha delas no eido da creación literaria e outra no eido da investigación, a metade para cada unha das criacións. O xuri terá en consideración todas aquelas obras que sexan incluídas dentro do eido da creación literaria ou no da investigación. Nesta edición do premio serán válidas as que teñan data de impresión comprendida desde o 1 de Xaneiro de 1998 até o 31 de Decembro do mesmo ano. O prazo de presentación dos traballos remata o 31 de Xaneiro de 1999. Para maior información porse en contacto co concello do Carballiño.

CONCURSO DE CARTACES

O Concello de Cangas convoca o II Certame de Cartaces para o entroido. Poderán participar todas as persoas que o desexen, cunha única obra, branco e preto ou cor, en tamaño DIN A3. O prazo de entrega dos traballos remata o 8 de Febreiro de 1999. O único premio está dotado de 40.000 pta. O xuri dará o seu fallo o

Antón Losada Diéguez.

12 de Febreiro de 1999. Maior información no teléfono 986 300 687.

PRÉMIO CONCEPCIÓN ARENAL

O Concello da Coruña convoca o Prémio Concepción Arenal para temas de interese social, chegando este ano á sua II edición. O premio vai dirixido a colectivos legalmente constituídos e está dotado con 100.000 pta. O prazo de admisión dos traballos remata o 1 de Marzo de 1999.

PRÉMIO DE NARRACIÓN RUA NOVA

A Fundación Caixa Galicia convoca o prémio de Narracións Xuvenis, no que poderán participar todos os xovens que non teñan feitos os 18 anos o dia

1 de Abril de 1999. A extensión mínima é de 25 folios e a máxima é de 125 mecanografados a duplo espazo. Os traballos apresentaranse por quintuplicado. Farase constar: nome, enderezo e teléfono, e acompañarase da fotocopia do DNI ou do libro de familia. O prazo de presentación dos traballos remata o dia 1 de Marzo de 1999. O fallo do xuri farase público o dia 1 de Abril. Os traballos enviaranse a: Biblioteca Nova 33 (Rúa Nova 33-2^a, 15.705 Santiago. Apartado nº 637, 15780). Ou en calquier das oficinas de Obras Sociais de Caixa Galicia. Estabécese un primeiro premio de 250.000 pta, e a publicación da obra, e un accésit que consiste na publicación da obra. Mais información no teléfono 981 584 436.

OBXECTIVO DA MEMÓRIA

A Asociación de Amigos dos Museus de Galiza organiza o prémio fotográfico, Obxectivo da memoria. Poderán participar todas as persoas que o desexen, con traballos en branco e preto ou cor, con tema relativo ao patrimonio cultural galego. O formato das fotografías sobre papel será de 20x25 ou 20x28 sen marco. Cada autor pode apresentar cantas obras deseñe. As fotografías levarán no seu dorso: tema representado, lugar, concello e provincia onde se realizou, data da toma, número de orde (se apresenta máis de unha fotografía e

seudónimo do autor. Baixo plica figurará unha relaciónnde todas as fotografías apresentadas, número e título, así como a identificación do autor. O xuri outorga un primeiro premio de 100.000 pta, un segundo de 50.000 e un terceiro de 25.000 pta. O prazo de admisión dos traballos remata o 31 de Xaneiro de 1999. Mais información no teléfono 981 211 703.

CONCURSO NACIONAL DE POESÍA O FACHO

A Agrupación Cultural O Facho convoca a XX edición do concurso Nacional de Poesía, dirixido a autores que non teñan publicado un libro poético individual en galego. Traballo libre, inéditos e un máximo de 5 poemas. O prazo de admisión dos traballos remata o 15 de Febreiro de 1999. Para maior información contactar coa Agrupación Cultural O Facho, teléfono 981 120 156.

PRÉMIO DE INVESTIGACIÓN MANUEL IGLESIAS

O Concello de Celanova convoca o III premio de investigación Manuel Iglesias. Poderán entregar traballos de investigación de calquier ámbito científico que versen sobre Celanova e a súa proxeción. O prazo de admisión remata o 31 deste mes. Informa o Concello de Celanova. *

Concello (Praza do Rei s/n). O preço da entrada para socios é de 400 pta. por sesión ou abono mensual de 1.200 pta. Maior información no teléfono 986 220 910.

■ CONFERÉNCIAS

AUTODETERMINACIÓN, SOCIALISMO

O Xoves 14 ás 20 h, terá lugar no Instituto Santa Irene unha conferencia-colóquio organizada polo Comité Comarcal do Partido Comunista do Povo Galego. Joan Ramos, Secretario Xeral do Partido Comunista dos Povos de España, é o encargado de dar a conferencia que leva por título *Autodeterminación, socialismo*.

Nel D. Piñeiro mostra a sua obra na galería Sargadelos de VIGO.

■ EXPOSICIONES

NEL D. PIÑEIRO

A galería Sargadelos acolle a mostra de pintura de Nel D. Piñeiro até o 30 de Xaneiro. "A obra de Piñeiro é un xogo de contrastes, un baile de contrapontos que escapou para sempre do ceo do Morrazo".

F. SOTOMAYOR

Até o 18 deste mes permanece aberta no Auditório Caixavigo a mostra de pintura de Fernando Álvarez de Sotomayor, un dos artistas más representativos do gravado galego. Na Nova Sala de Exposición (P. Sanz, 26-1º) encontra-se a mostra de pintura de Ana Reinaldo. E na Sala de Arte (Galería P. Sanz-V. Moreno) abre, até o 28 de Xaneiro, a mostra de pintura de J. L. Martínez.

O PAÍS FLUTUANTE

Mostra fotográfica do Brasil da man dos fotógrafos Anxo Cabana e Manolo P. Rua. Pódese contemplar durante esta semana na librería A Caixa de Pandora.

Vigo

■ CINEMA

CINE CLUBE LUMIÈRE

Nesta semana o Cine Clube

be Lumière ten prevista a proxección das seguintes fitas: o Luns 18, *Sunday*

de Jonathan Nossiter (USA, 1997); e o Xoves 21, *Laura* de Otto Pre-

minger (USA, 1944). Os visionados terán lugar ás 20,30 h, no Auditorio do

Hai unha estrela espetada en cada peito,
un xardin ofrecido en cada man,
un sorriso, unha pomba e unha espada
que sempre guiarán o teu anseio.

Francisco Gómez

In Memoriam

Militante do BNG falecido o 12 de Xaneiro.

O escudo da Galiza deseñado por Castelao en insignia ou chaveiro

Chaveiro:
Prezo 500 pta + 250 gastos envío
Pagamento a medio de selos de correos (máximo de 100 pta.)
ou ingreso na conta de
Caixa Galicia
2091 0501
683040001024
Solicítalo ao
Apdo. 1371,
36200 de Vigo.

Insignia:
Prezo 200 pta + 250 gastos envío
Pagamento a medio de selos de correos (máximo de 100 pta.)
ou ingreso na conta de
Caixa Galicia
2091 0501
683040001024
Solicítalo ao
Apdo. 1371,
36200 de Vigo.

A NOSA TERRA

Anúncios de balde

■ Cadeño de palleiro. O can tradicional de gado galego en vías de recuperación. O mellor vixiante para unha finca, último exemplar da rolada. Vacinado e desparasitado. Chamar polas noites de 9 a 10 ao 981 574 506.

■ Está-se a construir un colectivo de apoio Zapatista na Coruña. Se estás interesad@ en colaborar con nós contacta no: 981 246 497 de Luns a Venres de 19 a 21 h. Perguntar por José Manuel.

■ Dossier de Punk Estatal: artigos, fotos, entrevistas de grupos. 68 páginas. 250 pta. + gastos de envío. Podes conseguirlo mandando selos, xiro postal, contrarembolso ou ingresando na c/c 1302-1711-6-29-82.625.798 da Caixa Postal. Se estás interesado en distribuílo: 5 números 1.000 pta. que podes pedir escribiendo a: José António Rodríguez Pallas LG/Ponte nº 7 15141-Oseiro (A Coruña).

■ Parella bisexual, que pensa que vivir non debe ser calcar os códigos do espectáculo social, senón desenvolver e compartir as ideas e os corpos, os sentimentos e as razões, busca parellas que precisen do mesmo. Canto más críticos e rebeldes mellor. Apartado 111. 15300 Betanzos. A Coruña.

■ Alugo piso semiamoblado na zona vella de Compostela, Rua Fraguas (Bairro San Pedro-Concheiros). Dous cuartos, sala, cociña, baño e trastero. Todo exterior, moi soleado. 50.000 pta/mes. Perguntar por Suso no teléfono 981 589 938 de 14 a 16 h, a partir das 21 h.

■ Rapaza de 23 anos, licenciada en Direito e con coñecementos de Informática, busca traballo. Perguntar por Luisa no 988 206 118

■ Novo número do "Em Movimento", porta-voz do Movimento Defesa da Língua, com información sobre o país, campañas, Euskadi, Portugal e novas secções como "O Reintegracionismo na Sociedade". Se o desejas receber de graça na tua morada, escreve ao apartado 550 de Ourense, ou bien ao noso correo electrónico: md@lycosmail.com"

■ Na rua o número 18 da revista **Mocidade** que edita Galiza Nova. Agora podes subscribe-te de balde enviando os teus dados completos ao noso local nacional (Santiago de Chi-

le, 28-entrechan direito. 15706 Compostela) e cada tres meses receberás a nosa publicación na tua casa.

■ Á venda o nº 1 do periódico **Já**, com artigos como Incêndios Florestais; A presenza galega no ano de Portugal e Violencia contra as mulheres. Tamén un catálogo con muitas novidades de material lúdico. Se queres receber-lo gratuitamente escribe ao Apdo. dos correos 342-32080 Ourense.

■ Recollida de xoguetes para xente necesitada. Pi Margal, 69-Vigo. Teléfono 986 222 002.

■ Á venda o Pasaporte de Galiza editado por Galiza Nova. Doce páginas, duas tintas, texto sobre a constitución española e sobre o direito de autodeterminación. Consegue-o contrareembolso de 300 pta. más gastos de envío solicitando-o a: Santiago de Chile, 28-ent. dta. 15706 Compostela.

■ A Xanela, Revista cultural das Maññas, ven de publicar o nº 6 correspondente ao Outono. Pódescer solicitar á Asociación Cultural *Eira Vella* no apartado de Correos 107 de Betanzos, acompañado a petición de 70 pesetas en selos para gastos de envío. Tamén se acepta intercambio con publicacións doutras asociacións.

■ Número 2 de **Segrel** (Boletín poético da Terra de Ordes) editado pola Asociación Cultural Obradoiro da historia. Envíar selo de 15 pesos ao apartado nº 42-15680 Ordes.

■ O Abrente, vozeiro do MLNG **Primera Línea**, chega ao Nº 10. O editorial está centrado na necesidade de reivindicar e lograr que se reconozca o direito de autodeterminación para Galiza e para todas as nacións do Estado.

■ Céades tenda de larpeiradas. Funcionando, boas condicións. Teléfono 986 423 287.

■ Véndese botelleiro e expositor de frío. Teléfono 986 423 287. Perguntar por Aurora

■ Canciños Bobtail nadou a primavera de Outubro, vacinados. Pedigree, moi garmosos. Perguntar por Olga no 986 354 935

■ Traballo forestal en Ferrolterra, persoal qualificado, seriedade garantida: limpeza de montes e fincas;

repovoacións; apeo de árbores, poda; enxertos; etc. Durante toda a semana. Contacte nos teléfono 981 347 060 ou 639 293 664, perguntar por André.

■ Alúgase parrillada en Betanzos, actualmente aberta e traballando. Teléfono 981 771 042

■ Véndese sintetizador novo **Alesis**, modelo Quadrasynth. Prezo 175.000 pta., con tarxeta de son incluída (sen ela, 150.000 pta.), perguntar por Ramón Jiménez. Teléfonos 986 439 642 ou 986 431 538.

■ Búscase baixo de aluguer en Vigo, de 70 a 100 m². A módico prezo. Calquer zona. Chamar polas noites a 986 367 483.

■ Vendo Renault Twingo 1.2, equipado a tope. Ano 1995. 55.000 Km, Garantía un ano. Teléfono 986 420 687 ou 670 521 447.

■ O sitio na rede do Movimento Defesa da Língua está-se a ampliar e actualizar con novas ligacions e información sobre o próprio colectivo. Non esquezas visitá-la e participar nella assinando o libro de visitas. o seu enderezo é: <http://members.xoom.com/linguia>. Tamén podes escrever-nos por correo electrónico: md@lycosmail.com

■ Esquerda Nacionalista Mocidade pon á venda os textos da sua IV Asamblea Nacional. Interesados envien 300 pta. en selos ao apartado 384. 15.780 Compostela.

■ Vendo baixo comercial en Carril (Vilagarcía de Arousa), 110 m². 82.000 pta por metro cadrado. Perguntar por Suso no teléfono 986 540 430 (tarde).

■ Esquerda nacionalista Mocidade pon á venda o número 5: O nacionalismo español de X. Beramendi; Da semenza do PSG ao agrumar de Esquerda Nacionalista de Fernández Oca; entrevista coa responsable das mozas de Esquerda Nacionalista. Interesados envien 200 pta. en selos ao apdo. 384. 15.780 Compostela.

■ Consegue o Calendario Nacionalista de pared 1999. 98x28 cm, imaxes e efemérides, editado por Galiza Nova. Recordatorio de datas más importantes. Solicítalo a Galiza Nova (Santiago de Chile, 28-ent. dta. 15.706 Compostela-Galiza) contrareembolso de 300 pta. más gastos de envío.♦

Encrucillado

XOAN COSTA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

Horizontal

1- Instrumento que, cando se fía, serve para envolver o fio que se vai facendo ~ Os aneis dunha cadea. 2- Desta maneira. ~ Condimenta os alimentos. 3- Dar berros algúns animais como a ovella ou a cabra ~ Barco que se usa para facer viaxes de diversión. 4- No plural, persoa que ensina algo a outras. 5- Que che pertence. 6- Modesto, que non presume. 7- Acrecentar, xuntar ~ Resulta ben ou mal algo para unha persoa ou circunstancia. 8- Crear ~ Remuñío que fan as ondas. 9- Causa non atribuíbel a nada en concreto ~ Demostrativo, no plural.

Vertical

1- Feixón ~ Subxuntivo do verbo haber. 2- Utilice ~ Estado e característica das cousas ou persoas núnas. 3- Ao revés, nome do signo aritmético da suma ~ Peza que teñen algunas armas de fogo para apuntar ben. 4- Apartar, quitar dun sitio. 5- Un dos hemisferios terrestres. 6- Feita pública. 7- A luz da Lúa ~ Resonancias. 8- Logra, consegue ~ Ao revés, pronome persoal de terceira persoa no femenino. 9- Vas para fóra ~ Fileiras, ringleiras.♦

Para a inclusión de información nestas páginas do Lecer pregámoxos nosas fagadas chegar antes das Luns. Pódescer facer a través do correo, Aptdo. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax, 986 223 101 ou correo electrónico ontpc@arrakis.es

Teatro Avento científica Papá e mamá están ben os próximos días 23 e 24 en Vigo.

AMBOS

A galería de Arte Contemporánea Artefacto (Paseo de Alfonso XII) acolle a instalación de Ambos. Pódescer contemplar de Luns a Sábados de 9,30 a 13,30 e de 16,30 a 20 h, até o 10 de Febreiro.

A PINTURA GALEGA DO SÉCULO XIX AO XX

Até o 31 de Xaneiro está aberta na galería Saga, a mostra de pintura *Tránsito do XIX ao XX na pintura galega*, con obras de artistas como poden ser Morelli, Arturo Cersa, Fierros, Pesqueira ou Seoane.

LEITURAS

FLUXOS

O Venres 15 ás 20,15 h, ten lugar na librería A Caixa de Pandora a presentación da revista Fluxos: anuario galego de estudos gais e lesbianos. O acto contará cos presencia de Carlos Valcárcel do colectivo gay de Compostela.

MÚSICA

ISMAEL SERRANO

Ismael Serrano apresenta na cidade o seu último traballo, *La memoria de los peces*, o Sábado 16, ás dez e media da noite, no Auditorio do Centro Cultural CaixaVigo.

ROBERTO GONZÁLEZ

As pinturas e gravados de Roberto González pódense ollar na galería Abel Lepina.

ISAAC PÉREZ VICENTE

Isaac Pérez titula D. D. A. A. a súa mostra de pintura aberta na galería Ad Hoc. Permanece aberta até o 20 de Xaneiro.

A Ópera de Cámara de Moscova presenta en Vigo o Don Giovanni de Mozart.

A Rede

XACOBEO 99
www.xacobeo.es

O ano Xacobeo de 1999 xa está na rede e conta cunha paxina repleta de animacións e recursos gráficos. Disponibel en varios idiomas europeus, mália que é patente a ausencia do portugués.♦

Caldo de letras

H	C	A	L	C	A	P	A	P	E	I	S
D	G	O	R	V	Q	T	Q	S	S	T	A
Ñ	G	R	R	Q	J	F	C	I	T	I	R
C	R	R	S	I	U	S	Y	P	O	N	O
P	A	P	E	L	E	I	R	A	X	T	D
O	M	D	E	G	E	H	V	L	O	E	A
P	P	H	E	L	R	C	C	A	U	I	P
T	A	T	J	R	Q	A	X	I	D	R	M
Ñ	S	W	Q	W	N	E	K	F	F	O	A
B	V	M	O	I	N	O	S	A	N	M	R
P	X	I	J	D	S	A	E	A	F	O	G
W	O	K	A	F	H	G	N	W	A	E	H

Unha dúcea de obxectos de escritorio.

SOLUCIONES AO ENCRUCILLADO

TIRAR. 5- SUL. 6- ALF. 9- SAES ~ REAS. SIMA ~ MIRIA. 4- RE ECOS. 8- OBTEN ~ EDITADA. 7- LUAR ~ USE ~ NUDEZ. 3- ADIR ~ HUMILDE. 7- MESTRES. 5- TUA. BEAR ~ IATE. 4- ASI ~ AUDUBA. 3- FUSO ~ ELOS. 2- AZAR ~ ESES. XERAR ~ OLDA. 9- ADIR ~ ACAS. 8- HUMILDE. 7- MESTRES. 5- TUA. BEAR ~ IATE. 4- ASI ~ AUDUBA. 3- FUSO ~ ELOS. 2- AZAR ~ ESES.

SOLUCIONES AO CALDO DE LETRAS

H	A	L	C	A	P	A	P	E	I	S	

<tbl_r cells

A NOSA TERRA

DIRECTOR: Alfonso Eiré López EMPRESA XORNALÍSTICA EDITORA: Promoción Cultural Galega S.A. PRESIDENTE: Cesáreo Sánchez Iglesias
Príncipe, 22, planta baixa (36202) Vigo. Tel.: Administración, Subscriptions e Publicidade (986) 43 38 30*. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

• 14 DE XANEIRO • 1999 • N° 865 • ANO XXII • IV XEIRA •

00865
8 4000021303104

A nova serie televisiva asume a gheada e o seseo da Costa da Morte

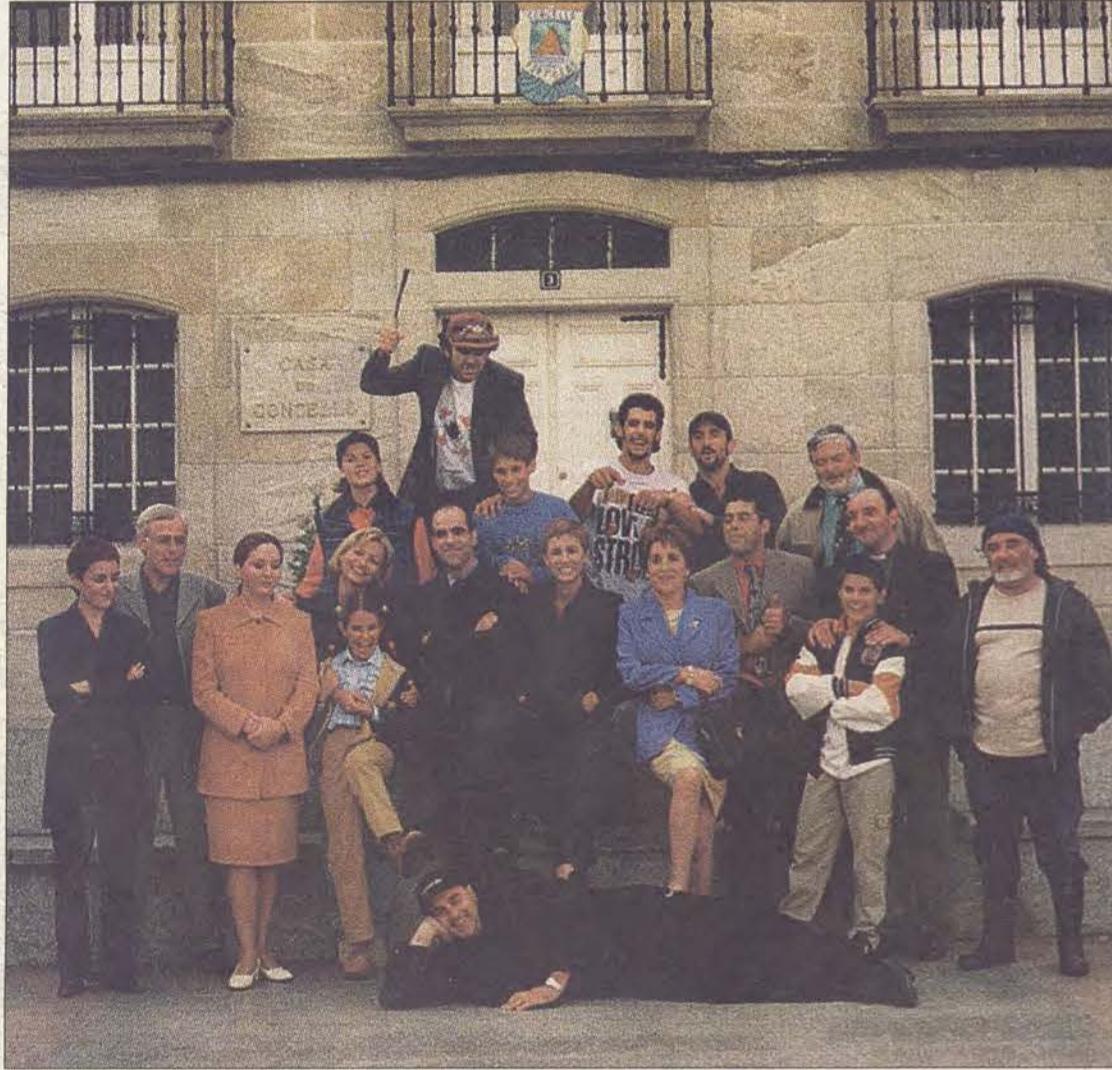
Mareas Vivas, a historia da viúva de Portozás

• C. VIDAL

Os mortos dun naufraxio deixan dous tipos de viúvas, as que enterran o corpo do home e as que teñen que pasar varios anos batendo coa xustiza para conseguir os seus direitos legais. María Ares, a protagonista da serie que a Televisión de Galiza comezou a emitir o Luns dia 11, é destas últimas, perdeu ao home nun accidente de mar hai dous anos pero segue sen ser viúva. A nada que se peneire a nosa costa aparecen casos como os de María Ares, por iso de saída a serie engaiola con ese punto de atención. Un bo traballo de actores e o uso das variantes lingüísticas da Costa da Morte, singular na canle autonómica, son tamén dous dos elementos que se poideron valorar no primeiro capítulo da serie dirixida por Antón Reixa e producida pola TVG e o Grupo Voz.

Cando na televisión as séries de ficción están a conseguir as maiores cotas de pantalla, a TVG ofrece un novo produto –o terceiro despois de *Pratos Combinados* e *A Família Pita*–, en principio acaido á temática do país. Sen demasiado risco na sua facturación, a tensión emotiva entre os protagonistas, que xa se aventura, é a habitual de todas as teleséries e a limpeza da trama elude demasiados conflitos- a serie gaña en canto máis reflexa o ambiente dunha vila mariñeira e cando más afonda nunha creación propia. Alguns agudos diálogos na taberna foron ben más agradecidos que as secuencias nas que o avogado de prestíxio abandona o seu cargo nunha grande empresa para buscar sentido á sua vida como xuiz nunha vila da costa. Perde entón nos momentos nos que busca emparentarse con todos os ingredientes de éxito e gaña naqueles outros nos que se ve más solta, agroma a retranca e debuxa o acontecer dunha vila que se chama Portozás pero que ben podería ser Meipica, Camariñas, Corcubión ou Laxe, escenario esta das tomas de exterior.

De *Mareas Vivas* sorprende o elenco de actores, bregados na escena pero que por primeira vez esquecen a fasquia da interpretación teatral para actuar en clave de televisión. Os distintos rexistros lingüísticos empregados semellaban dar un grao máis de dificuldade á interpretación pero o traballo de actores no seu conxunto salvase sen maiores atrancos. Sorprende en especial Isabel Blanco, a protagonista da serie, coñecida pola participación no programa humorístico *A repañocha* pero sen anterior experiencia en escenarios. Blanco pasou o proceso de selección e na sua conta pesou, sen dúbida, a particular fala de Santa Comba, zona da

Elenco da serie co director Antón Reixa. Abaixo a protagonista, Isabel Blanco.

que proceden os seus pais e que ela encontrou tanto na sua mocidade na Suiza como na volta a Galiza. "Na Suiza relacionábase cos viciños de Santa Comba e ese é o meu galego orixinario, por iso non me costou afacerme á fala da serie. Se iso tal vez un pouco o seseo explosivo que nós non temos. Cando estudaba en Vigo e volvía á aldea a xente dicíame que falaba raro e por iso nunca perdiñ as variantes" comenta a actriz, loubando tamén o "impecábel" traballo lingüístico da producción arredor do que anota que se repetiron más tomas por problemas de língua que por pexas na interpretación.

Algunas vividas que o mellor e o peor, pertencente a un mundo politico e social.

Mália a sua procedencia dun programa humorístico, Isabel Blanco-Maria Ares apenas participa en secuencias de rexouba. Antes ben o seu é o personaxe máis tráxico da serie, e, contra o que se pense, Blanco vese máis na sua face cómica porque sempre anda "a sorrir e con moita retranca". Valora a actriz a serie no medio de toda unha morea de produções de fora, e despois de coñecer os primeiros dados de audiencia que falan de que un de cada catro galegos viu o Luns pola noite *Mareas Vivas*, Blanco señala que "responde ás ganas que a xente tiña de ter unha fiesta aberta á Galiza de hoxe, con temas de actualidade, acontecimentos nosos e feitos narrados que se identifican con historias reais".

O percebeiro furtivo, Evaristo Currás, montando bronca e dominando os diálogos até dar no riso dos espectadores provocou algúns dos momentos mellor recibidos do primeiro capítulo. Detrás del estaba Miguel de Lira, experimentado desde a súa base na sala *Nasa compostelana* e na compañía *Chévere* pero que non volverá á televisión desde a súa participación en *Unha de romanos*. O ser de Lira -no concello de Carnota- xa lle daba un aquel ao actor, posto nun papel que tinxe coa "fervedura da Costa da Morte". "É un característico -anota de Lira- e o que hai que facer con el é

darilo de forma atractiva ao espectador, dotalo de intelixéncia, poñerlle retranca". Ao seu ver, nesta sorte de produto conxelado que é a televisión, a serie vai a mellor canto "máis povo teña e canto mellor reflexe o vivir da Costa da Morte. Na televisión proiben fumar e é impensábel un bar na costa mariñeira onde non se fume". Xunto eles, Luís Tosar, Luís Castro, Manuel Lourenzo, Mela Casal, Manuel Oliveira "Pico" ou Carlos Blanco comparten reparto no que aparecen o xuiz, o taberneiro -unha das personaxes mellor perfiladas e tamén interpretadas-, o crego, a médica e mesmo o cacique, case nunca tratado na nosa ficción e do que se agarda ver o retrato que a producción vai desenvolver.

Contan que antes de tirar para adiante na produción fixose unha proba de audiencia para ver como se recibian as variantes lingüísticas dos personaxes. A audiencia respondeu e *Mareas Vivas* continuou adiante tirando por terra todos os prexuízos que até agora deron en pulir os sotaques particulares de presentadores e actores. Problemas de son, unha figuración pouco coidada e unha dixitalización á que non estamos afeitos son os atrancos até o de agora da serie. En duas tandas previstas de trece capítulos poderase ver se o vento mareiro da Costa da Morte arrecende na pantalla da gallega.♦

Xitanos

XOSÉ A. GACIÑO

L evan séculos a camiñar á marxe da historia e apena nas algún estudo exótico –ou algún espíritu solidario, enamorado do seu cante ancestral, como o poeta "payo" Félix Grande– desempoa dos arquivos a documentación da súa peregrinaxe dramática polo mundo, desde a súa lexendaria orixe na India. Por iso non hai ningunha comisión estatal, nin exposición itinerante, nin seminarios en ningunha universidade de verán que teña preparada a conmemoración do quinto centenario dunha pragmática asinada polos inevitables Reis Católicos en xaneiro de 1499 en Medina del Campo, e que marca o comezo da persecución dos xitanos nos reinos de Castela e Aragón.

Aquela pragmática ordeaba o asentamento dos xitanos, como criados de señores ou en oficios controlábeis, baixo pena de desterro, agravada co desorellamento, na primeira reincidencia, e sustituida pola escravitude perpetua, no caso dunha segunda reincidencia. A represión do nomadeo xitano (e da súa lingua, e mesmo da súa maneira de vestir, entre outros sinais de identidade) pasou, nos séculos seguintes, pola condea a galeiras ou polos traballo forzados nas minas de azogue de Almadén, en condicións tan inhumanas que motivaron unha investigación oficial, encomendadas a Mateo Alemán –famoso como autor da novela picaresca "Guacamán de Alfarache"–, que desenvolveu unha situación de vexames, torturas e mortes.

Foron perseguidos en toda Europa (o xenocidio nazi alcanzou a medio millón de xitanos), ainda que non contaran cunha literatura de denuncia, como outras minorías con máis peso histórico e, no fondo, máis integradas. En España, cincocentos anos despois daquela pragmática, o sistema atrapounos nas fronteiras da pobreza e da delincuencia e, ainda que os seus cantos nos emocionen e que teñamos incorporadas ao noso vocabulario moitas palabras da súa lingua, seguen a ser vistos como instrumentos dos que se desconfía e iso que agora case deixaron de ser errantes: a maior parte só vagabundean entre a chabolas e os cárceres.♦

VOLVER AO REGO

H ai menos parados (din as autoridades). En realidade queren dizer que hai menos anotados no INEM. É certo. Mandaron ás enfermeiras a facer cursos de electricidade. Aos fontaneiros a clases de cociña. Aos parados que aproveitaban para estudar convocáronos a cursos simultáneos en lugares diferentes. "Estar anotado no INEM non serve para encontrar traballo, só serve para que te volvan tolo", din os desempregados. Ademais, a mínima tardanza en selar a cartilla era motivo de baixa nas listas. Cada parado, na súa soledade, acaba pensando que o problema é só del, que lle tocó a china.♦